TÖRNROSENS BOK

NEMLIGEN

DEN

ÄKTA OCH VERITABLA.

TÖRNROSENS BOK.

NEMLIGEN

DEN ÄKTA OCH VERITABLA,

UTGIFVEN

icke af RICHARD FURUMO

UTAN AF

Hofmarskalken HUGO LÖWENSTJERNA
sjelf.

UPSALA,
LEFFLER OCH SEBELL.

1840.

PROTOKOLLER

I

Herr HUGOS AKADEMI.

Hvilka, betraktade såsom ett helt, stundom blifvit kallade

Julen på Jagtslottet,

stundom äfven

Den irrande Kurumo.

> **Herr Hugo sade: Stackars Richard, jag ser nog på dig, att du är en fraktion. Jag bekänner, att jag älskar det hela; men då du ej kan vara annat än brusten, så kan jag icke hjelpa det. Jag älskar dig ändå. Häng likväl ihop så mycket som möjligt! Jag skall då älska dig ännu mer!**
>
> *Törnrosens Bok.* **Bd. V.**
>
> *Om Sättet att sluta Stycken.* **Sid. 23.**

[af V. F. Palmblad]

1.

Förberedelser.

För tunnor tusan! — utbrast Herr Hugo, i det han lät ett Tidningsblad, som han höll i handen, falla på bordet — Richard Furumo har nu återigen oss alla ovetande utgifvit en ny bok. Se der, barn!

Frans läste högt: *Af trycket har i dag utkommit och säljes i alla boklådor för* 40 sk. B:co: *Det går an. En tafla ur lifvet. Af Författaren till Törnrosens bok.*

En tystnad uppstod, under det att molnet på Herr Hugos panna mer och mer mörknade. Ungdomen såg forskande på den gamle herrn: ändteligen vågade Frans fråga, huruvida detta kunde gravera honom?

Gravera mig! Hur kan du fråga så enfaldigt, kära Frans? Är intet jag på sätt och vis hufvudhjelten i Törnrosens bok, den sammanbindande enheten, sjelfva drifhjulet, som der sätter alla arbetskrafter i rörelser? Det är sannt, jag skrifver inte sjelf: ty när man är hofmarskalk och brukspatron och dertill har sina sextio år bakom sig, så skrifver man inte gerna sagor och romaner. Hvad poesier angår, har det alltid förekommit mig motbjudande, att, när man

har gediegna tankar, nödgas stympa och rådbråka dem, för att inskrufva dem i meter och rim. Också hoppas jag den dag skall komma, då en mera liberal tid icke mer af en författare gör sådana onaturliga pretensioner, utan då man emanciperar sig från detta barbariska skråtvång, liksom från så mycket annat. Detta tycks mig också vara ett hufvudstycke i den Framtidens Poesi, hvarom vår vän Furumo har så mycket att orda ... Mellertid kan du anse detta för ett blott skämt, ty jag har i den punkten ännu inte stadgat min öfvertygelse.

Herr Hugo tog sig en pris ur sin stora gulddosa, och fortfor: Men vi lemne detta ämne, mine vänner, som skulle föra oss alltför vida, för att i stället återkomma till Richard. Eftersom jag engång för alla beslutat, att sjelf icke befatta mig med literärt skrifveri, men ändock har en afgjord kärlek för den saken, så har jag i stället slagit mig på mæcenat-väsendet, som är vida mindre besvärligt, men långt mer ärofullt, och som på köpet, uppriktigt taladt, kostat mig så godt som intet. Nu är Richard Furumo barn af min ande, barn af mitt hus, till och med, som han sjelf påstår, född här på slottet, i gula cabinettet: han har varit min favorit och protegé, och sina flesta historier har han diktat eller uppläst bland oss. Allt detta vet hela allmänheten. Den tror än, äfven sedan han lemnat mitt hus, att vi ännu med hvarandra stå i ett slags vittert bolag, att han ännu, af skyldig grannlagenhet för dessa förhållanden, ingenting trycker utan mitt bifall, begär mina råd och liksom

min censur. Med ett ord h a n s ära är således också m i n, men jag är å andra sidan opinionen liksom ansvarig för alla hans skrifter. Derför borde jag naturligtvis också hafva ett ord med i det laget. Men hur har nu Herr Furumo på de sista tiderna gjort, för att icke ens tala om våra föregående arbeten, vid hvilkas redaction dock vore rätt mycket att anmärka? Nu vill jag blott nämna ett af hans sista arbeten: jag menar den fatala Jönköpings-boken, som compromettérat mig inför verlden.

Men, bästa Pappa, invände Frans, på titelbladet står hvarken *Törnrosens bok* ej heller *af Författaren till Törnrosens bok*.

Dertill har han sjelf visserligen varit för förståndig. Men mins du inte, min gosse, att Eos, som icke tycks begripa, att man äfven med literärt sqvaller kan stifta ondt och förargelse, har gjort honom och mig den otjensten att trompeta ut det för allmänheten; och på det att notisen rigtigt skulle falla i ögonen, har man frammanför artikeln låtit trycka dit en colossal ☞. Se här, i N:o 70; der har du både sqvallret och den stora handen. När jag tänker på denna Amorina, befarar jag mycket, att författaren återigen gjort något genialiskt streck, någon befängd farut. Och för närvarande är saken ändå betänkligare, sedan allmänheten genom Tolfte Delen af Törnrosens bok erfarit, att jag instiftat en Vitterhets-Akademi: ty jag kan väl på visst sätt säga såsom

Ludvig XIV om staten: l'Academie c'est moi. — Eller hvad, mine vänner?

Då ingen motsade honom, fortfor Slottsherren, som helst älskade att tala ensam: han kunde väl ändock varit så höflig och skickat mig boken. Eller slår honom samvetet? Jag måste frukta det värsta. — Frans sätt dig på ögonblicket ned, och skrif till Fägersten, min Commissionär i Stockholm, att han skickar mig boken på posten, ty till Carlstad lär den väl ännu inte ha hunnit! Bed honom också bifoga hvad annat nytt kan ha utkommit af samme författare, ty till jularne plär Furumo komma fram med ett halft dussin brochurer. Glöm dock icke säga, att vi redan lyckligen fått den sista Törnrosen!

Tolf dagar hade Hofmarskalken att vänta, innan den efterskrifna boken kunde ankomma. Undertiden kom julen; men denna blef icke alldeles så glad, som den annars plägade vara på Jagtslottet. Herr Hugo fortfor att vara förstämd, talade emot sin vana kort och sällan, och sysselsatte sig ömsom med att bläddra i Törnros-böckerna, ömsom med sina egna tankar. Än var han mycket vek, än åter ovanligt retlig, hans glada och jemna lynne hade alldeles öfvergifvit honom. Familjen såg denna förvandling med synnerlig oro, emedan man fruktade, att den kunde bebåda den älskade husfaderns snara förestående död.

Under tiden medförde postväskan ett temligen

tjockt paket från Carlstad. Det innehöll dock icke den efterlängtade boken, utan *"Hemmet."* Alla jubilerade, utom Herr Hugo; men han lät sig ändock behaga att blifva åhörare i aftonföreläsningarne. Man märkte dock lätt, att hans tankar ofta voro frånvarande, och blott sällan krusades hans läppar liksom de öfriges af ett mildt småleende eller tårades hans öga. Snarare tycktes hans lynne med hvar dag blifva mulnare, och gaf sig till och med någongång luft i bannor och snäsor, hvad som förut i detta hus varit en sällsamhet.

Ändteligen var läsningen fullbordad, men Herr Hugo satt ändock kall och stum. Rudolfina, den yngsta och kanske mest älskade dottren, smög sig intill fadren, smekte honom och frågade honom hvad han tyckte om den trefliga boken.

Hvad jag tycker? utropade den gamle herrn något barskt. Hör på, flickor, hvem af er har hushållsveckan?

Det är jag, söta Pappa, svarade Ermenhest.

Nå, så befaller jag dig, Ermenhest, att du till i morgon tillagar ett fat citron-soufflé. Hufvudeffekten, som er bok på mig gjort, består just deruti, att jag fått en deciderad lust att äta citron-soufflé; jag vill partout försöka om det der verkligen är en sådan "himlamat".

Ermenhest försäkrade med ledsnad, att hon icke kunde tillaga denna för henne alldeles obekanta rätt.

och deruti instämde systrarna och tanterna allesammans.

Kalla då in fru Davidson! befallte Herr Hugo.

Hushållerskan inkom och emottog samma order. Fru Davidson stod mållös af häpnad, alldeles såsom man på bibliska träsnitt ser höfvitsmannen för de ægyptiske trollkarlarne afbildad, när Pharao befallte honom, att eftergöra Moses yppersta konststycke. Husbonden blef än mer otålig.

Ni svarar inte, fru Davidson? Har ni då inte sagt mig hundra gånger, att ni är köttslig systerdotters-dotter till salig Mamsell Varg? Och har jag inte sjelf på köpet hållit er ett år i Kungens kök, hvilket kostat mig rätt vackra fyrkar! Ni måtte väl då kunna vispa till denna simpla rätt?

Fru Davidson började bitterligen gråta. Hofmarskalken gick fram till bordet, slog upp ett ställe ur Hemmet, och brummade: Läs här, fru Davidson: Här skall ni få se, att fattigt folk, ett simpelt Assessorshus i Småland eller Gud vet hvar, består sig citron-soufflé, under att man i mitt hus, som dock, näst gamla Mitanders, är det rikaste i Vermland, dag ut och dag in måste smörja i sig de gammalmodigaste rätter, som ingen numera äter, lika osmakliga som contes d'oie eller Mamsell Scudery's romaner. Det är, förbanna mig, ett hårdt öde, att icke på sina gamla dagar kunna få smaka en bit mat, som duger.

Fru Davidson, sårad i sitt allra innersta, störta-

de på dörren, men återkom snart med förklädet fullastadt af sitt köksbibliothek. Hon började derefter flinkt slå upp registren i den ena boken efter den andra, och bad Hans Nåd sjelf vara så nådig att efterse, att ingen sådan rätt någorstädes stode att finnas, hvartill hon snyftande tillade, att antingen måste den der Författarinnan vara en klåperska, en charlatane, en ram ignorante i kokkonsten, eller också ett mirakel, en lefvande, förökad upplaga af hennes saliga moster, Mamsell Cajsa.

Herr Hugo, som när han icke var ond — och detta var han sällan — var en ganska god man, hade undertiden svalkat sin hetta, och som han dessutom fann, att han gjort sig en smula löjlig, svarade han: Låt det vara godt, fru Davidson! Alla upptäckter komma inte straxt till Vermland. Kanske den der himlamaten, när allt kommer omkring, ändå inte är så ambrosisk. Låt oss i stället i morgon middag få smaka er så rättvist namnkunniga gädd-poupeton, som försonat mig med fiskrätter, hvaraf jag annars, som ni också kan läsa tryckt, inte är någon vän. Låt oss alltså få denna pudding, hvars rätta tillagning, såsom ni påstår, omöjligen kan inhämtas genom böcker, utan bara genom tradition. Glöm inte, fru Davidson, att grundligt lära den åt mina döttrar, och låt intet konsten dö bort med er!

Fru Davidson neg försonad, och lemnade rummet. Herr Hugo fortfor:

Mina barn, jag erkänner att jag med någon tank-

spriddhet hört på er läsning, så att jag ej tillräckligt profiterat af de rätta ställena, att bli rörd. Men ändå har jag hört tillräckligt deraf, för att, äfven jag, på samvete kunna intyga, att det är en god och vacker bok, med undantag af den lilla förargliga historien med citron-soufflé't. Ty dervid blir jag fast, att det är obeskedligt, ja så till sägande immoraliskt af en författare, att hos läsaren väcka hvad slags begär och lustar som helst, hvilka icke i verkligheten kunna tillfredsställas. Dock det må bli dervid: ja till och med, för att göra er alla nöjda, decreterar jag härmed, att denna bok är att anse, såsom hade den vunnit högsta priset i vår Akademi, med thy åtföljande heder och förmåner. Aurora, du känner ju Mamsell B**, sedan den der sommarn vid Medevi? Skrif till Norige och underrätta din vän derom, och bed henne vara välkommen på Jagtslottet under hela nästa sommar. Det kunde också inte skada, att du både henne i förhand hitskicka receptet till det der dumma citron-soufflé't, på hvilket jag ändå inte kan låta bli att tänka, — så vida nemligen detta inte är något familje-arcanum, eller, bara ett idealiskt spektakel, hvilket vore än värre, ty i matvägen undanber jag mig alla idealer.

En eftermiddag, några dagar derefter, satt Slottsherren i sin sal, vid sin stora spis, på hvilken en lustig julbrasa af förträfflig Vermländsk tall sprakade.

Rudolfina hade flyttat sin båga intill hans stol, och kastade då och då på sin fader blickar af ömt deltagande. Men Herr Hugo satt tyst, och blåste endast blåa hvirflar ur sin stora sjöskumspipa i elden. Han hade under dessa dagar blifvit mera mild, men ännu allvarsammare, ja nästan melancholisk.

På engång fästade han sin skarpa blick på dottren, och frågade henne hastigt:

Hvad tycker du om Herr Flabbe?

Hvem? frågade Rudolfina med en lätt rodnad.

Flicka, du rodnar: det måtte väl inte falla dig in att bli kär i Herr Flabbe, efter du rodnar så. Men det måtte väl å andra sidan icke kunnat vara möjligt, att en ung man, som på sätt och vis är hygglig nog, en man, som redan vistats åtta dagar i vårt hus och dagligen äter vid vårt eget bord, skulle alldeles passerat förbi din höga uppmärksamhet?

Ah, Pappa menar vår nya kolskrifvare!

Hvem annars, din toka? Men du behöfver intet vid ordet kolskrifvare rynka så förnämt på din lilla näsa. Man kan vara kolskrifvare, och ändå ha ganska ljusa tankar, ja stå öfver både dig och mig i bildning, ehuru jag just icke påstår, att detta är casus nu. Men det är i alla fall en vitter och bildad man, och du torde längesedan insett, att det är sådana förtjenster som mest erkännas i mitt hus. Du vet också, att jag bemödat mig att uppfostra alla mina barn och niecer utan ståndsfördomar. Posito, att Herr Flabbe nu, som det tycks, är en man med

verkliga talenter, så bör du också distinguera honom. Deraf följer dock icke, att han får bli din älskare. Sådant hör inte till det capitlet. Mesalliancer kan jag intet lida. Det finns medelvägar, mitt barn.

Pappa vill då, att jag skall hugna Herr Flabbe med min vänskap?

Så ungefär. Jag hade åtminstone tänkt, att du skulle tagit någon notis om honom. Eller hur, min flicka?

Jag vet icke huru Pappa menar. Visserligen har jag tagit någon connoissance om Herr Flabbe, men den är ytlig nog.

I det fallet hade jag tänkt förelägga dig en fråga, ty jag vet att fruntimmer, — och just de yngsta och oerfarnaste, ty de följa sin naturliga, oförvillade känsla — ofta se skarpare än vi, män. Olyckan är bara den, att de äro alltför benägna, att blott fästa sig vid föremålens ytor. Försök dock, mitt barn, att höja dig öfver ditt köns sphær. Begynn med att abstrahera bort Herr Flabbes namn, som, jag medger det, låter litet fatalt; abstrahera sedermera bort hans kolskrifvarskap; vidare hans yttre habitus, äfvensom hans egenskap som karl jemte dertill hörande verkliga och möjliga förhållanden.

Jag fruktar, att jag då abstraherar bort hela Herr Flabbes person; ty hvad blir väl sedan qvar? invände Rudolfina småleende.

Hvad blir qvar? Då återstår ju den odödliga själen, ipse genius, det rena Flabbe-förståndet; kal-

lar du detta för ingenting, du? Men det var just till denna punkt vi måste komma. Mellertid, på det du måtte förstå mig bättre, låtom oss gå litet tillbaka i historien! Herr Flabbe har blifvit mig recommenderad af Professor ** i Upsala, der han i höstas tog Kameralexamen och sedan stod på bara gatan. Jag hade väl ingen annan plats att erbjuda honom än denna kolskrifvarsyssla, ty på mina egendomar finnas inga sinecurer, men Herr Flabbe höll den till godo. Nu duger han väl inte stort till denna post, och hans X för Y i räkningarna ha kostat mig mången stig kol, och till och med skämt bort en hel smälta. Också visade sig arithmetiken i hans kameralexamen icke så särdeles brilliant. Men detta oaktadt är Herr Flabbe i alla fall ett stycke geni och har isynnerhet ett excellent hjerta. Först står han i intim connexion med Richard Furumo, och det är alltid för honom en heder; vidare skrifver han i Gud vet hur många kalendrar och ger sjelf ut allahanda slags böcker; för det tredje, skall du veta, är det han, som skrifver alla Törnros-recensionerna i Eos, och är således, såsom du förmärkt, en sin vän och oss alla oinskränkt devuerad person. Det kan väl hända, att Herr Flabbe dermed har en liten oskyldig bi-speculation: hans Mæcenas, som räcker till för allt, har sin finger med i ett par tre af de stora tidningarna, och några der utkastade berömmande ord skaffa nu för tiden en ung författare lika mycket anseende och gunst hos publicum, som fordom ett pris i Svenska Akademien. Hittills lärer väl Herr Flabbe ändå äfven

på det hållet intet varit särdeles lycklig, och hans Apollo tycks, åtminstone offentligen, vara nog karg på sina solblickar, men trogen tjenst vinner ändå slutligen belöningen.

Herr Flabbe är således en person, hos hvilken hela vårt hus står i största förbindelse?

Visserligen, visserligen, Rudolfina. Men nu är bara olyckan, att det icke finns något betsel eller hejd på Herr Flabbes enthusiasm: hans omdömen stödja sig nästan aldrig på motiver, och sjelfva hans smicker är så öfverdrifvet, att jag fruktar att allmänheten till slut får osmak till det, till oss, till Furumo, och allt hvad Törnros heter. Så var det dock inte strax i början. Herr Flabbe begynte med att säga, att Törnros-bokens utgifvare hade nästan alla egenskaper af en stor författare, utom smak och harmoni. Dervid förblef det mer än ett år, men knappt hade Richard utgifvit den osmakligaste och styggaste af alla sina böcker, förr än den andra karlen hittade på att skrifva, att harmonien ingalunda fattades Furumo, sjelf, men att "det brustna, disharmoniska och falska," icke ligger "hos skalden, utan i verkligheterna, i lifvet, i de personer han skildrar" med mera, som du kan läsa i artikeln med Redactionens stora ☞ framföre. Just "rosenfärgad" som i Homerus, är likväl inte denna Eos-hand. Denna klyftiga distinction påminner mig om den icke mindre spitsfundige Examinatorn, som frågade en yngling i en Na-

tions-examen: "Lefver Herr Lokrantz i Förnuftet, eller lefver Förnuftet i Herr Lokrantz?" Ha! ha! — Jag fruktar nästan att Herr Flabbe låter tumma sig, ty detta är just Furumos eget sätt, att svara på slika inkast. Hvilken sophism! Hör på, Rudolfina; du syr nu på en narciss, och jag förmodar den blir vacker; men ponera, att du i stället arbetade på en bouquet karborrar och jag anmärkte, att ditt arbete vore fult, tror du då, att jag skulle taga din ursäkt för god, om du svarade mig: "det är karborrens och icke mitt fel, Pappa; ty alla karborrar äro fula också i naturen." Var säker, mitt barn, att jag skulle svara dig: "det är illa nog, att sådana gemena växter finnas till, men hvem tvingar dig att just välja karborrar?" För knäfveln! är inte konstnären fri: kan icke han skapa sig sin egen verld? Konsten är visserligen en del af lifvet, men ändock någonting mer och högre än blotta spegelbilden deraf. Men detta torde du vara för ung att rigtigt förstå. Låt oss derföre komma till ämnet. Jag trodde nemligen, att du åtminstone skulle uppfatta ett enda lefvande mennisko-individuum, jag menar Herr Flabbe.

Men i hvilket hänseende kunde detta vara af interesse för Pappa? frågade den unga flickan.

Jag skall säga dig det. Herr Flabbe påstår ideligen i tal och tryck, att Furumo är det största vittra snille i Sverige; och nära nog i hela Europa: så bortåt har jag också sjelf i många år trott, men

jag har, särdeles på de sista tiderna, derom i vissa afseenden råkat i allehanda dubier. Kunde jag nu pålitligt få veta, på hvad fot Herr Flabbes omdömesförmåga stode, så hade jag derigenom ett slags thermometer på Furumos eget skriftställar-värde. Begriper du nu? Törs jag nemligen lita på Flabbes kritiska förstånd, så äro mina scrupler obehöriga, och jag kan då åter slå mig på lugn. Det föll mig i anledning häraf in, att du i detta hänseende skulle kunnat säga mig ett klokt ord, som möjligen åtminstone hade kunnat tjena mig till en liten ledning. Men detta infall var barnsligt, och du torde märkt, att jag på den här sista tiden, af ideligt speculerande öfver höga ting, varit liksom litet förbryllad.

Herr Hugo tystnade och föll åter in i sina djupa tankar. Hastigt sprang han upp och drog på klockan, i det han yttrade: hvarföre skall det alltid vara min pligt, att tänka ensam här i huset? Har jag ju inte en Akademi, som hittills i detta hänseende haft allt önskeligt otium? (Till den inträdande betjenten): Jacques, gif bud, att Akademien samlar sig inom en halftimme till extraordinär sammankomst, och laga du, att allt till dess är i ordning!

2.

Första Sessionen.

Bordet var i ordning, alla Törnrosens böcker i grönt maroquin derpå uppstälde, ledamöterne på sina stolar och Frans vid protokollet, Herr Hugo intog med värdighet sin plats i stora fauteuillen, tog en pris ur sin stora gulddosa, och började högtidligt:

M. H. Jag hoppas, att ingen af denna Akademies värde ledamöter bestrider sin Ordförande, att vara ett ljust och skäligen förståndigt hufvud?

Alla bugade sig bifallande.

Frans, tag till protocolls denna första punkt såsom enhälligt och utan discussion bifallen! — Men nu är svårigheten den, mine barn, att eder Fader i en högst vigtig angelägenhet, hvaruti icke blott hela familjens anseende, utan äfven hela fäderneslandets æsthetiska cultur äro nära interesserade, nu tänker eller är på vägen att tänka betydligt olika än han tänkt förut. I sådant fall är det ledamöternes skyldighet, att komma Ordföranden till hjelp och göra allt möjligt bruk af sina snillegåfvor. Dilemmat, som måste lösas, består alltså deruti: antingen har eder Fader fordom — och det hela tio åren bortåt — tänkt förvändt, eller också tänker han nu förvändt. Det sista kan vara en följd af ålderdomssvaghet. — Apropos derutaf, och alldenstund, särdeles i dessa svåra och förvirrade tider, ingen kan vara rätt säker

om sig sjelf, så beder jag eder, mina kära vänner, om den vänskapstjensten, att i fall J skullen förmärka, att det i ord eller gerning kunde påkomma eder gamle Fader något menskligt, eller rent ut sagdt, om J skullen tycka, att han handlade och talte som en tok, att J då, säger jag, gifven honom en liten varnande stöt. Jag sjelf är beredd att visa eder samma vänskapstjenst. Frans, det är onödigt, att du inför detta i protokollet.

Men vi komma nu till ämnet. Under det jag förleden sommar var inne i Carlstad, på Permessan, hörde jag allehanda klokt folk (lika godt hvem), räsonnera allehanda klokt (lika godt hvad). Kort sagdt, saken beträffade de volumer, som ligga här på bordet. Detta gaf mig anledning, att studera dem om igen, med fördubblad skarpsinnighet, och jag kom då, småningom och oförmärkt, på åtskilliga dubier, som sedermera och särdeles under de sista veckorna rätt mycket oroat och qvalt mig. Ty man byter icke så lätt om åsigter och systemer, som man byter om kläder, utan hjernan och hela menniskan komma dervid i en svallande rörelse. Dessa dubier ämnar jag nu förelägga eder, icke för att J genast deröfver måtten yttra eder (ty dertill är saken för invecklad, så vida icke nemligen någon af eder händelsevis skulle hafva någonting extraordinärt förnuftigt att säga), utan först vid Akademiens nästa sammankomst.

En sak måste dock i förhand afgöras. Jag hyser, som J väl veten, all möjlig tolerans för andras öf-

vertygelser, men jag fordrar absolut, att de närvarande enstämmigt erkänna, att Richard Furumo är ett snille af första ordningen; ty, sen J, skulle vi en gång sätta den satsen i fråga, så blefve det ingen ända på confusionen. Den, som derpå tviflar, utstrykes ur Akademien och förklaras för en ovärdig familjens ledamot. Yttren eder nu oförställdt, mine värda vänner!

Alla jakade till propositionen. Herr Hugo fortfor: Vi äro således lyckligen öfver den första klippan. Det är alltså för evärdliga tider afgjordt och beslutadt, och skall till yttermera visso i vårt Protokoll antecknas, att Richard Furumo är ett snille af första rangen. I sig sjelft tror jag att slägten Löwenstjerna, och Svenska fosterlandet derjemte, kunna vara stolta, då de betrakta dessa volumer, särdeles när den nya perltomen kommer dertill, som oneckligen innehåller de bästa sakerna (Gud låte blott Richard der icke fuska in någonting, som ej än af oss blifvit hördt och gilladt). Gerna skulle jag velat säga ett ord om dessa skrifter i allmänhet, men jag vet icke, huru jag dervid skall bära mig till? Sådant är med Richard Furumo kanske svårare än med någon annan författare af dem jag känner. Ty hans arbeten äro af en så mångfaldig art, anslå så många särskilda toner, innehålla så många motsatta rigtningar, att jag ännu i dem har svårt att upptäcka en bestämd grundåsigt. Äfven såsom artistiska compositioner synas de mig ojemnare än någon annan författa-

res. Det gifves nemligen stycken i denna samling, hvilka jag alltid satt och äfven nu sätter i jemnbredd med de bästa på hvilket språk som helst; det gifves andra åter, som förekomma mig rent af dåliga. Det gifves åter en medelclass, der godt och ondt är på ett så sällsamt sätt omblandadt, att jag icke vet hvad intryck det hela slutligen gör på mig. Äfven i många af sjelfva de bättre förekommer mig än ett, än ett annat, som synes mig oklart, stötande på falskt och förvändt, för att icke tala om enskilda uttryck och ställen, som lida af affectation och falskt glitter, eller vända sig kring rena barnsligheter. Deremot finnes det, i den motsatta classen, knappt en enda skrift, der man icke hittar någon perla, eller åtminstone fägnas af uttryckets nyhet, finhet och lycka. Eller hur, mina barn?

Sådan har alltid min tanke varit om denne författare, svarade Ulla.

Godt! låtom oss då, efter vi icke kunna sysselsätta oss med alla hans skrifter, blott hålla oss till dem, som synas oss de mest charakteristiska, och i synnerhet fästa oss vid de deruti uttryckta ideerna, ty det artistiska och æsthetiska deruti har till en del förut af större kännare än oss blifvit bedömdt. Vi begynna alltså med första classen. Hvad nu först de berättande styckena beträffar, så behagar mig mest det lilla, innerligt sköna och rörande *Kapellet*, hvilket, oaktadt all den förgudning, som på dessa sista tider vederfarits vår vän, ändock tyckes mig blifvit för li-

tet berömdt, och hvilket äfven i det hänseendet är mig dyrbart, att jag derigenom uppdagar en förut mig föga bekant region af min väns diktningsförmåga — hjertats. Men vi hafva förut talat tillräckligt nog om denna äkta svenska idylls skönheter. Vidare skänker jag mitt odelade bifall åt *Aramintha May*, som är full af täckhet och sann naiveté. Onödig är dock epigraphen, äfvensom de utfall i samma rigtning, hvilka förekomma i predikan. Bland de poetiska styckena står i mitt tycke *Arthurs Jagt* högst, och dernäst sätter jag *Schems-el-Nihar*: båda synas mig helt och hållet, från det största till det minsta, fulländade; ett vitsord, hvilket jag knappt kan tilldela någon af vår väns öfriga compositioner, om ej med undantag af några lyriska bitar, om hvilka vi nu icke ha tid att tala.

Men hvad skulle min Farbror egentligen ha att invända mot *Ferrando Bruno*, *Svangrottan*, *Don Ramido Marinesco*, *Isidorus*, *Signora Luna* och åtskilliga andra? frågade Julianus.

Jag har vid dem alla mina små men, svarade Ordföranden. Hvad först Ferrando Bruno beträffar, finner äfven jag dess början högpoetisk, men . . .

Onkel stöter sig förmodligen, liksom något hvar, på parodien af den vackra psalmen, inföll fröken Ulla.

Dermed tyckes dock icke just vara så illa menadt, svarade Herr Hugo.

Må vara; men nu har den blifvit rigtad till det Onda Väsendet i stället för till Gud; genom detta missbruk, på hvilket man icke kan låta bli att tänka,

är engång för alla andakten förstörd för hvar och en, som olyckligtvis läst Ferrando Bruno.

Annars, fortfor Herr Hugo, är det likväl slutet, som minst behagat mig.

Förlåt, detta tycks mig just det bästa af allt, anmärkte Julianus.

Kanhända är felet blott mitt, svarade Herr Hugo. Jag kan nemligen icke förstå hufvudideen dermed. Antingen är nu denna sann, men trivial, eller också ny, men falsk. Detta beror på hvad som förstås med "sjelfviskhetens förintning" såsom villkor för återfödelsen till ett förädladt lif. Menas nu den syndiga naturens afklädande, så är saken rigtig, men alls icke sinnrik, och till bevisandet deraf behöfvas inga så stora poetiska apparater. Menas åter dermed en upplösning af Jaget, ett tillintetgörande af personligheten, så tyckes mig detta strida mot försoningens natur, ty dertill fordras ju först fullt medvetande, och sedan ånger och förkrosselse. Det andra åter är bara en medvetslös själavandring, hvilken väl icke af Furumo på allvar kan försvaras. Hvilketdera är nu författarens mening, tror du, Julianus?

Bådadera, tror jag.

Men då blir ideen helt och hållet nebulistisk.

Deremot torde ock vår vän icke just mycket hafva att invända. Min farbror minns, huru han resonnerar i *Sättet att sluta stycken;* han tror förmodligen, att så fina och luftiga ting, som ideerna, icke äro skapade för att förvandlas till skeletter för den analytiska anatomi-knifven.

Jag mins detta, min gosse, men jag mins också hvad derpå blifvit svaradt af en, som äfven är poet. För min del håller jag mig till den sednare, och fordrar, att ideen skall vara i alla sina delar fullt klart tänkt och åtminstone i contourerna skarpt tecknad. Det vidare utförandet, beskuggningarne m. m. må sedan gerna lemnas åt läsaren. Så har jag tyckt, att alla verkligen stora skalder i sjelfva verket gå tillväga. Det åter, som, lagdt i pröfningens degel, dunstar bort vid den minsta eld, är hvad som helst, men icke guld; jag lemnar dock åt andra, att förnöja sig åt sådana ting, som vid processen helt och hållet förflyktiga sig till gazer af mörkblåa dimmor.

Du nämde sedan, fortfor Herr Hugo, *Svangrottan på Ispara*. Ja väl; denna är, äfven i mitt tycke, en ljuf, kristallklar dikt: allt vore der godt, om endast upplösningen kunnat göras annorlunda. Att nemligen den återkommande maken med de äldre anspråken bortröfvar barnet, synes mig icke rätt öfverensstämma med hans annars så ädla charakter; antagom dock, att denna våldsgerning kunde förklaras af hans för ögonblicket uppretade tillstånd, så synes mig ändock oförklarligt, huru han i hela femton år, och det sedan han sett den förment brottsliga makan kasta sig i afgrunden, kunnat bibehålla flickan. Och hvarföre? jo, af den egoistiska lusten, att förnöja sig af dess likhet med modren. En sådan grymhet emot den andra maken, hvars oskuld liksom förtviflan var

Laonikos bekant, förekommer mig, i förhållande till styckets antecedentia, moraliskt omöjlig.

Vi komma nu till *Don Ramido*, och derom har jag mitt eget tycke. Jag vet, att jag deruti till en viss grad har emot mig sjelfva æsthetiska Professorn i Upsala äfvensom den berömde Finske skalden: jag gissar att den sköna formen, klangen, språkmusiken, och den sydländska doften bestuckit dessa herrar, såsom sjelfva artister. Men om den gamla Hugo har det blifvit sagdt*) "att han älskar det poetiska på det sättet, att han tillika tycker om det prosaiska." Så är det. Med bästa vilja kan han inte köra sunda förnuftet på porten, och han vill ha reson med öfverallt, till och med i poesien. Derpå tyckas mig likväl dessa vittra herrar, ehuru åtminstone icke den förre förtegat styckets brister, fästat nog litet afseende. Jag erkänner således gerna denna dikt för en rätt brilliant fantasmagori, men jag hade, i styckets närvarande skick, nästan hellre sett, att alltsammans varit idel colorit, idel musik utan text, ty i orden finner jag så godt som ingen mening och i planen ingen rimlighet: hvilket allt för min enfaldiga konstnjutning alltid är en svår pröfvosten... Jag får nästa gång försvara mig emot dig, Julianus, ty jag vet att du också är en stor vän af den fantastiske spanska riddarn.

Men hvad var det för en pjes, som förekom derefter på din ProMemoria? *Isidorus*; tror jag. Denne

---

) Baron Julius K. Reseminnen, sid. 143.

är utan tvifvel en ganska lycklig composition, och de brister, jag dervid skulle kunna anmärka, beträffa blott detailler af föga vigt, särdeles en viss för långt drifven förspänning. För att likväl slippa ingå i sådana småsaker, vill jag gerna låta mina små betänkligheter fara, och är således icke obenägen att sätta Isidorus bland de verkligt fulländade rosorna i denna bouquet . . . Men apropos, Richard måtte väl, i Herrans namn, lydt vårt råd, och i sednare afdelningen, i *Marjam*, före tryckningen strukit ut de galenskaper, han låter Aposteln Paulus tala. Jag förkättrar ingen, och har ingenting emot, att man äfven på denna heliga man använder hans eget råd, att pröfva allt och behålla det bästa. Men att på scenen framdraga denne Apostel, som, äfven i verldsligt hänseende, väl ändock (med min brorsons Juliani tillåtelse) var något djupare tänkare, än sjelfve vår vän Richard Furumo, — att, säger jag, draga fram en sådan man, enkom för att förlöjliga honom och låta honom tala idel vanvett och Danviks-språk: detta är för m i n känsla högst vidrigt.

Nu återstår *Signora Luna*. Då jag först hörde denna dikt föreläsas af en skön, klangrik röst (det var dock Richard sjelf, ty h a n läser icke så särdeles väl), så blef jag deraf i hög grad betagen. Tvenne af fäderneslandets största snillen voro dervid närvarande, men på den ena af dem gjorde, med undantag af första acten, stycket intet särdeles intryck. Han anmärkte, att motiverne voro så invecklade,

plananläggningen så konstlad, att han tyckte sig höra det ständigt arbetande maschineriet oupphörligt knarra. Jag ansåg då detta inkast såsom ett blott infall, men redan vid andra omläsningen fann jag sanningen deraf bekräftad. Sjelfva themat är visserligen nytt och högst pikant, men drifvet till orimlighet: charaktererna äro luftgestalter och det hela liknande en dialogiserad fée-saga. Såsom drama kan jag alltså icke låta Signora Luna gälla, men . . .

Förlåt mig, min bror, inföll Eleonora; det kan ju dock i sjelfva verket vara likgilltigt huru ett stycke heter, endast det är godt?

Alldeles, min syster, men såsnart ett stycke har en viss anläggning, t. ex. en episk, en lyrisk intention, så gör jag också de fordringar, som ligga i denna skaldearts egen natur. Detta är måhända ett fel af gamle Hugo. Men han får då till sin ursäkt njuta till godo Furumos ord: "jag är engång sådan; jag kan icke annorlunda." I följd af denna min — om du så vill — prosaiska natur är jag i beständig fara, att göra Furumo orätt. En af hans starkaste sidor är hans originalitet: denna egenskap tycker äfven jag om: men den upphör att behaga mig, om jag ser den vara vehikel för ett osannt, ett omöjligt, ett falskt; jag blir äfven alldeles afkyld, om jag märker någonting tillgjordt, pretiöst, affecteradt. Denna originalitet är på engång Furumos starka och svaga sida. Naturligtvis åstadkommes derigenom alltid någonting pikant, men han tycks mig lägga för starkt an derpå, vi

skönja alltför ofta deruti någonting beräknadt, afsigtligt, utstuderadt; någonting, som lurar på bifall och beundran. Det är just då jag upphör att beundra: jag tycker mig då märka att arbetet icke är ett foster af en fri nödvändighet, utan någonting factice, mechaniskt, manufacturmessigt, vore det än aldrig så fint och väl gjordt. Men å andra sidan medför denna jagt efter det nya, det ovanliga, det paradoxa, den verkan, att i hans afhandlingar sanningen blott är en bisak och i hans poetiska stycken rimligheten någonting, hvarom aldrig blir fråga. Visserligen går det på detta sätt mycket lättare för sig, att vara ny och originel. Detta slags författarskap är hos Furumo icke egentligen ett blott manér, utan har äfven hos honom öfvergått till en ny natur. Han säger sjelf (i *Sättet att sluta stycken*), att han äfven med bästa vilja ej är i stånd att förstå inkast af en dylik art. Vi tro det gerna; för honom måste sådana småsaker förekomma såsom utgångna från ett inskränkt och opoetiskt sinne. Rimlighet och orimlighet, guld och glitter, sannt och falskt, det platta och höga, det fula och sköna, natur och förkonstling hafva hos honom, i vers och prosa, sammanväft sig till en så tät och konstrik väf, att de särskilda trådarne icke utan yttersta möda kunna utredas. Han delar ut, med frikostig hand, både juveler och Fahlu-brillanter, louisd'orer och spelpenningar, men han känner icke sjelf skillnaden dem emellan. Hans fantasi är i sig sjelf stark, grann, lysande. Han är i hög grad

uppfinningsrik, stundom till och med för spetsfundig i planläggningen; han förstår mästerligt att smycka scenen på det mest pittoreska sätt; han har i sitt våld de vackraste coloriter, de finaste tinter; han kan slå an, när han vill, de djupaste, de skäraste, de klangrikaste strängar. Han har ögon för naturens fägring, öra för dess toner, sinne för dess djupaste hemligheter, om vi än skulle medgifva, att "han någongång fördjupar sig i det minutiösa, det oväsentliga, det excretoriska af naturen och naturligheten, och derpå lägger så afsigtlig vigt, att derigenom uppkommer en ny art af gjord natur *)." Detta inkast torde dock egentligast blott träffa Furumos äldsta stycken; men uti sina flesta öfriga synes han mig, i sina naturskillringar, mestadels sann och frisk. Hvilka sköna, herrliga egenskaper för en skald! Derföre, mina vänner, lyckas vår vän bäst i sådana stycken, der dessa företrädesvis kunna göra sig gällande, således i de rent fantastiska. Deremot lider han ofta skeppsbrott, när han håller sig på jordisk grund, der frågan mera är om strängare sanning, om menskliga förhållanden. I hans uppfattning deraf är ofta någonting snedt och förvändt, hvarom vi framdeles torde få anledning att tala; hans charakterer, ehuru vanligen sinnrikt tänkta, äga sällan psychologisk sanning och handla sällan efter förnuftiga motiver; hans diktskepp, mera skapadt för den fria ethern, stöter här alltför ofta emot möjlighetens blindskär; det fin-

---

*) Sv. Litteratur-Föreningens Tidning, 1834 sid. 141.

nes ingen compass, intet sjökort ombord. Med ett ord: vår Furumo är en man af de besynnerligaste contraster: en Proteus i alla former och färgor.

Om än en del af hans brister härröra af uppsåt och falsk smak, så tyckas dock andra härflyta dels af en viss egenkärlek, dels af glömska att stryka ut. Han tycks anse sitt papper såsom marmor, derur det engång inristade svårligen låter utplåna sig. Han tyckes tro, att den första sensationen är den ovillkorligt rigtiga, den första, gryende tanke-uppränningen är en Parcernas spånad, som förblifver evigt oföränderlig, ett slags Fatum, hvars lagar omöjligen kunna undergå jemnkning. Beder man honom justera sina tankar och uttryck, så svarar han "jag är en gång så: jag kan icke annat." Månne dock en konstnär får svara så: består icke konsten just deruti, att han sjelf skall stå öfver sitt konstverk, att detta på engång är ett verk af en inre nödvändighet, samt tillika af den fullaste frihet, det klaraste medvetande? Månne verldens störste skalder låtit så blindt styra sig af ögonblickets ingifvelser, af nycker, af detta

Så jag målar . . .
Ty så roar mig att måla,

med ett ord, af sådana subjectiva motiver, som Richard åberopar i sitt *Sätt att sluta stycken*, en skrift, som har någonting rörande, men ändock består af idel sophismer, till andras och egen förvillelse. Eller månne till och med vanliga menniskor i vigtiga äm-

nen låta bestämma sina beslut af stundens infall? Månne den djupa tankan, likt Minerva, genast springer fullfärdig, fullrustad ur hufvudet? J hafven sett huru malmen ligger i grufvan. Sällan träffas metallen ren, solid, utan inbäddad i gråberget, försatt med qvicksilfver, svafvel, kis och annan orenlighet. Likaså ligga tankarna, conceptionerna, ideerna i menniskohufvudet: således i ett hvad man kallar bundet tillstånd. Skall nu deraf bli något rätt dugligt, så måste de undergå ungefär lika många processer, som malmen: de måste först bokas, smältas, sofras flera gånger, innan de kunna utväckas till stångjern. Men se, detta gör icke vår vän: han tycks på den sista tiden mest tänkt på, att drifva upp sin produktion till den största möjliga höjd, och derföre låter han allt gå med från smältan: sten, slagg, svafvel. Derigenom blir hans smide än för segt, än för lössmidt, än för kallbräckt. Hittills har väl hans handtering burit sig, ty dels har hans stämpel kommit på modet, och många utmärkt goda stycken följa också med, dels sitter han sjelf med på de större vågarne, och på de smärre har han skaffat sig vänner: derföre låter man det ena med det andra passera. Men jag fruktar att om någon allvarlig eftersyn skulle företagas, en stor del af hans tillverkningar skulle komma att undergå en stark vräkning. — Skada på det goda ämnet, att det så fuskas bort? Eller tron J, mina vänner, att sådana mästare, hvilkas varor ha mesta förtroendet på den stora verldsmarknaden, smidit så vårdslöst?

Visst inte, min far, svarade Frans. Jag har nyligen läst, huru ofta Goethe omarbetade sin Faust och sin Iphigenie, just sina största mästerstycken. Sjelfve Shakespeare, som man dock ansett för ett sådant vildgeni, skref om sina stycken flera gånger, såsom man nu upptäckt.

Godt, sade Herr Hugo, men jag märker, att vi sjelfva i våra discussioner gå tillväga med nog litet plan och system. Vi höllo på med en liten mönstring af Furumos stycken, och borde således icke talat så här i allmänhet. Men välan, låtom oss gå tillbaka till Signora Luna. Denna dikt äger, i alla andra afseenden än i det dramatiska, skönheter af stor rang, så att det gör mig ondt, att derom nödgats säga något ondt. Der finnes denna musik, detta främmande sydliga doft, som vi redan prisat i Don Ramido, en underbar och främmande ton, som tjusar och förtrollar, som åtminstone första gången så oemotståndligen rycker med sig, att man icke har tid att komma till rigtig besinning. Allt noga öfvervägadt, sätter jag i alla fall Signora Luna i första classen.

Månne icke Pappa också skulle ha lust att visa en annan, visserligen mindre förnäm, men dock af naturen kanske icke mindre rikt begåfvad dame — jag menar *Tintomara* — samma ära? frågade Rudolfina.

Det tål mer att tänka på, min flicka. Tintomara sjelf är en något försvagad copia af Victor Hugos Esmeralda, liksom Esmeralda åter en något försva-

gad copia af Goethes Mignon. Ordet copia är dock icke ett fullt rättvist uttryck; ty både den fransyska och svenska författaren ha gifvit sina figurer så många egna tillsatser, ställt dem i så egna förhållanden, att de med lika rätt också kunna kallas originaler. Jag antager detta så mycket hellre som Amorina är skrifven före Notre Dame; och redan i Amorina finner jag grundtanken till Tintomara, åtminstone i det hänseendet, som Fouque's Undine kan sägas vara slägt till alla dessa fyra förut nämda naturväsenden. Men grundtanken, som ännu hos Amorina är rå och ofta vidrig, har kommit till mognad i detta Animal coeleste, som är en sinnrik och pikant conception, hvaraf dock måhända kunnat göras mer. Många enskilda scener — såsom den i kyrkan — många enskilda drag äro också förträffliga, men der finnes kanske än mer att klandra. Compositionen är utan all slags artistisk skicklighet, orimligheterna hopade öfver all höfva, och contrasten med den inblandade nakna historiska sanningen förstör all illusion.

Men hvad säger Pappa om *Jagtslottet?* frågade åter Rudolfina.

Förmodligen skulle verlden icke mycket förtycka, om vi alla satte detta stycke framför alla andra, efter det handlar om vårt hus och våra värda personer. Jag tror i sjelfva verket, att skillringen af vår natur, vårt slott och vårt lefnadssätt tar sig skäligen bra ut. Men om v i, som bo i slottet, också böra vara Herr Furumo särdeles förbundne, är en annan fråga. Hos

Professor A** i Upsala har Richard åtminstone satt mig i misscredit, ty i sin recension kallar han mig en "pratsam hedersman" — mig, som likväl i verkligheten aldrig talat än hvad för tillfället accurat varit nödvändigt. Jag undrar dock icke på detta tillmäle, när jag besinnar allt det pjoller Richard diktar på mig. Fatalast är den långa, fada oration han låter mig hålla om namn. Och likväl är just detta hans egen svaghet. Kommen J ihåg, huru personerna i Don Ramido sällan tilltalas, utan att alla deras förnamn och tillnamn och titlar uppräknas, som för hvar gång fylla 2 à 3 verser, hvilka visserligen låta väl, ty namnen äro valda med smak. I södern tror jag likväl icke att detta brukas mer än hos oss. I kalendern såg jag för några år sedan en österrikisk prinsessa, som hade tjugetre namn, alla också rätt vackra. Jag tviflar dock på, att Kejsarn, Erkehertigarne och Erkehertiginnorna, hennes syskon, någonsin göra sig det besväret att uppräkna dem alla, när de tala henne till. Till den yttersta narraktighet är denna lek drifven i Amorina, der den der älskarn, som är general, men svärmar, handlar och talar som en femtonårig gosse, och som kläder sig i full generalsuniform och hänger på sig alla sina ordnar för att möta sin käresta i skogen, roar sig att, på Gud vet hur många sidor, påtruga henne alla möjliga och omöjliga namn på A. Icke nog med denna barnslighet: Richards hjeltar måste också vurma med namns derivationer och etymologier, och detta mestadels på det orimligaste och osmakligaste vis. Vanligen är det

just på min lott, som denna bedröfliga befattning faller: än låter han mig radotera grekiska och hebreiska, än persiska och arabiska glosor: härnäst torde jag väl också komma att tala sanskrit. Stor ära för mig; men bra mycket är det begärdt af allmänheten, att tro en Kongl. svensk Hofmarskalk om så höglärda ting. Måste jag nu tala som Atlanticans författare, så låter han dig, Julianus, snacka som fru Davidson om spenatsoppa afredd med ägg, sprilärter, morötter, tjäder, mandelformar, och detta midt under afhörandet af en mordhistoria, och detta oaktadt han tecknar dig, som en dyster svärmande yngling. Något underlig var du visserligen den tiden, hvilket likväl inte hindrade dig, liksom oss alla, att sätta värde på en god anrättning; men att på fullt allvar hålla långa dissertationer om mat har i vårt hus icke just varit brukligt, och tar sig i synnerhet i poetiska skillringar bra illa ut. — Men vi ha ingenting att säga, då Furumo tecknat sig sjelf allra ofördelaktigast. I verkligheten är han, som J veten, en städad, belefvad och väl uppfostrad person, men för att vara rätt origininel, rätt besynnerlig och äkta svensk, trodde han sig, vid sin första ankomst hit, icke kunna visa sig nog ruggig, skroflig och grobiansk.

Bland annat, anmärkte Ulla, stötte mig hans sätt, att requirera middag, kaffe, likör, thé och hvetebullar, innan man ännu hann bjuda honom sådant, alldeles såsom hade vårt hus varit ett spisqvarter.

En annan småsak vill jag också tillägga. Herr Fu-

rumo började den dagen att kalla mig rätt och slätt *Herr Hugo*, och dervid har det sedermera oss emellan förblifvit, ehuruväl det i vårt land annars just icke är brukligt att tilltala förnämt folk med *Herr Pehr*, *Herr Påhl* o. s. v. Vid våra sammankomster har jag ingenting emot att så sker, ty vi ha derföre både de fransyska och våra svenska Akademiers föredöme att åberopa, ehuru der nyttjas tillnamnet; äfven i böcker klingar *Herr Hugo* icke illa, men i dagligt tal låter det, jag erkänner det, liksom litet tomt och simpelt. Som nu Herr Furumo icke är obekant med convenansen, så anser jag detta å hans sida som ett litet prof på borgerlig högfärd. Men, som jag är höjd öfver alla ståndsfördomar, så har jag låtit detta passera, och genier ha i alla fall sina friheter. Men när Flabbe också ville börja med sitt *Herr Hugo*, *Herr Hugo*, så tillstår jag att jag litet allvarsamt brände af honom. Hvad behöfver jag vara *Herr Hugo* för hela verlden?

Bland åtskilligt annat, som f. d. Herrn på Råbäcken påbördar mig, är också det, att hafva påfunnit den så högst affecterade titeln till hans bok: *Fria Fantasier, hvilka, betraktade såsom ett Helt, af Herr Hugo Löwenstjerna stundom kallades Törnrosens Bok, stundom en irrande Hind. Romaunter.* Jag, kalla en samling af noveller för ”en irrande Hind” — för ”Romaunter.” Nej tack: Hugo Löwenstjerna talar vanligt menniskospråk, han. Namnet ”Törnrosens Bok” kan jag på sin höjd vidkännas.

För ingen, anmärkte Henrik, lärer dock, enligt hvad jag hörde i Upsala, denna titel varit en större *Gräuel* än för framlidne Professor Törnros. Hans fina smak stötte sig icke blott, liksom Pappa, vid det affekterade deri, utan den medförde också för honom det särskilda obehaget, att, hvar han kom i landsorterna, bli öfverhopad med frågor om dessa skrifter, och redovisningar för åtskilliga der befintliga satser, för hvilka han var obenägen att åtaga sig ansvar. Man tog nemligen för afgjordt, att Törnrosens Böcker voro skrifne af Törnrosen sjelf. Näst titeln förtröto honom mest de många falska accenterna på grekiska och andra utländska namn.

De sednast utkomna volumerna heta likväl nu rätt och slätt ”Törnrosens Bok”; men ”den irrande Hinden” och ”Romaunterne” ser man inte mer till, anmärkte Rudolfina.

Deri har Richard också gjort klokt, liksom deruti att han bortlagt att skrifva så ”knakig” vers som i *Alvina* och *Vargens Dotter*, eller rättare, vers som icke är vers. Men apropos, mina vänner, kunnen J säga mig, hvarföre Richard gifvit mitt bruk namn af Jagtslott?

Förmodligen derföre, att denna benämning är vackrare och mera romantisk.

Nå väl, jag har ingenting deremot: endast jag i verkligheten slipper utbyta mitt bruk med sina 3000 skeppunds smide, sina hyttor, härdar, hamrar och stampverk, emot hvilket annat Jagtslott i Sverige, ifall

nemligen sådana i vårt land finnas. — Men ett annat infall, som endast måtte vara en blott nyck, är det, att han förlägger vårt såkallade Jagtslott till Nerike. Halfva Sverige känner dock, att Hugo Humilkar Löwenstjerna har alla sina egendomar i Vermland. Men detta rör blott oss: för läsarn kan det vara likgilltigt.

Visserligen, anmärkte Henrik, kunde en och annan af oss hafva skäl att vara missbelåten med åtskilliga förskuggningar på de porträter vår vän på Råbäcken af oss uppdragit, men i *Hinden* och isynnerhet i *Julius K** slå vi oss i alla fall rätt bra ut. Den sista berättelsen förekommer mig isynnerhet rätt frisk, ljus och treflig.

Ja, återtog Herr Hugo, så långt nemligen som resan och Tante Eleonoras egen dagbok räcka; Baronens Memoirer sakna icke heller ett visst tragiskt interesse, hvilket dock sticker för bjert af mot den lätta och glada tonen i den öfriga berättelsen; också taga de efterlefvande saken kallt och låta icke af den stackars karlens olyckor och död på minsta sätt störa sig i sina nöjen. Allt går således gladt och lustigt till, ända tills återkomsten till Jagtslottet, ty då förlorar sig berättelsen i joller och pjoller utan ända. Bromelii vigseltal är dock rätt värdigt.

Om min brefjournal, sade Eleonora, äger någon förtjenst, så tillhör den hufvudsakligen Herr Furumo, som städat och höfsat dessa anspråkslösa anteckningar.

Jag begriper dock inte, anmärkte fröken Ulla, huru vår goda tante kan förlåta Herr Furumo de två fula, mycket fula fläckar han satt på hennes eleganta plån!

Låtom oss icke tala derom! sade Eleonora.

Hvad för fläckar, flicka? frågade Herr Hugo. Det måste du utreda.

Lilla Rudolfina, sade Eleonora, din Pappa vill säkert snart ha sitt thé: det är ju din vecka nu, och du får inte glömma dina hushållspligter för dina akademiska. Var således snäll och se efter, att allt blir i ordning.

Fläckarna? svarade Ulla. Jag hoppas att herrskapet erinrar sig Juliani och Auroras, och straxt derefter Frans och Mamsell Rönnqvists ensliga skogspromenader, deras kärleksförklaringar, och slutligen upplösningen på dessa scener! Hvilka oanständigheter! Se här, läsen *)!

Pah, intet annat! utbrast Henrik. Jag har läst dessa ställen fler än engång, och deruti icke funnit det minsta oanständigt. Litet kärleksglam, och på sin höjd ett par kyssar! Se der alltihop! Men jag kommer ihåg, att Richard i samma bok talar litet illa om din smak och dina ögonbryns utseende. Det-

---

*) Det första stället (sid. 21) lyder så; "Trogna, älskvärda skog, du behöfver nu ingenting vidare omtala;" det andra (sid. 35) så: "Täcka, älskvärda lund, — omtala ingenting vidare."

ta är visst obeskedligt, rätt obeskedligt af honom; men det är än obeskedligare af dig, att du pådiktar en vän förborgade, scandalösa allusioner, och förkättrar honom.

Pådiktar! förkättrar! upprepade Ulla, stött: jag rår icke för att jag förstår hvad jag läser. Cousin Henrik åter får beröm för sin vackra figur och sina runda kinder; det är således aktningsvärdt af honom att han är tacksam och — blundar.

Intet käbbel, inga personligheter, barn; hvad tänken J på? Litet misstänkt kan det här synas; det medger jag, kära Ulla, men något ondt är dermed väl intet menadt. Uttrycket har blott råkat falla sig litet oförsigtigt.

Herr Furumo kan ibland ha dålig smak nog, min farbror, svarade Ulla, men han är dock en konstnär, som ingenting gör utan beräkning. Betänk blott parallelismen, och det afsigtliga deri! Men skulle detta ändock icke vara öfvertygande, så behagar Onkel slå upp sidorna 114 och 120. Sedan Julianus och Aurora hemkommit och under resan "nog pröfvat hvarandra", anses det vara lagom att "de giftas." Brudklädningen skall nu göras: i detta ändamål efterskrifvas ett par "ovanligt tystlåtna symamseller"; de kasta sina "säkra kännarblickar på patienten"; taga sina "mysteriösa mått"; och "börja med att göra ett nytt snörlif". Hvem ser icke,

hvarom här är frågan! Läggen härtill detta ställe sid. 71: "Isynnerhet arbetade en märkbar och stor förändring inom Julianus och Aurora. En färg af nästan hög eld brann i deras ögon och hela tycke. Mig förekom flera gånger, att de sågo ut som herre och fru, ehuru blott en jorsalafarare hittills vigt dem". Vidare denna ironiska anmärkning efter Tantes vackra tal om jungfruligheten hos förlofvade och nygifte sid. 139: "Julianus såg litet mörk ut i ansigtet, hvilket utan tvifvel betydde, att han var rörd." Således tre scandaler i en enda bok! Allt detta kallar cousin Henrik att slå sig väl ut!

Vore det så, som du menar, Ulla, så klämmer jag "mjölkdrickarn" nästa gång vi råkas! utfor Henrik med en mörk, vred rodnad, hvarigenom hans kinder blefvo ännu vackrare.

Fördömdt tvetydigt ser det ut! sade Herr Hugo. Men ändock anser jag mig behöfva andra prof innan jag antager din version.

Andra prof? svarade Ulla. Godt. Tillåt mig att berätta en liten historia. Det var en gång en ädel herre, som gifte sig med en "len", något besynnerlig, men ändock likaså ädel fru; i början var allting förtjusning, sedermera lefde de med hvarandra, såsom "flintan och stålet", när man slår eld, d. v. s. lågo hvarandra jemt i lufven. Vidare är om detta äktenskapliga par i "Slottskrönikan" ingenting antecknadt. Man vet blott, att dessa makar ägde flera barn;

bland andra en son, något mörk till lynnet men annars af det ypperligaste hjerta; denne gifte sig med en viss Cecilia, äfvenledes ett förträffligt fruntimmer, och hade med henne tvenne barn. Mannen lärde nu känna en ädel baron, oäkta son af en förträfflig hertig och en förträfflig mamsell, och begge blefvo de bästa vänner. Efter någon tid rymmer baronen med Cecilia, och svärmar med henne en lång tid omkring, under det att Herr Andreas, den öfvergifne maken, skrifver melancholiska memoirer, af mycket æsthetiskt värde, och studerar emellanåt Werther och die Wahlverwandtschaften. Efter ett eller annat åratal återkommer Cecilia: hvad, som passerat mellan henne och baronen, ligger i ett mystiskt dunkel; man erfar dock bestämdt, att hon återvänder lika "hvit" och "englaren" som förut. Denna "hvithet" var dock af ett något eget slag, ty Andreas fortfor att sörja som förut, Cecilia dog kort derefter af grämelse, och baronen betraktade sig alltid "som en syndare," samt företog en vallfart till Palæstina. Han återkom efter många års förlopp, för att dö på Omberg och testamentera en stor egendom i Vestergöthland åt Cecilias son, som emellertid växt upp till en ädel, svärmisk yngling. Denne ädle yngling skyndar nu att taga arfvet i besittning efter sin mors förförare, reser dit med en del af familjen, som der har oändligt roligt, och gamla och unga hoppa af idel lust ut och in genom fönstren. Cecilias son hade mellertid begagnat tiden för att förföra sin cousine, med hvilken han var för-

lofvad, och när fästmön blef så tung på foten, att hon hade något svårt att hoppa genom fönstren, resa de hem för att låta viga sig. Bruden hade också en romantisk broder, och denne behöfver blott en handvändning, för att förföra en högst aktningsvärd flicka, med hvilken han varit bekant blott en enda dag. Hvarföre tvifla härom? Allt detta passar ju förträffligt i hop med det föregående: scandalen var ju i denna familj ärftlig liksom brottet i Tantali hus! Kännen J igen denna målning, eller, har jag nu åter diktat? Jag har blott samlat quintessencen af *Hinden* och de "t r e f l i g a" *Reseminnena*, och af de der spridda dragen bildat en sammanhängande historisk tafla.

Ulrikas röst qväfdes här af harm, och alla de öfriga suto stumma, ty ingen visste rätt hvad man skulle säga. Efter en stund fortfor hon:

Förlåten mig, mina ädla vänner, att jag blifvit bitter, då jag nu uttalat ord, som länge legat stumma i mitt inre. Är icke detta allt en rätt hygglig familj, och månne icke Löwenstjernska slägten har allt skäl att vara sin historiograph högt förbunden? Men ännu har jag icke talat ut: jag måste hänvisa eder på dessa ord i *Hinden*, sid. 107: "Just derföre håller jag Richard Furumo räkning, att han i sina berättelser sällan talar om kärlek — rätt lycklig kärlek — han aftecknar jorden, och vill icke ljuga." Jag måste vidare hänvisa eder på den historien, som

Furumo litet frammanföre förtäljer för sin hund om grefven och fröken — också naturligtvis tvenne högst ädla personer — som brunno för hvarandra af den mest svärmiska lidelse, så länge de voro förlofvade, men genast blefvo oense, såsnart de blefvo gifta, hvartill såsom upplysande commentar bifogas ett grundligt och lärorikt räsonnement om klipporna för den äktenskapliga kärleken, och hvaraf resultatet är, att det nästan är lika sällsynt att finna lycka och enighet i äktenskap som att se en kamel gå genom ett nålsöga. Af dessa confessioner, sammanlagda med åtskilligt annat, synes klart, att Richard Furumo har en egen åsigt af kärleken. Han känner endast en enda art deraf: den första berusningen, passionen. Denna målar han med styrka och lycka; han betäcker den med poesiens blomster; till sin grund sinnlighet idealiserar han den, ja adlar den till och med genom religiös mystik och vill gerna deruti inlägga så mycket himmelskt han kan. Sådan är den enda art af den kärlek han tror på: en exstasis, en yra, ett rus af poesi, en på engång sinnlig och religiös brånad. Det är den mystiskt orientaliska åsigten, sådan jag känner den af von Hammers öfversättningar och Goethes Divan. Denna kärlek är icke en blomma, hvars knoppning utan tvifvel är skön, men hvars doft och fägring ändock fortvara, ehuru under andra former af täckhet, så länge ett enda blad sitter qvar, och som, när högsommarn slutar, gifver frukt, som i rikt mått betalar förlusten af knoppningens vårfriskhet och svällande vällust. Han tror att

kärlekens låga snart slocknar, flyttad på hymens altar, qväfd af huslighetens dimmor, blottställd för vidrigheternas större och smärre vindar. Eller utan bilder: han tror icke på äktenskaplig lycka, inser icke att kärleken, under sammanlefnaden, antager en lugnare, men dock icke mindre skön, ja, som mig tyckes, mera helig charakter. Han har icke hört det sköna ordet: "älsken hvarannan i nöd och lust!" han har icke pröfvat, att man kan älska hvarandra i trots af ömsesidiga fel och svagheter, och att det för fina själar ligger ett slags njutning till och med i undseendet och förlåtelsen. Om, enligt hans åsigt, ett äktenskap skall kunna bära sig, så måste makarne umgås med hvarandra såsom man umgås med glödande kol: likt spindlarna skola de blott för ögonblicket nalkas hvarandra, och sedermera hålla till i hvar sin springa, af fruktan att man annars skulle äta opp hvarandra. — Till bekräftelse på hvad jag nu sagt, torde man behaga besinna, att det är kring dessa ämnen — brottslig kärlek, bruten äktenskapstro, sinnlig utsväfning — som största delen af Furumos stycken, till och med de brillantaste, hufvudsakligen hvälfva sig. Jag talte nyss om *Hinden* och *Julius K**. Påminnen eder vidare den otuktiga *Dufvan från Skåne* . . .

Men, afbröt Henrik; *Colombine* är dock en botgörande Magdalena, som omvänder sig och genom ånger försonar sig med kyrkan och verlden.

Som omvänder sig så pass, att hon i sitt sista

ord drifver gäck med den heliga Nattvarden *): det står alltså läsaren fritt att taga hennes ånger för allvar, eller för en ironi öfver kyrkans fordringar, en satirisk concession för den christliga convenansen. Påminnen eder vidare *Ninon de l'Enclos*, *Amorina*, det så vackert utmålade hetär-lifvet i *Isidorus*, vidare *Ferrando Bruno* och *Ryssarnes Minnen i Norrköping*! I *Hermitaget* är Kung Waldemar hufvudpersonen. Så länge han lefde tillsammans med de båda systrarna, så länge gick honom allt väl, han var "stark och fullkomlig," och alldeles i sitt rätta e s s e; men sedan han nödgades blifva from och afskeda Juta, blef han svag, förvirrad och allt kom för honom i olag. Så säger han sjelf, och den helige Patern svarar derpå (sid. 157): "Du har rätt; detta var verkligen tidpunkten för din sjukdoms början, då du vek från din började bana och Juta inneslöts." Är icke detta en religionstjenare alldeles à la Furumo? Vidare. Detta par hade en dotter och denna hade en älskare. Mellan dem var "en evig, ovansklig kärlek," — de "älskade hvarandra rätt," men "jorden skulle icke få skryta, att hon sett dem förenas"; de borde "icke önska ett halft, i mörker tynande förbund, ett gift, det gröna jorden erbjuder." Deras kärlek var således för ren, för god för äktenskapet; de måste i kloster — och det är en m o d e r som drifver dem dit in.

---

*) Colombine sid. 94. Jfr anmärkningen i Sv. Lit. Föreningens Tidn. 1835 sid. 804.

Likväl, inföll Henrik, måste cousine Ulla medgifva, att Furumo icke bildar vällustiga, förföriska målningar.

Visserligen icke, svarade Ulla, men han gör hvad värre är: han smyckar lasten med ett fint, æsthetiskt doft, han sätter okyskheten i system, och låter den sanktioneras af moralen. Kanske, få vi snart upplefva den dag, då sjelfva Christendomen också framkallas till stöd för dessa läror. Just derföre, att Furumo är obekant med den högre och renare kärleken, lifvets central-sol, så kommer så mycket annat på sned i hans skrifter: gränsorna för dygd och last upprifvas, och vi få en ny sedelära, en ny religion. Den blandning af falskt och sannt, som min farbror förut hos honom tadlat, är icke blott af æsthetisk natur: denna förvirring utgår just från nämde punkt och sträcker sin rot i det innersta af lifvet. Ja, min farbror, jag kan icke älska Furumos dikter; ty i dem finnes ingen oskuld, ingen fromhet.

Nej, nej, Ulla, utbrast Herr Hugo, du går för långt, du öfverdrifver. Var då billig, gör icke vår vän orätt!

Tillåt, min farbror, att jag aflägsnar mig, för att hämta frisk luft. Min blod har råkat i en stark svallning. Jag har måhända uttalat hvad som icke anstått mig att säga.

Då Ulla lemnat rummet, sade Herr Hugo, till hälften för sig sjelf: Stackars Ulla, det är skada, att

du icke blifvit vacker; du hade i sådant fall också fått en älskare och en man, och du skulle dä dömt mildare och qvinligare om dina vänner. Du är dock ett förträffligt ämne till maka, och under din yttre sträfva, hårda yta bor ett varmt och fullt hjerta. Hufvud har du ock, så godt som någon i denna akademi! . . . Stackars Richard: jag önskade också att du ville gifta dig, nemligen väl och lyckligt: då skulle dina villfarelser straxt skingras, ifall de äro något mer än tillfälliga infall. Såsom sådana har jag alltid ansett dem och anser dem ännu. Mellertid . . . curiöst är det ändock. Jag har sjelf aldrig förut tänkt mig alla dessa saker i ett dylikt sammanhang och i denna rigtning. Vi måste vid ett särskildt tillfälle taga vår Ullas ord i ett närmare öfvervägande. . . . Men nu är hög tid att komma ihåg, att Rudolfina väntar oss derinne.

Efter vi dock, åtminstone i början af sessionen, anmärkte Frans, kommit att tala om Richards bättre stycken, så skulle jag be få hemställa, om vi icke kunde deribland få ditföra *Grimstahamns Nybygge*.

Ganska rätt, min son! Jag höll på att glömma denna lilla skrift, emedan den är utgifven under ett pseudonymt namn. Men annars glömmer jag den icke så lätt. Jag håller af denna Nybyggar-historia, som jag håller af Robinson Crusoë: jag är rigtigt kär i denna Qvast-Lisa: hennes död, huru enkelt, och dock huru djupt och rörande är den icke tecknad! I detta

lilla stycke finns mer poesi än i många andra, som ge sig det förnäma namnet poemer. Här finns icke ett enda misslyckadt drag *): här finns rigtigt sann natur, och hvad mer är, oskuld, dygd och renhet . . . Nej, Ulla, du har orätt; den, som skrifvit Grimstahamns Nybygge och Kapellet, kan icke hysa sådana grundsatser! . . . Låtom oss alltså icke mer grubbla! Välan! sammankomsten ajourneras på en halftimme, och Akademien går in i salongen, för att dricka thé!

3.

Fortsättning af Sessionen.

Efter intaget thé sammanträdde åter Akademien, hvarefter Herr Hugo utlät sig på följande vis:

Vi hafve hittills, mina värda vänner, samtalat öfver de mest berömda af Herr Furumos poetiska ar-

---

*) Ett sådant finnes dock, Herr Hugo! Det heter på något ställe, att Katrina såg på sin fästman "med en svärmisk blick!" Detta faller ur tonen och passar icke till den raska bondflickans öfriga sinnesart. Men då detta så högst obetydliga drag är det enda man billigtvis kan hafva att anmärka, är detta ett bevis på styckets värde.

Redaktionens anmärkning.

beten. Vi måste medge, att våra öfverläggningar varit hvarken methodiska eller grundliga, såsom man annars kunde fordra af en akademi; tidens korthet, ämnenas rikedom och min egen otålighet hafva nödgat oss, att blott stadna vid flyktiga antydningar, hvilka vi dock framdeles i mera lugn få discutera, sedan vi få alla punkterna gifna, och derigenom allt blifvit förberedt för en lättare öfversigt af det hela. Mellertid tyckas vi d e r o m alla vara ense, att Furumo bäst lyckas i produkter af en rent poetisk natur, der hans fantasi friast kan slå ut sina vingar, eller der han har en vacker natur att måla; och ju längre bort scenen i tid och rum är förflyttad, ju mindre det är frågan om sträng verklighet, dess bättre för honom! Deremot då mannen inlåter sig i praktiska och didaktiska ämnen, särdeles sådana, som röra fosterländska och medborgerliga förhållanden, så tycker jag mig finna motsatsen af poeten och tänkaren. Vi befinne oss här på ett fält, der er gamle, erfarne fader anser sig stå på någorlunda fast mark. För att likväl J rätt måtten inse differencerna mellan Richard och mig, torde det först bli nödvändigt att tala ett ord om mitt eget system.

Slottsherren gjorde här en paus. Sedan begynte han: Jag är litet förlägen, hur jag rätt skall göra eder saken tydlig. Men jag vill begynna med ett par frågor. — Jag förmodar, mine barn, att J ej neken mig det vittnesbördet, att jag alltid varit eder en öm och huld fader?

Familjen svarade dertill ett enstämmigt och hjertligt Ja.

Jag hoppas vidare, att J aldrig förnummit annat, än att Hofmarskalken Löwenstjerna alltid varit en god husbonde, huld och hjelpsam emot alla sina underhafvande?

Äfven denna fråga blef genom acclamation enhälligt bifallen.

Godt, mina barn. Dervid har jag likväl alltid fästat det enda villkoret, att ingen bland dem, öfver hvilka jag äger rätt att befalla, måtte fördrista sig att det ringaste säga eller tala mig emot. I allt annat bekänner jag mig till liberalismens grundsatser; förstås: den sansade och modererades. — Nu torden J väl tycka, att detta icke är fullt consequent: men det kommer sig deraf, att liberalismen har flerfaldiga skepnader, eller kanske rättare rigtningar. En t. ex. går nerifrån och uppåt. Det ligger i sakens natur, att den som står på en lägre plats vill uppåt, och derföre bröstar sig, gör sig stor och klok, klandrar, mästrar, spjernar emot: allt för att sjelf komma sig opp. Jag finner detta naturligt, jag klandrar således icke detta, om det sker på beskedligt sätt; förmodligen skulle jag sjelf göra så med, ifall jag ej vore fullt belåten med min ställning och således har ingen att tränga undan.

Jag är öfvertygad, inföll Eleonora, att min broder gör sig sjelf orätt, och att han i hvilken ställning

som helst vore densamme som nu, god, mild, öfverseende mot höga och låga.

Du är ett klokt fruntimmer, min kära Eleonora, men på statssaker förstår du dig icke. Hvad! Skulle jag förneka liberalismens grundsatser? Dervid gör jag blott det undantaget, att oppositionen icke får innästla sig i mitt hus, ty denna passar blott för samhället, icke i familjelifvet. Nu ges det återigen en annan rigtning af liberalismen, som går uppifrån och nedåt: det vill säga, att den, som redan är något, har något, håller sina underlydande på behörigt afstånd, i tukt och ordning (förstås: med tillbörliga lämpor); ty hvad skulle det annars bli för en hushållning af, och hvad skulle dessutom den välbehållne ha för nöje och njutning af sitt goda? Jag håller mig således till båda åsigterna, och hoppas nu att J förstått mig, barn?

Förlåt mig, goda farbror, ännu icke så alldeles, anmärkte Julianus. Oss har det väl alltid så förekommit, som hade regeringssättet i detta hus varit helt och hållet patriarchaliskt i det Gamla Testamentets äldsta stil; men i theorien tyckes mig farbror icke hylla ett, utan tvenne rakt motsatta systemer, af hvilket det sista torde vilja liksom stöta på despotism.

Herr Hugo öppnade gravitetiskt sin dosa, tog sig derur en stark pris, och förde den till sin destina-

tionsort, allt med märkelig långsamhet. Sedan började han med en röst, som i början röjde någon osäkerhet:

Det kan så tyckas, min kära Julianus, det kan så tyckas. Men . . . men . . . allt i verlden kan icke uppställas så noga i systemer. I verkligheten korsa sig möjligheterna oupphörligt med idealerna. Det finnes någonting, som kallas *la force des choses*, min gosse; emot denna makt får man icke stångas, ty annars går alltihop ikull. Sjelfva Plato kunde ju icke utföra en stor del af sin sublima theori om Staten? Likaså har vår tids liberalism sina klippor, dem man inte får stöta emot; den har, menar jag, sina undantag, sina convenanser, dem man tyst måste erkänna, ehuru de litet afvika från systemet. Dessa måste man, utan mycket grubbel och bråk, alltså antaga: sedan går allt bra. Sådana motsägelser finnas öfverallt; gifven akt på gamla Hugos ord: jag har alltid funnit, att de största frihetshjeltarne i Plena, i tidningarne, på sockenstämmorna just äro de, som inom sina hus och af sina underlydande kräfva den strängaste och ovillkorligaste lydnad. Jag skulle derpå kunna anföra många märkeliga exempel både från vårt Vermland, och från Nerike och andra orter. Les extrêmes se touchent. Så går det till i verlden och detta kan icke hjelpas. Dessutom, go vänner, ges det saker, hvaröfver det är farligt att grubbla, och i hvilka man ej för långt får utsträcka consequenserna. Nu är det en lycka, att våra hedervärda Publicister äro

inga öfverdrifvet djupa tänkare, samt att de hvarken kunna eller vilja gå så långt vägen räcker. Så t. ex. antastar man nu förtiden bördens ärftlighet, hvilken, såsom jag fruktar, från naturrättens ståndpunkt också icke kan försvaras: men nu fordrar consequensen, ser du, att man i sådant fall också upphäfver egendomens ärftlighet, som från den ståndpunkten lika litet lärer kunna försvaras. Nästa steget blir då förmögenhetens gemensamhet, vidare qvinnans emancipation jemte det fria äktenskapet, och följaktligen upplösningen af familjen, som ju också intet annat är än ett skrå, en sluten corporation? Början till denna sakernas omhvälfning har också skett genom Franska Revolutionen, men den förskräcktes för följderna och stadnade på halfva vägen. Men hvad politiken icke vågar, kan en religionsstiftare våga. Revolutionen lemnade familjen oantastad: men nu uppträdde St. Simonismen och utförde i tankeverlden hvad Revolutionen skonade, det vill säga allt hvad jag nyss nämt. Denna sekt är det mest storartade och enda consequenta af alla radikalismens försök, men för att, sedan alla samhällselementer voro upplösta, rädda sig från anarchi, måste den kasta sig i händerna på en hierarchi, vidskepligare och dystrare än sjelfva Dalaï Lamas. Denna frihetens högsta utveckling slutade således som all egentlig Revolution, med tyranni. St. Simonismens orden är nu upplöst, men det är godt att den funnits, om vi förstå, att använda den såsom en varnande spegel. Derföre, min son, tag dig till vara för att drifva consequensen till det yttersta: var

liberal, du som andra, men endast nätt opp så mycket som passar för din egen ställning!

Vare dock nog sagdt härom! Vi komme nu till saken. Hittills ha Richard och jag kommit skäligen väl öfverens i våra politiska tänkesätt, ty han har icke särdeles befattat sig med det ämnet. Men på de sista tiderna har han slagit an vissa strängar, och som han har ett excellent hufvud, så fruktar jag att han går i botten med sakerna. Början har skett i *Svenska Fattigdomen*. Jag kan inte tåla den skriften; jag sätter P för dessa *dämagogische Umtriebe*. Det är en dum skrift, påstår jag rent ut.

Henrik gaf härvid Herr Hugo en sakta stöt.

Hvad nu? Henrik, jag tror du knuffar din fader! Ja så, jag förstår, du menar att jag nu sagt en galenskap. Men gamle Herr Hugo vet än hvad han säger, och det skall han bevisa. I förskott ger jag dig din puff tillbaka med procent, min son.

Men, min goda Pappa, alla recensenter, hela allmänheten äro af den tanken, att just denna är en af Richards ypperligaste skrifter.

Likväl inte jag, hör du, Henrik. Och är inte jag sjelf också Allmänhet, och får inte jag derföre också ha mina tycken? — Eller menar du kanske, att jag dermedelst förbrutit mig mot §. 2 af dagens protokoll, hvari denna Akademi definitift förklarat Richard Furumo för ett snille af första ordningen? Men deri är ingen motsägelse. Ty det ges också dumma

genier, påstår jag. Jag har auctoritet på det, vet du, Henrik. Tegnér sjelf berättas i sin classification på snillen också ha upptagit den familjen. Men märk, att jag icke påstått, att vår Richard hör dit, utan jag påstår blott, att han har ibland dumma tankar, och skrifver till och med långa uppsatser, som äro enfaldiga durch und durch.

Rudolfina hade uppstigit, i skänken slagit i en remmare vin, som hon böd sin fader i det hon sade:

Vår goda Pappa har talat sig varm och behöfver litet förfriskning. Se här en bägare friskt rhenskt. — Men, lilla Pappa, tänk på Frans der nere, som ordagrannt skrifver opp allt hvad som säges! Jag undrar således, om ej Pappa skulle vilja tillsäga honom, att stryka ut allt hvad som kan göra Herr Furumo ledsen, ifall han framdeles kommer att läsa våra handlingar.

Du kan ha rätt, min snälla flicka, fortfor Herr Hugo, numera svalkad, man bör aldrig nyttja ohöfviska uttryck hvarken om vänner eller om snillen, eller om hvilka som helst. Sådant har också aldrig varit min sed, men när man blifvit litet varm i hufvudet, hittar man just inte alltid på det rätta uttrycket. Frans, stryk då ut ordet *dumt*, och sätt i stället dit *absurd*, *orimlig*, eller om du kan hitta på något ännu höfligare uttryck, som likväl exprimerar detsamma. Och du, Henrik, sitt inte så förbluffad: kom ihåg, att du här i Akademien har din fria röst och att du der inte så noga behöfver tänka på

respekten. Men din orimliga hetta har trasslat tanketräden för mig. Låt se, hvar var det vi stadnade?

Pappa höll på att säga, svarade Rudolfina, att Herr Furumo skrifvit uppsatser, som äro något paradoxa.

Rigtigt! . . . som äro antingen triviala eller orimliga ända igenom. Af det förra slaget är t. ex. hela den här Tolfte Delen, om jag undantager Stycket N:o IV, *om Folknöjena*, ty der har mannen alldeles rätt, ehuru han kunnat skrifva litet mindre beskt, och framför allt mindre orättvist om herremännen. Men i hufvudsaken tänker han lika mig, som alltid befordrat både folknöjen och folkundervisning Men de andra uppsatserna i boken — i Guds namn! Börjom med N:o 1, som handlar om min egen Akademi. J påminnen er, att jag, vid denna Akademis stiftelse, i mitt inaugurationstal hade ett litet roligt infall om huruledes man äfven borde recensera kram- och hökarvaror: af detta skämt, som i våra egna handlingar fyller ett par sidor och der låter, som jag tror, rätt angenämt läsa sig, har nu mannen kokat en ändlös vattensoppa. Han gör så alltid, när han kommer öfver ett godt infall. Så t. ex. i Ormuz och Ahriman, i Colombine och på tjuge andra ställen. Han släpper intet ett skämt förr än det blifvit ett skelett deraf. Men vidare. Andra stycket, som heter *Hvad är Penningen?* innehåller idel bekanta saker: besynnerligt nog har Furumo, ehuru poet, icke alls uppfattat eller berört den mystiska sympathi, som drager

menniskan till de ädla metallerna, och gör dem för henne dyrbara, utan endast hållit sig till de utslitna skälen, hämtade från deras sällsynthet, uttänjelighet, svårförstörbarhet och alltihop det der, som är sannt men allsinte räcker till. Endast i slutet, i bankerutt-theorien, kommer han med något eget, som låter rätt bra och också blifvit mycket berömdt af Herr Flabbe, som tagit kameral-examen och således bör vara kännare af ämnet. För att dock skingra mina egna små dubier derom, har jag skrifvit till min gamle lärde vän i Lund, och väntar snart hans svar *).

---

*) Svaret har nu ankommit och bifogas härunder i vidimerad afskrift:

"Utaf värda skrifvelsen af den 27 passato, inhämtar jag, att min högtärade Herr Broder och Gynnare ännu på ålderdomen behagar finna sig road af såkallade romaunter och andra uppdiktade, onyttiga och fåfängliga historier. Anbelangande frågan, huruvida Brors hofpoet träffat sanningen i sitt räsonnement angående Bankerutter, så länder till svar, att detsamma näppeligen tål ringaste skärskådande. Han utgår nemligen från följande hufvudsats: "Sjelfva bankeruttens idee är att betala skuld med intet, men det hedniska sättet att behandla bankeruttören består i att straffa eller fängsla honom." Redan i denna lilla period ligga en hel hop misstag. För det första känner Bror sjelf mycket väl, att bankeruttens idee är den, att alla borgenärerne skola få lika rätt, men ingalunda att de skola få intet, ehuruväl någongång sådant kan inträffa: vanligen ger dock massan mer eller mindre, ja stundom kan den räcka fullt till åt alla. Allt detta vet ju hela verlden? Beträffande det sednare påståendet, så är dervid angeläget att märka, att gamle hedna-verlden likasom vi skillde mellan oärlig och ärlig gäldenär; den förra har i alla tider

Det följande stycket, *Poesi och Politik*, finner jag endast i det hänseendet märkligt, att jag ser, att Fu-

---

blifvit straffad efter sakens beskaffenhet. Med ärlig gäldenär var förhållandet sålunda hos Romarne, hvilkas lagstiftning var den fullkomligaste bland allas, och hvilken författaren, förmodligen haft i sigte, i fall nemligen han haft någonting alls i sigte. En ärlig gäldenär blef aldrig straffad, utan enligt Lex XII Tabb. och andra folkslags bruk, gjord till slaf, hvarmed afsigten dock ingalunda var att straffa, utan den att antingen genom hans arbete eller genom hans försäljande skaffa borgenären ersättning. Ideen af *Benificium cessionis bonorum*, eller hvad vi kalle *Concurs* eller *Bankerutt*, uppkom allraförst i Julii Cæsars tid. Genom *Lex Julia* (således ännu före Christendomen) blef cessionanten fri från bysättning, hvilken förut i vissa fall kunde äga rum, dock högst på 60 dagar, men icke fri från framtida kraf, alldeles i likhet med vår nu gällande Concurslag. Under de första kejsarne frikändes han från båda delarne, såsom hos oss förhållandet var före 1818; men under de sednare, således christna, kejsarne gick man tillbaka till den strängare Juliska lagen, hvilket Bror vidare kan inhämta af Mackeldey's Lehrbuch des Römischen Rechts, Giessen, 10:te Ausg. 1833, Del. I. sid. 678 o. följ. Min högtärade Herr Bror behagar således inse, att Bankeruttörernes behandling straxt före Christendomen var lindrigare, men blef i den christna tiden strängare; således alldeles tvertom emot hvad denne författare uppgifver. Lika origtigt och förvirradt som sjelfva hufvudsatsen är ock allt det derpå grundade räsonnementet; men detta skulle fordra en lång utredning, från hvilken jag hoppas min värda Bror frikänner mig, gamle man, helst som ifrågavarande uppsats blott tycks vara skrifven för vitterlekare, och desse kunna ju aldrig få nog af dikt och fictioner. *Krokigt kan icke vara rätt; icke heller kunna bristerna varda uppräknade.* Pred.B. I: 15. *Men vädret går söderut, och kommer*

rumo också vill befatta sig på allvar med lösningen af politiska problemer. Jag önskar honom lycka der-

---

norr igen, och åter på det rum igen, ther thet begynte, ibid. v. 6. Värre är, att samma man starkt fantasticerar i religionen, och blandar sjelfva Christus in i sina fåvitska historier. Jag finner visserligen, att han dermed intet menar ondt; men satser, sådana som denna p. 108: "Christendomens himmelska grundsats, i afseende på brott och skuld, är således, att menniskan får göra bankerutt; men en ädel och god"; detta, säger jag, och hvad derefter följer kan dock väcka förargelse hos den svage. Bed då mannen, i Guds namn, låta bli slika ämnen, till dess han derutinnan hunnit förvärfva sig bättre insigt. Det heter ju: *Jag bad dig min son, att du skulle blifva qvar i Epheso, och ingen akt gifva på fabler och slägtregister, the ingen ända hafva, och åstadkomma spörsmål mer än förbättring i Gud, i tron, ifrå hvilken somlige hafva farit vilse, och äro omvände till onyttigt sqvaller; Och vilja vara mästare i skriften, och förstå icke hvad de säga;* 1 Tim. I: 3—7.

Genom Studeranden Fryklander har det öfriga af den såkallade *Törnrosens Bok*, som min Herr Bror täckts förära mig, rigtigt kommit mig tillhanda, och har jag på begäran bjudit till att densamma läsa. Min Brors välmening är lika stor, fast jag deraf icke varit i stånd att hämta någon uppbyggelse. Jag utbeder mig, att i stället få uppvakta med en återskänk. Alldenstund köpmännnn så i Malmö som Ystad alldeles missbjuda oss på vår spannemål, så hafva några af härvarande större löntagare kommit på den tanken, att härifrån ofördröjligen, vill Gud, affärda ett ombud till Vermland, för att bortsluta vår säd till de större Patronerne, eller kanske rättare Slottsherrarne, ty jag förmodar, att de också efter Brors exempel nu förtiden låta kalla sig så, äfvensom sina bruk för Jagtslott. Förbundna voro vi nu, om min högtärade Broder derom i förväg med ett par ord

till: skalder ha annars sällan lang dermed. — Nu återstår endast ett stycke, kalladt *Skönhetens tillbedjan*. Men hvad skall jag hitta på för ett nog höfligt uttryck om d e t ? Deruti bevisas skillnaden emellan extensif och intensif storhet, men hvilken skolgosse

---

täcktes underrätta Herrar Wærn, von Gerdten, Hammarhjelm, Nordenfelt, Mitandrarne samt de mäktigaste af de många Geijrarne, förväntande vi oss honneta anbud. Med detta bud ämnar jag nu sända vår oförliknelige, nu i Herranom hemgångne Schartaus samtlige skrifter. Önskeligt vore, att Bror ville öfvertala sin vittra vän, att läsa dem, så torde de med Guds hjelp kunna lända honom till väckelse, och nåden hos honom komma till genombrott. Det tyckes icke fattas honom hunger efter de heliga sanningarne, men hans spis har hittills varit öcknens gräshoppor och luftens kramsfågel, den der ingen must hafver. Äfvenledes fördristar jag mig att säga, att min värdaste Bror sjelf är i starkt behof af en sådan kraftig själaspis. *Ty jag säger tig: Tag och ät upp bokena, och hon skall rifva tig i buken; men i tin mun skall hon vara söt som honing.* Uppenb.B. 10: 9. Jag hör, att den hederlige Prosten Bromelius nyligen är vorden död: i hans ställe dristar jag recommendera en ung man, vid namn Botolf Leviander: hos honom bor den rätta anden, och åt honom skulle Bror tryggt kunna fullt anförtro sin själs välfärd. Men att, efter katholsk sed, låta kalla sig *Slottskaplan*, såsom jag af skriften Julius K * ser Brors söner hafva i förslag, derpå tror jag icke, att han vill ingå. Samme prestman har på sednaste Pingstsöndagen, i anledning af Uppenb.B. II: 19, hållit en rätt uppbyggelig predikan, som härhos bifogas. När Biskopen råkas, värdes Bror framföra min helsning jemte anhållan, att han så föranstaltar, att vi få se hans Matthæi Evangelium. Säg honom, att vår längtan derefter är stor, särdeles i v å r Facultet. Förlåt mitt långa skrifvande, och framför mina vördsame complimenter till hela familjen, särdeles

har inte vetat det ifrån verldens försthet! Min Gud! Skall man nu också demonstrera sådant, som är så solklart och handgripligt? Dock dermed må gerna Herr Furumo förspilla sin tid bäst han gitter: men han bör låta bli att på sådana ting sätta en påskrift som denna: *Den minsta af alla prisskrifterna, som dock i belöning tillvann sin författare en hel sommar på Jagtslottet.* Jag tror, min själ, att Herr Furumo vill drifva gäck med mig inför allmänheten. För en sådan skrift ger jag, minsann, inte engång ett glas svagdricka. Med ett ord, alla dessa skrifter kallar jag triviala. Vill ni nu åter veta . . . Men håll, Frans, jag kommer än i håg en till, som hör till samma capitel: jag menar den der fatala historien om *Friherrinnan* och hundrackan . . . Vill ni nu veta, hvilka stycken jag räknar till de rentaf orimliga, förstås att deruti, såsom redan är nämndt, kunna finnas spridda snilleblixtar?

Naturligtvis sätter Pappa i första rummet *Amorina*, svarade Rudolfina. Derom är redan taladt, och derom äro väl alla Akademiens ledamöter ense med sin vördade Ordförande. Med bästa vilja kan jag likväl icke der finna det minsta genialiskt.

---

till den fromma och allvarsama fröken Ulrika Sophia, framhärdande m. m."

Afskriftens likhet med originalet intyga

Tobias Fryckstedt.	Andreios Fryckblad.	C. J. Flabbe.
Grufpredikant.	Förste Bokhållare.	Kolskrifvare.

Med din tillåtelse, Rudolfina, tar jag undan Prosten Libius, som jag tycker om, NB. såsom romantisk composition, ty i verkligheten skulle jag lika litet som du vilja hafva att skaffa med den figuren; föröfrigt finnas der, på ett och annat ställe, några äkta drag af snille, hvilka passerat dig förbi. Få äro de dock, det medger jag. Men låt höra, om du också kan gissa, hvilken skrift jag tänker nämna härnäst?

Palatset, förmodar jag? svarade Rudolfina.

Eller kanske *Urnan?* inföll Eleonora.

I hvilket hänseende menar min syster? frågade Herr Hugo.

Jag tror, svarade Eleonora, att ett så långt drifvet sophisteri, som hos den der omenskliga Riddaren, icke är tänkbart, eller i fall sådant möjligen kunde antagas, det dock, liksom all lögn och allt annat bländsken, måste försvinna vid dödens anblick.

Der ha vi åter ett ämne, att framdeles discutera öfver, svarade Ordföranden. Men vi måste alltid gå raskt framåt. — *Palatset*, gissade du, min dotter. Nå, der finnas visst orimligheter i parti; men du måste lära dig att skilja mellan poetiska och reela orimligheter. De sednare, såsom b l o t t sådana, äro icke till för fantasien; ju mer en dikt höjer sig öfver verklighetens område, ju mindre behöfver skalden underkasta sig dess lagar. *Palatset*, ehuru på prosa, närmar sig ett godt stycke väg till det luftiga, fantastiska gebietet, och således stöter jag mig der min-

dre af osannolikheterna. Dessutom är början så lefvande, så lätt, så angenämt berättad, att jag gerna sjelf skulle vilja hafva författat den biten.

Af ett helt annat slag är *Skällnora Quarn*. För mig är denna pjes den fatalaste i hela samlingen . . . Henrik, jag läser på din mine, att du gerna ville falla mig i talet . . . Men lät dermed stå till, tills jag hunnit närmare förklara mig. Här går författaren just enkom ut på att måla ur lifvet: derföre får han alltså lof att underkasta sig realitetens simpla villkor. Huru sker nu detta? Hvad säger du först om den der pigan, som under det att hästen med qvarnlasset halfskenar utför backen och öfver bron, sjelf springer upp på ledstången, trafvar på denna i kapp med gulan, under det att hon tillika både kör hästen och stödjer det lutande lasset? Gören efter ett sådant konststycke, herrar Gauthier och Tourniaire! Hvad säger du vidare om det pittoreska spökandet i Britas kjortel, dragen öfver hufvudet? Nå, än om giftet, som hade den egenskapen att, buret innanför kjorteln, förorsaka sömn, och efter någon längre tid döden? Har du hört talas om något sådant gift, du? Och hur förklarar du det, att hvarken Anna eller Brita, som begge två många gånger burit denna underbara klädnad, icke märkte den dervid fastsydda påsen, ehuru den var så stor, att den, kastad i väggen och derpå i vattnet, först sade tick tack, och sedan pysch, pysch! Hvad säger du ytterligare om ett vattenfall i Roslagen och Täby soc-

ken, bortåt så högt som Trollhättan eller Elfkarleby fall? Se här, tag boken, läs sjelf pag. 83: står det inte uttryckligen: "forsen stupade brant ned, visst trettio till fyratio fot?" Eller vill du höra mer? Jo, öfver samma ström fanns ett slags bro som låg 20 alnar högt öfver vattnet; hvar såg du en sådan bro, du? Besagde bro var dessutom så sinnrikt inrättad, att när en vandrare sprang deröfver, så rasade alltsammans ned utom en enda stolpe, på hvars ända karlen i fulla farten blef stående. Det var således också en lindansare. En enda situation i boken är förträffligt tänkt, jag menar den, när Brita håller på att sågas ihjäl. Men det tragiska deruti går totalt förloradt genom den förargelse, man känner öfver den der oduglingen som stod deruppe på stocken, och icke företog det ringaste till den arma menniskans hjelp, utan bara lamenterade. Först när faran var förbi, föll det honom in, att ett försvarligt skutt kunnat hjelpa honom, hvilket sedan också rätt väl gick för sig. Liksom icke ett sådant hopp var lättare, än att så länge stå deruppe och balancera i vädret. I stället för den spökande fågeln (ty han lär varit Jan Carlsons ande) som kastar spånen för sågqvarnen och derigenom räddar Brita, skulle jag velat anbringa den förändringen, att det varit den nedstörtade Jan Carlsons kropp sjelf, som dämmt sågverket. Derigenom skulle katastrophen, som nu åvägabringas genom ett blott hocus pocus, fått, menar jag, en viss moralisk betydelse. Månne nu en plan, som måste skjutas fram genom så många onaturliga vehikler, duger sär-

deles stort? Jag höll dock på att glömma slutet. Der heter det, att Jan Carlson ändå var oskyldig till bondhustruns död, ehuru det lika bestämdt förut yttras, att han köpt åtskilligt smått hem från Apotheket och lagt i maten, samt genom giftpåsarna gjort sitt bästa att få henne ur lifvet. Curiöst sammanhang! Curiös moral! Sådant är det stycke, som i flera recensioner fått så ampelt beröm! Slutligen, min son, hvad säger du om Brita sjelf? Ingenting, förmodar jag: hon är ju alldeles som folket är mest, brukar man säga. Likväl vill jag icke bestrida menniskan vissa utmärkta egenskaper, bestående först i en särdeles skicklighet i voltigen, vidare i förmågan af en förträfflig sömn och slutligen i talenten att tala en excellent rospiggska. Tar jag undan den första konsten, hvaruti Brita verkligen är oupphinnelig, så ser jag inte, hvarföre icke de flesta andra tösar skulle kunna bli lika bra romanhjeltinnor. Åtminstone skulle mina af Furumo förodödligade "bättre pigor, Maria, Karin och Lovisa", isynnerhet Elisabeth, äfven kallad Elisif, hvilken i Törnrosens böcker har titeln ömsom af "servanten" ömsom af "den tjenande tärnan," med lika, ja större heder kunna figurera i en sådan "romaunt". Hvad som nu egentligen gör denna för mig så motbjudande, är det, att boken gör en viss pretension på, att, med sina tjuf-, förgiftnings- och slagsmålshistorier vara en på djupet gående framställning af det svenska folklifvet. Jag nekar visst icke till, att här finnes en viss natursanning, men det är fulhetens likhet. När Furumo tecknar andra stånds

förhållanden, särdeles i andra länder, så gör han som andra konstnärer: han idealiserar; men när han målar svenska bondlifvet, uppfattar han det från sin råaste sida och gör derigenom sina urbilder ingen tjenst. — Dixi. Låt mig nu höra, hvad har du att invända, mon fils ainé?

Intet, bästa Pappa: jag stryker segel. Skada bara, att min far sjelf icke kommit att skrifva romaner.

Menar du det, min son? Hvem vet hvad som kan hända, innan döddagar! Mellertid bör du besinna, att det alltid är lättare att finna fel hos andra, än sjelf göra något felfritt och dugligt. Ändteligen kunna vi nu komma till "*den Svenska Fattigdomen*", hvarom jag redan förut velat tala. Den casserar jag absolut.

Hvad? inföll Henrik. Den skriften är ju också erkänd som en af Richards bästa?

Erkänd eller icke erkänd, hvad bryr jag mig om det? Äfven du, Henrik, kunde vara litet mer sjelfständig i dina omdömen: eller om du inte det förmår, kunde du så gerna låta ditt omdöme ledas af din gamla faders, som af någon annans. — Välan, lyssna då till mina gravamina! Först bör du dock begripa, att jag inte kan hafva något emot sjelfva hufvudsatsen, som egentligen dock är så öfverväxt af episoder att den här icke är någon hufvudsak. Den lyder så: att den som är fattig måste ge sig tillfreds; denna grundsats är visserligen rätt förståndig, och Prosten Bro-

melius har många gånger med fördel drifvit den från predikstolen; men särdeles ny och sinnrik kan jag dock näppeligen finna den. Vidare förstås, att jag liksom alla andra tycker om den roliga och rätt artiga charakteristiken öfver kreaturen; men jag har dervid tvenne inkast: det ena att den allsinte hör till ämnet, den andra att den stödjer sig på ett missförstånd. Författarn menar, att husdjuren i vårt land, äfvensom fisken och fåglarna, skola representera svenskheten, eller, såsom saken här finare uttryckes, att de äro "gestalter och sätt att vara i sjelfva det svenska sinnelaget." Nu undrar jag, att vår annars så skarpsinnige Furumo icke betänkt, att just fisk och fågel i det närmaste äro desamma i hela Europa, och således minst af alla djur kunna representera något visst land; detsamma gäller också till en stor del om husdjuren, som också är gemensama för hela vår verldsdel, och hvilkas lynnen och hela habitus dessutom ungefär äro enahanda på hela jordklotet. Snarare hade han (om han velat hålla sig ensamt till djurverlden) bordt välja vissa af de vilda djuren, som äro ursprungliga infödingar och dymedelst mera lämpliga för en charakteristik af ett lands naturphysiognomik.

Men detta är en blott småsak. Värre är det med några vissa tendenser, som uppenbara sig i samma uppsats. Herr Furumo utgår nemligen uppenbart från det axiomet, hvilket också återfinnes i uppsatsen om *Folknöjen*, att om det finns någon bra karl i herreståndet

det, och om det finns någon dålig i folkclassen, äro bådadera att betrakta såsom undantag. Detta tyckes mig i hög grad vara orättvist. Jag vill dermed inte påstå, att herrskapsclassen just är moraliskt bättre: jag tror blott, att vågskålen i detta fall står temligen jemt. Men denna Richards åsigt kommer sig deraf, att mannen icke särdeles känner svenska allmogen, åtminstone från dess inre sida *).

Pappa, Pappa, inföll Henrik; nu fruktar jag att min far är alldeles för orättvis: just denna slags kännedom skulle jag ändock tro vara Herr Furumos starkaste sida.

Du menar således, att j a g, som yrkar motsatsen, i c k e skulle känna allmogen? Hvad? j a g, som lefvat så godt som hela min tid på landet, som råder öfver sextiotre bönder, hundradesexton torpare, och öfver drängar, grufbrytare, kolare, smeder flera än jag i hast kommer ihåg, j a g skulle icke känna all-

---

*) Hade Herr Hugo icke varit het, så skulle han hafva tänkt på *Kapellet*, *Grimstahamns Nybygge*, samt *Arbetets Ära* i stället för på *Skällnora Qvarn* och *Svenska Fattigdomen*, och då skulle han hafva uttryckt sin mening med mera inskränkning. — R e d a k t i o n e n s a n m ä r k n i n g, dock införd med Hofmarskalkens egen vettskap och bifall. Då Herr Hugo härpå gjordes uppmärksam, yttrade han sig: "det är fatalt med den karlen, att man ej kan göra någon generel anmärkning om hans arbeten, förrän man genast blir erinrad om någon annan skrift, på hvilken samma omdöme allsinte står in."

mogen? Så pröfva då sjelf, min son! Furumo har begått det visserligen alltför vanliga misstaget, att slå ihop hela allmogen i en enda klump, och behandla dem alla öfver en bank, derföre att snitten på deras klädnad ungefär är densamma. Men nu vill jag säga eder, och den, som icke tror mig, må sjelf närmare göra sig underrättad, att det inom det så kallade folket på landet gifves en långt starkare ståndsskillnad, en skarpare rangordning än inom både herre- och medelclassen. Bergsmännen och bönderna, som äga jord, äga drängar och torpare under sig, samt fara till staden och kyrkan i egna vagnar och med egna hästar, skulle man kunna kalla detta stånds adel. Om bergsmännen, Vermländska allmogens Excellenser, vill jag dock inte tala, efter de icke finnas på alla orter; men äfven mellan sjelfva bönderna råder ingen ringa åtskillnad i heder och anseende; ty den frie, sjelfägande skattebonden anser sig icke obetydligt "för mer" än den tjenstpligtige frälsebonden. Båda åter förmena, att ett omätligt svalg är befästadt mellan dem och alla de öfriga, som vi vanligen subsumera under samma stånd, såsom backstugusittaren, inhyseshjonet, dagsverkaren, torparen, smeden, äfvensom soldaten och sjelfva sockenhandtverkarne (ehuru man hedrar dessa sednare med titeln embetsmän). J hafven sett mig på förtrolig fot umgås med salig Excellensen Adlersparre, och äfvenså å andra sidan med hedersgubben Bromelius och vår bildade kronfogde. Men sådant träffar sällan in med

bonden. Det faller honom näppeligen in, att betrakta någon i en af dessa classer, ehuru denne mångengång kan vara välbehållnare än han sjelf, för sin gelike, sin kamrat, sin vän. Han kan äta med honom ur samma grötfat (hvilket likväl sällan nog sker), men han umgås ej med honom, besöker honom icke i hans stuga, om icke i ärender. Vi se prester och andra män af medelclassen gifta sig med grefvedöttrar, men du får sällan se en torparson eller en ung krigsman drista höja sina tankar till en bonddotter. Visserligen kan böjelse, duglighet och penningar här som annorstädes göra undantag, men sådana förbindelser äro och förblifva undantag, och betraktas som verkliga mesallianeer. Vi se simpelt folk af medelclassen, till och med bönder, innehafva säterier och andra stora egendomar; men jag mins knapt något exempel på, att en torparson har kommit åt någon hemmansdel. Så står det till på landet, och underligt är, att detta undfallit Furumo, som i flera år bott på landet, ägt eget hemman och sjelf varit ett slags bonde. I städerna äro distinctionerna i den såkallade sämre classen ännu mångfaldigare, likväl med den skillnaden, att penningen der mera gör sig gällande.

Samme vår vän påstår, att "det svenska herrskapet blifvit onationelt," att "hela dess bildning är föga nationel;" han önskar rent ut, att "flertalet af dess nu lefvande individer måtte dess förr ju hellre utdö, och lemna ättlingar efter sig, som gå folket

närmare." Jag frågar först, om icke ståndsskillnaden emellan de högre classerne och allmogen just i de äldre tiderna, åtminstone från Magni Ladulås tid, varit vida strängare än nu? Eller skulle en Pehr Brahe, en Axel Oxenstjerna icke varit Svenskar, derföre att de voro mera aristokrater än som vår tids föreställningar finna lämpligt? Jag frågar vidare, hvar har en nation funnits, hvars bildning icke uppstått och vidare fortgått genom en vexelverkan med utländningens? All cultur är en egendom gemensamt tillhörig hela menskligheten? Nationaliteten beror på det egna sätt, hvarpå man tillegnar sig den. Hafve vi ju icke hämtat alla våra sädesväxter, alla våra trägårdsfrukter utifrån? Var icke sjelfva christendomen, äfvensom Lutherdomen, en utifrån införd exotisk planta? Förhåller det sig annorlunda med allmogens egen bildning? Äro icke nästan alla våra gamla folksagor och folkvisor gemensama för hela norden? Men med hvad man kallar n a t i o n a l i t e t bedrifves i våra dagar, tyckes mig, mycken vidskepelse: man behandlar den som en skrå-sak; man vill stänga in sig, omge sig med höga murar, för att akta sig från främmande pestsmitta.

Jag frågar slutligen, om nationen verkligen skulle blifva mycket lyckligare, om alla herremän kunde utrotas. Icke ens önskas kunde det, utan att tillika önskas, att hela vår cultur ginge sex eller åtta århundraden tillbaka. Men då funnos bredvid de stolta odalbönderna äfven torpare och inhysesbjon, knektar

och tjenare, och på köpet ett stort antal trälar. År man nu consequent i sitt hat mot aristokratien, så borde också bönderne utrotas — ty hvarföre skola de ensamt representera folket, nationen, — hvarföre icke med lika rätt den lägre talrikare classen! I alla fall är säkert, att bonden sjelf icke tycker om så kalladt folk, "som gå folket närmare." Detta kallar han att "göra sig gemen," och sådane personer betraktar han ofta med misstankar. Han fordrar af herremannen, först och främst sträng rättvisa: sedermera vill han af honom röna godhet, välvilja och äfven höflighet; men något kamratskap hvarken begär eller önskar han. Tvertom tycker han om en herreman, "som står på sig", som känner och iakttager sin värdighet, liksom bonden sjelf, så vida han icke är alltför fattig och nedtryckt, icke utan stolthet känner sin ställning, och skänker icke bort sig.

Deremot har jag visst ingenting emot, att de såkallade sämre classerne lyftas upp till en högre bildning, till sinne för det täcka, snygga, trefliga. Derpå har jag ju sjelf i alla tider arbetat. Dervid är det dock högst angeläget att tillse, att sådant sker på rätta viset; ty annars kunde det hända, att en plogens son, på hvilken man inympat allehanda af den finare verldens kunskaper, smak, tycken, derigenom förlorar just det, som för honom är så vigtigt, kärleken till sin torfva, sitt hem, sitt läge, för att i stället eftertrakta det, hvarpå den nya culturen gaf honom anvisning; då först måste han känna sig olycklig, så vida han

nödgas qvarstå på sin ursprungliga plats i samhället; och lika lätt kunde det hända, att han genom en sådan halfbildning blefve moraliskt förderfvad. Min snillrike landsman, Biskopen i Wexiö, har rätt i ganska mycket, men han går å andra sidan för långt. Det gifves en förståndig medelväg mellan vår tids välmenta men mindre välbetänkta nit för folkuppfostran, och andras lika välmenta men också oeftertänkta spjernande deremot. — Kort sagdt; man borde icke så mycket disputera derom i brochurer och tidningar, utan hellre resa hit och bese mina undervisningsinrättningar.

Nu har jag blott en punkt qvar, att med eder öfverlägga om, mine vänner! Slå upp, Julianus, företalet till Amorina och läs hvad vår vän Richard der skrifver från pag. xxxv och ända till slutet.

Efter fullbordad uppläsning fortfor Herr Hugo:

Jag ursäktar gerna Richard, att han skrifvit denna bok, ty han var då ännu helt ung, och äfven snillen födas inte fullfjädrade. Men svårt har jag att begripa, hvarföre han nu skulle låta trycka den: har då nationen sedermera så fortskridit i tycket för det fula, att den nu bättre kan fördraga sådana ohyggligheter än 1823, då boken först trycktes men af förf. sjelf på mitt och fleres råd blef indragen? Men hvad jag minst begriper är, huru han i April 1839, då företalet är dateradt, kan sophistisera på det sättet, för att försvara en ungdomsförvillelse.

Furumo kan nemligen "i den grekiska tragedien icke finna något element af rätt förskräcklighet; ingenting fruktansvärdt, ingen fasa. Det kommer deraf, menar han, att i den gamla tragedien blott visar sig ett yttre och tillfälligt fruktansvärdt, ett löjligt, ett plågsamt: men intet att med himmelskt sinne rysa för" . . . I det såkallade grekiska Ödet ser han "en bödel som torterar ett inquisitionsoffer;" och bekänner att han "finner mera otäckt, förargeligt och nästan infamt häri, än något sublimt." Deremot tror han sig på egen hand ha uppfunnit det äkta tragiska, och framställt detta i sin Johannes. Hos denne hade nemligen det nödvändiga, d. v. s. naturlagen, utvecklat sig till full personlighet, och utgör tillika det fria hos honom. "Ty, emedan dessa anlag icke ligga utom viljans autonomi, utan just utgöra sjelfva viljans egna beskaffenhet hos personen, så är hela hans frihet der: han vill så. Det är sannt, att han måste så; men det är lika sannt, att han vill så. Och han måste det alldeles icke längre eller mera, än han vill."

Angående det grekiska Ödet har jag räsonnerat med de lärde männen i Carlstad, och deras tankar derom äro ungefär följande. Det antika Ödet är icke så blindt, som man vanligen föreställer sig det, ehuru deruti visserligen ingår mycket mystiskt och outransakeligt: tvertom hvilar det, åtminstone sådant det är uppfattadt hos Sophokles, på ett ethiskt begrepp, i hvilket likväl, enligt hela den gamla verldens föreställning och från hvilken sjelfva den christna

allmänheten icke alldeles är fri, ingick den åsigten, att barnen äfven måste lida för fädernes missgerningar. Kring denna sistnämde åsigt hvälfva sig de flesta af de gamles sorgespel: dock så, att de förföljde hjeltarne sjelfva icke äro rent af skuldfrie. Ajax hade i sitt öfvermod trotsat gudarne; Clytemnestra hade mördat sin man; Hercules hade genom sin otrohet sårat sin ädla maka. I Antigone skildras striden emellan naturen och staten, mellan den medfödda pligtkänslan och ett öfverhetens lagbud, som var hårdt, men dock till en viss grad rättvist. Antigone ville begrafva sin broder och derigenom, enligt de gamles begrepp, rädda honom från evighetens osällhet: men denne broder hade fallit såsom en fäderneslandets fiende och var af Konungen, med stadens bifall, dömd ärelös. Philoktetes är egentligen icke ett sorgespel i modern mening, ty det har en glad utgång. Hans långvariga lidande var väl ett verk af list och hjertlös egoism, men sjelfva hans första olycka hade dock sin grund deruti, att han förolämpat, jag mins icke hvilken gudinna. Konung Oedipus, kanske den mest tragiska af alla verldens tragedier, har flera motiver: denne annars så milde furste, hade begått tvenne de förfärligaste af alla brott: han hade begått dem ovetande, men båda missgerningarna voro i sig sjelfva så himmelsskriande, att både modren, som äfven var hans maka, samt han sjelf, dömde sig skyldige och derföre på det grymmaste bestraffade sig. Denna känsla ligger så djupt i menniskonaturen, att

ingen, som äfven ofrivilligt, begår en större synd, derföre af sitt samvete känner sig fri från förebråelser; i följd af denna föreställning stadgar också vår lag mansbot för sådana slags dråp. Fullkomligt oskyldig var icke heller Oidipus i sin faders mord; ty utom det att det icke är beskedligt, att för en ringa orsak skull slå ihjäl menniskor, så hade ock Oidipus en särskild orsak, att akta sig för sådana gerningar och särdeles icke lägga sin hand på gamle män: oraklet hade varnat honom. Efter år af bittert lidande blidkas dock gudarnes vrede, och i dubbeltragediens sednare stycke slutas hans lif med ett slags apotheos. Likaså har Aeschylus framställt Ödet i sin Oresteiska trilogi: Ödet, representeradt af Eumeniderna d. v. s. den straffande Rättvisan, kräfver der hämd af modermördaren, men den mördade modren hade förut sjelf dödat sin egen make för att få gifta sig med en annan; nu var hämden hos de gamle en pietets-pligt, och dertill uppmanas Orestes också af Apollo sjelf. Här är således äfven frågan om en strid mellan tvenne särskilda sedliga principer, hvilken icke lätt kunde lösas, och hvarom sjelfva himlens makter blifva oense. — Det antika Ödet är alltså ingen "bödel," ej heller något "jordiskt hiskligt," utan en sedlig Princip, ehuru mest verksam såsom Nemesis, d. v. s. straffande och hämnande; visserligen icke efter christendomens renade moralbegrepp, utan efter den verlds, för hvilken dessa tragedier voro skrifne. Det tragiskt sublima består der således deruti, att denne Nemesis just träffar de största och ädlaste af men-

niskor, som, antingen genom förfädernes brott, eller genom conflicten mellan pligter, eller genom öfvermod eller ögonblickets passioner hemfallit under dess gissel, och måste försona sin skuld genom döden.

På en föreläsning i Upsala, anmärkte Julianus, hörde jag, att föreställningen om det grekiska Ödet såsom en naturmakt, i hvars motstånd mot menniskans "sittliche Erhebung" det tragiska skulle bestått, hufvudsakligen kommit i svang genom A. W. Schlegel, men sedermera af Müllner, Grillparzer m. fl. blifvit utbildad till begreppet om ett fullkomligt blindt, förnuftlöst Fatum. Redan en tänkare, vid namn Solger, skulle haft mycket att påminna emot denna åsigt, och en annan sednare och ännu större tänkare — jag tror han hette Hegel — lärer yttrat, att det grekiska Ödet ungefär motsvarade det negativa begreppet af den christliga Försynen.

Det fägnar mig, fortfor Herr Hugo; det tycks slå bra in med Carlstads-vännernas speculationer. Jag har blott anfört andras tankar: men hvad jag nu går att yttra om Furumos förmenta upptäckt af en ny tragik, står för min egen räkning.

Välan, låtom oss taga denne Johannes i betraktande! Hans moder hade, jag mins icke af hvilken barnslig anledning, druckit blod, och deraf fick nu den ännu ofödde sonen en omotståndlig blod- och mord-törst. Johannes uppväxte såsom ett förskjutet barn, utan vård och uppfostran, kom i dåliga säll-

skaper, blef så stråtröfvare, stal, plundrade, mördade, drack i bokstaflig bemärkelse blod, förlorade all känsla af rätt och orätt, allt medvetande af menskligthet, med ett ord: blef ett fullkomligt rofdjur. Ömklig, beklagansvärd, hisklig är visserligen en sådan historia; men ett innerligare deltagande, än detta, kan jag för min del icke egna en så beskaffad varelse på annat villkor, än att hans bättre natur (ty ingen saknar en sådan) med kraft och på fullt allvar kämpar emot olyckan, han må segra eller gå under. När jag ser tigern sönderslita lammet, eller katten pina råttan, så kan jag väl icke derföre anklaga dessa vilddjur, ty de följa blott sin instinkt, men än mindre kan jag för dem hysa välvilja och deltagande. Ett sådant oskäligt, förnuftberöfvadt, af instinkten drifvet odjur är Johannes, ett motstycke till Victor Hugos Han d'Islande. Det är sannt, att Johannes en och annan gång visar spår af ömmare känslor, men så gör äfven vilddjuret: ty äfven detta smeker stundom och visar sig vänligt, när det ej drifves af hungerns känslor eller retas af passioner. Just det, hvad Furumo förebrår grekiska tragedien, finner jag hos hans hjelte: han är i det hela en kall, känslolös bödel, som blott lyder en främmande drift; jag pinas, jag bortvänder mina ögon, jag längtar att bli honom qvitt: jag kan icke engång harmas på honom, ty han är ju ett rasande djur; jag fasar, men denna fasa är stum och kall, och tränger icke in i själen, utan träffar blott mina nerver. Skall nu en sådan

charakter vara ett uttryck af det äkta tragiska, det äkta sublima, mina vänner?

En sådan framställning medför också en stor moralisk betänklighet. Johannes kan nemligen med skäl säga, och säger verkligen: Hvad rår jag för mina missgerningar? jag var en gång för alla född till spetsbof. Anklaga naturen, anklaga min moder, som hos mig inlagt dessa tiger-anlag; anklaga samhälle', som icke mildrat dem eller ledt dem åt oskadliga håll! Jag har blott följt min bestämmelse. — På ett mera crasst och materialistiskt sätt har väl knappt någon förut uppfattat predestinationen: man föddes visserligen med mer eller mindre goda eller onda anlag, men ingen föddes utan samvete, ingen till sjelfförtappelse. Det är visserligen föräldrars och anhöriges pligt, och i brist derpå, samhällets, att vårda barnets moraliska anlag och gifva dem en ädel rigtning; men om detta blifvit försummadt, så är derföre detta barn, sedan det vuxit till man, icke fritt från egen skuld, om det, utan att lyssna till samvetets röst, blindt och med händerna i kors, öfverlemnar sig åt brottets och passionernas lockelser. Vi beklage djupt ett sådant offer, en sådan förnedring af menskligheten — men sublimt, och än mindre tragiskt — jag säger det än en gång — blir aldrig ett dylikt skådespel.

Se så . . . men vänta! Vi glömde, då *Marjam* var i fråga, att säga någonting derom. Som jag likväl sjelf i det ämne, som der är i fråga, icke är särdeles hemmastadd, lemnade jag Richards manu-

script, innan han återbegärde det för tryckningen, till Prosten Bromelius, för att derom höra hans tankar. Få veckor före sin död skickade gubben mig också deröfver sitt eller rättare sin sons utlåtande, hvilket jag nu lemnar dig, Frans, för att lägga till handlingarne. Kanhända skola vi framdeles låta det censureras af Herr Flabbe, som är theolog och tänkare.

Se så, ämnade jag säga, nu har jag för eder, mina vänner, utgjutit mina känslor, och till edert vidare begrundande framställt mina betänkligheter, som af er på intet sätt äro att betrakta såsom ofelbara. Oaktadt allt mitt bemödande att vara rättvis och se sakerna från flera sidor, torde det hända, att mina åsigter äro föga mindre sneda och ensidiga, än Furumos, endast åt ett motsatt håll. Mellertid känner jag mig lättad från en stor börda. — I morgon hoppas jag, att posten skall åt oss medföra den nya boken.

4.

Bilaga till Protokollet.

Bref från Prosten Bromelius och hans Son till Hofmarskalken Löwenstjerna.

1.

Välborne Herr Hofmarskalken har behagat infordra mitt ringa utlåtande angående ett af f. d. Hemmansägaren på Råbäcken, Richard Furumo, förfärdigadt andeligt Sagospel. Efter noggrann genomläsning deraf inhämtar jag, att detsamma kan betraktas ur en 1:o æsthetisk, 2:o theologico-biblisk synpunkt. Hvad den första beträffar, så blef jag visserligen i min Philosophiæ Candidat-examen hugnad med ett hederligt betyg i Æsthetiken; men som jag finner att författaren af Marjam föga bundit sig vid de reglor, som Eschenburg i sin Theorie der schönen Wissenschaften uppgifvit för "das Schauspiel", och som jag för mera angelägna göromål skull icke haft tillfälle att sedermera excolera denna vettenskap, så kan jag i detta hänseende icke vara till någon tjenst, utan synes denna bibliska Dialog vara ett såkalladt Mysterium eller Auto sacramentál, för hvilket vitterhetsslag, såsom mindre classiskt, inga föreskrifter finnas uppgifne hos besagde förträfflige auctor. — Anbelangande åter styckets theologiska beskaffenhet, så synes mig denne författare också hafva följt

för mig okända källor, varandes innehållet föga öfverensstämmande med de Evangelier och andra heliga urkunder, som innefattas i det Nya Testamentet. Då nu i min lilla vrå af verlden jag icke känner, huruvida så beskaffade urkunder i nyaste tider blifvit upptäckta, har jag anmodat min son Victor, innan han reste till akademien, genomläsa Manuscriptet samt deröfver meddela mig sitt betänkande. Kort efter sin ankomst till Upsala skickade han mig det bref, som jag härmed har äran bilägga. Då han nu med all flit går löst på Theologiæ Candidaten, bör han icke vara alldeles obekant med ämnet; icke heller förmodar jag att han, — som sjelf, han som andra unge män nu för tiden, på lediga stunder idkar litet vitterhet, — i poetiskt hänseende gjort Herr Furumo orätt, helst som han är dennes både vän och beundrare. Något vidare har jag vid min sons bref icke att tillägga; skulle än mina andeliga krafter sådant medgifvit, så hade jag ändock dertill för närvarande varit förhindrad, alldenstund min helsa på sistone icke varit den bästa.

2.

"På min goda Pappas tillfrågan om Herr Furumos *Marjam*, nödgas jag svara: från en så djupsinnig författare hade jag väntat en helt annan behandling af ett så heligt ämne. Men den mannen älskar att vara förunderlig.

Omisskännelig är i skådespelet Marjam den afsigt, att framställa Christendomen såsom genast efter Stif-

tarens bortgång förvänd och bortfuskad till en ny art af Hedendom. Detta skall hufvudsakligen hafva skett dels genom Marie-cultens uppkomst, dels genom Pauli lära om Rättfärdigheten och Tillfyllestgörelsen, dels genom den med båda dessa förvillelser i sammanhang bragta föreställningen om nödvändigheten af Lärosystem, och öfverhufvud af Församlingen såsom Kyrka. Herr Furumo har velat ådagalägga, huru dessa villfarelser kunde uppstå, så hastigt vinna fart, gripa omkring sig och bli herrskande. Enligt honom låg möjligheten dertill, å ena sidan, i en mängd Hedenchristnas — eller till Christendomen omvända Helleners — theosophiska och poetiska fordringar (hvaribland främst, att i Christi Moder se en gudinna); å andra sidan, i Apostelu Pauli halft spetsfundiga, halft förryckta dogmatiska griller. Dessa sednare, förfäktade af sin upphofsman med vild och imponerande energi, tillvunno sig det lifligaste bifall hos de nya helleniska bröderne; som tyckte sig här finna någonting, visserligen på en högre ståndpunkt upplyftadt, men dock likartadt med de Mysterier, de Philosophemer, den Dialektik, hvarvid de såsom Hedningar hade fästat sitt interesse och studium.

Frågas nu: Hvad är, i följd häraf, den nuvarande Christna Kyrkan, i alla sina skepnader; och lika mycket i den Protestantiska, som i den Katholska, lika mycket i Luthers och Melanchthons lära, som i Gregorii och Bossuets? — Svar: intet annat, med alla sina ur sådan rot framgångna och på sådan grund

hvilande institutioner, andliga, verldsliga, — religiösa, moraliska, politiska, — än en fullständig Oehristendom; eller (hvilket är detsamma) en Christendom, som, i bottnen förfalskad, har utbildat sig till en högre Hedendoms-grad. Kan sådan vara Herr Furumos mening? Om så är: hvem inser icke då lätt, hvari tillämpningen af denna åsigt på de menskliga sakernas nuvarande skick, eller oskick, skall komma att bestå? — Man medgifve, att mot vännen Furumos radicalism är då all annan, så kallad, en bagatell, en lumpenhet, en platthet, hvarom ej lönar mödan att tala.

Lemnom Katholikernes sak derhän. Men, hvad begreppen om Paulus och Kyrka beträffar, så är saken visserligen Protestanternes. Hvem vet ej, att Herr Furumo är både en klyftig och en bibel-beläst man? Obegripligt är då, huru sex ganska enkla omständigheter kunnat undfalla honom. 1) Betraktar man läran om Christi Tillfyllestgörelse sådan hon i sig sjelf är, så **har** hon aldrig ägt och **kan** aldrig äga den mening, att menniskan skulle tillegna sig försoningens nådeverkningar genom en blind, död tro (hvilken man behagat kalla "historisk"), hvarmed föröfrigt en sedlig overksamhet, ja en positift fortfarande syndalefnad kunde bestå tillsammans; lika litet har den äkta Paulinska och Lutherska läran om Tron någonsin yrkat på en **annan** Tro, än den lefvande och sjelfnödvändigt i gerningar fruktbärande, hvars innehåll är, att menniskan omfattar Christus med he-

la sin varelse, hängifver sig åt honom oinskränkt, och derigenom införlifvas i honom såsom en lem i hans kropp, en gren i hans vinträd. 2) Herr Richard sjelf har ju ej längesedan utgifvit en theori om Bankerutter, hvari han säger Christendomens egentliga grundinnehåll vara en menniskans bankerutt i sin skuld till Gud, hvilken skuld efterskänkes henne af Guds barmhertighet. Men så långt, som i detta påstående ligger något sannt, är det en portion af — just den Paulinska sanningen. 3) Derigenom, och endast derigenom, att Paulus nedbröt de judechristna fördomarnas skrankor (från hvilka, i begynnelsen, sjelfve Petrus ej var fri), kunde det lyckas för Christendomen, att blifva det i alla rigtningar verldsomskapande cultur-element, som den, enligt stiftarens afsigt och förutsägelse, skulle blifva. I motsatt fall hade den nya församlingen, snart nog, antingen upplöst sig i ett slags pietistisk subjectivism eller particularism, som innan kort blifvit uppslukad af Judendomens och den Helleniska Hedendomens då ännu (i stor makt) upprättstående objectiva former; eller ock fortfarit blott som en liten half-judisk sect, — ungefär sådan som Ebioniternes eller Nazarenernes. 4) Herr Richard anser förmodligen den Paulinska salighetslärans christlighet lika litet för en fullständig, som för en ursprunglig och oförfalskad. I bägge dessa afseenden kunde man förmana honom, att ånyo genomläsa t. ex. första capitlet af brefvet till Colosserne; han träffar der Apostelns lära i ett det klaraste sammandrag, och som framställer det

Johanneiska Logos-begreppet (se vers. 15—20) i tydligaste sammanhang med Apostelns egna förkunnelser om Tron och Försoningen. Hur har han dessutom läst Petrus och Johannes, hvilka han uppställer, i motsats till Paulus, såsom de rena urchristna? Har han kunnat glömma, att äfven af dem alldeles samma försoningslära är uttalad? och ofta i fullkomligt Paulinska ordalag? 5) Visserligen kan det äkta begreppet om christlig Kyrka sägas vara ett ideal, som ännu ingenstädes på jorden möter oss (till fullo) realiseradt. Men följer deraf, att sjelfva begreppet af detta ideal är ett ochristligt? ett antichristligt? Hvad vore Christendomen utan Kyrka, om ej en ande utan kropp? Den sanna Kyrkan är, för den sanna religionen, just dess själs egen åskådliga gestalt och sinneverktyg. Problemet för alla Christendomens skepnader, och allranärmast för vår Evangeliska, är derföre, att förädla sig till möjligaste likhet med denna urbild, detta "Helga Manna Samfund," som uppenbarar sig i hvarje slags jordisk annalkning till dess himmelska verklighet. 6) Bland de Paulus påbördade motsägelser i mening och skrifsätt, hvilka vår Furumo tillåtit sig att till stor scandal för fromma christna parodiera, finnas icke många, som, vid nogare påseende, icke genast visa sig vara blott skenbara. Dels tillhöra de rentaf den svenska öfversättningens bristfälligheter, som ofta nog vålla oreda eller dunkelhet; dels innebäras de i ett stundom, till utseendet, tvetydigt användande af vissa uttryckssätt (t. ex. sjelfva orden Lag, Gerningar, Förtjenst o. s. v.),

hvari likväl ej den minsta tvetydighet eller flertydighet bör kunna ligga för någon läsare, som har kunskap om Pauli ställning till Mosaismen och till de judiska Nychristna, hvilka ännu i så mycket fasthängde vid sina fordna öfvertygelser. Man kunde väl tillspörja vännen Richard: "är Du en Mästare i Israel, och vet icke detta?" — Om sjelfva framställningen af Pauli personlighet, målad såsom en oupphörlig sjelfmotsägelse mellan den öfverdrifnaste ödmjukhet och det vanvettigaste högmod, samt i allmänhet såsom danviksmessig, önskar jag skonas från att yttra mig.

Föröfrigt är besynnerligt, att Isidorus, som i den dram, der han sjelf är hufvudpersonen, interesserar ganska lifligt, här — till en stor del — talar som ett får. Äfven med bibehållande af Furumos egen synpunkt, hade Isidorus kunnat meddela sina föreställningar om Gudamodren, om Kyrkan m. m. på ett vida klyftigare och imposantare sätt. Nu genomskiner, i hvad han derom ordar, alltför handgripligt författarens personliga ironi öfver de i mystagogens mun lagda villfarelserna. Dock, denna anmärkning är mera en blott æsthetisk.

Hvad åter angår sjelfva grunden, bottnen, utgångspunkten för denna polemik mot Paulus och Kyrkan: så torde min goda Pappa ej ha orätt, när han tycker sig här blifvit påmint om den Svedenborgska Theologien, och om en af dess bekantaste, men ock-

så ytligaste, ensidigheter. De, som i speculativa och theosophiska ämnen äro mer invigda än jag, må undersöka, om icke mycket — kanske det mesta — af sådant, som i Herr Furumos philosophi och poesi är det egentligen esoteriska eller hans *disciplina arcani*, har sina första trådar, så i sitt svaga som i sitt starka, så i sitt onda som i sitt goda, så i sitt vidriga som i sitt sköna, fastknutna vid Svedenborgs verldsåsigt. Också är Svedenborg, om jag får dömma efter det lilla jag af honom läst, ingalunda att förakta. Men om hans skrifter gäller detsamma, som (tilläfventyrs) i ännu högre mått om Furumos egna: att man bör "*pröfva allt* och *behålla* det *bästa*." I alla fall, om ock den nyssnämnda undersökningen skulle slutas med en bejakning, förmodar jag, att ingen nekar den genialitet och originalitet, hvarmed vår vän i flera hänseenden fört tillämpningen af denna verldsåsigt vidare, och i allmänhet utvecklat den till en mera afgjordt poetisk charakter.

För hans uppfinningsgåfva och poetiska talent hyser jag all respect. Men det är ej härom, som min Pappa frågat. Jag vill emellertid tillägga, att man äfven i denna "Marjam" träffar än spridda ställen, än hela scener, som genomklingas af djupa och sannt poetiska accorder. Dessa upplösa sig dock emellanåt i toner af helt motsatt beskaffenhet. Sådant händer denne författare icke sällan: och deraf uppkommer då ett helt, som liknar ett slags musikaliskt virrvarr, hvilket dock inlullar läsaren i en tjusning,

snarlik verkningarne af hvad salig Stagnelius i en af sina Psalmer kallar "Papaverdoft"; visst icke söfvande, men berusande.

Med sonlig vördnad m. m.

5.

Mellanscener.

På landet är inom de flesta familjer postens ankomst alltid en liten événement. I dag var den särdeles väntad: också förmärktes sedan klockan slagit 11, dess vanliga ankomst-timma, en särdeles oro hos Slottsherrn. Än vandrade han med hastiga steg upp och ned i sin stora sal, än stadnade han vid fönstret, tog sin kikare och stirrade utåt landsvägen.

Klockan 12 sade han åt den inkommande Henrik: Blacken börjar på, att bli gammal och trög: jag fruktar, att jag måste anskaffa mig en annan posthäst. — Min far, svarade denne, det har småyrat i natt, och vägarne äro temligen svårfarna, så att Blacken denna gång väl torde kunna anföra laga förhinder.

Alltsedan förlusten af sin hustru hade Hofmarskalken varit så lycklig, att aldrig hafva haft större

bekymmer eller starkare lidelser, än han icke förgätit dem vid sitt goda bord. Så skedde också denna gång. Gädd-poupetonen befanns fullkomligt lyckad, och Jacques utsändes med complimenter deröfver till Fru Davidson. Men knapt var denna kostliga rätt lyckligen afspisad, förrän postväskan inbars. Herr Hugo sköt den nyss framsatta tjäder-tallriken ifrån sig, läste upp väskan och framdrog ett stort paket.

För knäfveln! utbrast han, sedan han uppslitit convolutet. Här ha vi intet blott *Det går an*, utan också sjelfva Imperial-*Törnrosen*. En ståtlig bok, både ut- och invändigt. Den skall få en hedersplats i mitt bibliothek. Ett vackert postporto lär jag mellertid få betala! — Klokt var det, att Richard låtit dittrycka melodierna, hvaraf vi redan ofta förut haft så mycken glädje. Skada blott, att det i vår Akademi intet finns någon musikalisk kännare, så att vi också derom kunde säga något förnuftigt ord. — Boken, ser jag, börjar som billigt med *Jagtslottet*. Han måtte väl tagit bort spenatsoppan, morötterna och spritärterna, hvaraf redan Professor A** åt sig olustig år 1834 . . . Nej, tusan, — här står hela anrättningen åter uppdukad, och alla de andra osmakligheterna, hvaröfver vi i går klagade. En ny figur, vid namn Björkegren, har kommit in i sällskapet; det tycks vara en desperat karl. — Sedan följer *Skönhetens Tårar*, en paramyth öfver skapelsen. Den är, om jag mins rätt, förb. kränglig, och liknar Stenbockens filigrams-arbeten i Köpenhamn, i

hvilka den ena subtiliteten ligger inuti den andra. Jag håller mig till Moses, jag: han spintiserar inte, utan tar saken i stort. — Derpå *Semiramis:* en högst besynnerlig composition; hvad deruti är menskligt, tycker jag om; men det finnes bra litet af den sorten, och det öfriga är för högt och spetsfundigt för gamle Hugo. Han ville dock engång höra en känares mening, om inte tiden nu är förbi att göra ihop myther. Vi ha nog de gamla att bråka med: hårda nötter att knäcka på, och få kärnan ur! — Sedan finner jag här, utom åtskilliga mindre stycken, *Ferrando Bruno*, *Isidoros*, *Marjam*, *Svangrottan*, *Schems-el-Nihar* och *Arthurs Jagt*, dem vi också förut känna och redan mer eller mindre prisat. Der står också *Ormus och Ariman*, ett roligt stycke, om det blott vore hälften kortare. Biten om sekterarne är mellertid dråplig och de begge edikterna. Det mest humoristiska jag känner af Richard, blir ändå Erasmi frieri till Inga i Hermitaget: den är guld värd, den biten! — Likaså känner jag igen *Helsans Evangelium* och *Menniskans Stöd* och legenden *Melia.* Med dem måtte väl min fromma brorsdotter åtminstone vara nöjd! Eller hur?

Jag erkänner, svarade Ulla, att jag i det första stycket funnit mycket sannt och vackert, men äfven åtskilligt som stött mig: så talas här om ödmjukheten och Christi försoning på ett sätt, som icke öfverensstämmer med m i t t sinne, och icke heller, så vidt jag förstår, med vår heliga läras. — Stycket *Men-*

niskans stöd klingar mycket vackert, ty der talas om "kärleken till Christus" i nästan hvarenda rad. Men hurudan är nu denna kärlek? Intet annat än en ihålig, steril abstraction, som ställer kärleken till Frälsaren i rak motsats till den för våra medmenniskor. Bland annat heter det, att man aldrig "bör gifva en menniska löfte om tycke för personens skull, icke heller ovillkorligt och för alltid, utan med villkor, att den personen lefver i Christi sinne och för så lång tid den är fast deri." Dessa ord, öfver hvilka för öfrigt mycket skulle kunna sägas, innehåller, utom åtskilligt annat der, ett uppslag till författarens favoritsats om det fria äktenskapet. Cousin Henrik torde ha godheten uppmärksamt omläsa detta stycke, för att finna huruvida jag "förkättrar" hans vän. Han torde tillika jemnföra Scen. V i Marjam: i detta uppträde, hvarest Joseph omvänder den arabiske Emiren och hvarest för öfrigt båda roa sig med att drifva *Spass* med boskapen och saligheten, hyser Joseph, som, — märk! — framställes såsom en representant af den r e n a Urchristendomen, icke den ringaste betänklighet vid att låta Emiren behålla alla sina tjugesju hustrur och alla sina sextiosju frillor. Jag bestrider visserligen ej, att ju icke Herr Furumo också är religiös, och att han har allvar med s i n religion: men denna religion är icke, så vidt jag kan finna, den christna, utan den muhammedanska. Äfven Muhammed stödde ju sina läror på Moses' lag och Evangelium; han ville blott, mente han, förbättra dem. Denna sympathi för jordiska Houris är icke den enda

likheten mellan propheterne. Hos båda finnes å ena sidan en ytterst abstrakt, sublimerad, alldeles ofruktbar åsigt af Gud och kärleken till honom; å andra sidan en i grunden rå, ehuru poetiskt smyckad sinnlighet, i förening med ett djupt missförstånd om qvinnans väsen och bestämmelse. När jag läser vissa af Furumos skrifter, tror jag mig höra en persisk Sófi, ja sjelfve den store skalden Mewlana, hos hvilken mystisk och sinnlig glöd på det underbaraste och färgpräktigaste sammansmälta. Men sanning, natur och hjertlig värma: — detta träffar jag hos ingendera. — Hvad *Melia* angår, finner jag deruti visserligen ingenting stötande, men också ingenting, som rört mig. Kanske är felet blott mitt: det är en väl skrifven, ganska poetisk berättelse, men en legend efter mitt sinne är den icke.

Flicka, du är stark i dina apathier!... Men hvad finner jag här? Ett bref *från Leonhard.* Det är mig en alldeles obekant gynnare. Men för närvarande är jag mest nyfiken på att se efter, om Richard låtit stå qvar oskickligheterna om Aposteln Paulus .... Ja, Gud tröste oss! Här stå de allesammans med det tydligaste perltryck ... Envisa Furumo, hvarföre skall du alltid säga som Pilatus: "det jag hafver skrifvit, det hafver jag skrifvit." Hören bara på ett par bitar, hur han låter den helige mannen tala:

"Fem män gingo in genom porten. Ja, säger jag eder, fyra voro de. — När nu dessa tre hade

ingått, så satte de sig, och sedan de begge två spisat af honungen, började regnet aftaga. — Fördenskull äre vi icke lamm, att vi skole afbarka alarne, utan sömnen blir när oss. Om våren sker allt detta, medan höst är."

Vidare: "Mina ord äro såsom den ringastes och den ytterstas. Men om J icke tron mig, så blifver vreden öfver er, och J kommen aldrig derin. — Hvi talar jag till eder? Bort det. J ären ju dock maskar? Tron hvad jag säger, det är det enda rätta, och jag tager intet tillbaka. — Icke säger jag att J ären maskar. Men J ären ormar. Icke säger jag att J ären ormar, utan' J ären såsom villande får på marken, de sin egen herde uppslukat. Jag talar intet till eder. — Fördenskull talar jag till eder, och säger: J ären ett förbannadt folk! ett förtappadt och fördömdt slägte ären J." —

Klingar icke detta, mine vänner, ungefär som Kellgrens parodi af Svedenborgs skrifter, som är qvick, men dock säges hafva det felet att icke träffa? Följande ställe, i theologiskt hänseende, förekommer mig rigtigt betänkligt:

"Gjorde icke Han allt tillfyllest i vår stad och ställe, huru kunde vi undgå vreden? — Icke kan vreden bortgå af sig sjelf, ty den Mäktige, som har vreden, är rättfärdig. Han är rättvis, och när han ser synden, vredgas han. — Vi skulle derföre straffas? Så är det. Men nu skulle vi blifva salige?

Så var det. — Derföre har han, den ene, Frälsaren, tagit våra synder på sig, att straffas i vår stad. Såsom han ock gjort, och det är skedt. — Så har han lidit och straffet är utståndet, och vreden slut. Ty vreden kan ej vara längre efter straffet. — Den Store i himmelen är nu nöjd, ty rättfärdigheten är tillfyllest gjordt, efter straff är utståndet. Och åt hans rättvisa är nog skedt, derföre är han nöjd. En har gjort synden, och en annan har lidit straffet, och detta är rättvist. Så är den Mäktige nöjd. — Ty ingen kan undkomma rättvisan: så äro vi nu undkomne."

Skulle icke detta inkast med fördel kunnat stått i Voltaires skrifter, och hos hans samtida bellespriter passerat för ovedersägligt? Nå ja; denna parodi skadar just icke Aposteln, men den skadar, fruktar jag, så mycket mer Richard sjelf. Eller hur menar ni, Herr Flabbe?

Jag skall icke underlåta, att derom, i den blifvande recensionen, låta inflyta en liten lätt vink.

Ni kunde väl vinka med besked. — Föröfrigt begriper jag inte, hur Richard vill ställa till med christendomen. Han vill ha den qvar i sitt ursprungligaste skick, sådan han tycker den vara framställd af Evangelisterne, utan dogmer, utan system, utan form. Så mycket inser jag nog. Men hur han i sådant fall skall komma öfver Candidaten Bromelii inkast, förstår jag inte. Hvar har det funnits en religion utan lagstiftning: jag undrar. —

Men maten kallnar. Låtom oss då sluta vår middag. Sedan tar jag mig en helt kort lur: den stora boken tar jag med mig, för att se hvad Leonhard har att skrifva. Den andra lilla skriften torde mellertid Herr Flabbe vara god skära opp; kl. precist 4 sammanträder Akademien; laga, Jacques, att vi då få en god brasa! Ni kan också vara med, Herr Flabbe, ni torde vara lika mycket nyfiken, som vi, på vår väns nyaste produkt; dessutom har jag i survivance efter vår Frans, som snart lemnar oss, designerat er till Akademiens Sekreterare. Det skadar inte, att ni i förhand blir litet van vid æsthetiska raisonnementer.

Hofmarskalken var en sträng vän af ordning i sitt hus. Derföre, under det att stora tornuret långsamt slog ut sina fyra slag, inträdde i salen, genom särskilda dörrar, nästan på engång samtliga familjens ledamöter, och intogo sina bestämda stolar vid sessionsbordet. Endast Herr Flabbe lät ännu vänta på sig, och Herr Hugo stirrade med något mörka blickar åt stora ingången, brummande: jag tycker han nu kunnat haft tid på sig att skära upp den lilla brochuren.

Innan kort infann sig dock Herr Flabbe, och räckte den ifrågavarande romanen åt Ordföranden. För böfveln, utbrast denne, ni har bläckat ner det eleganta omslaget! Det är annars en sed här i huset, att

man umgås snyggt och varsamt med allt husgeråd, särdeles med böcker. Nå, lika godt, boken skall bindas; men till dess hon hinner anlägga sin gröna kalfskinnsuniform, hade jag helst önskat att släpmunderingen blifvit ofläckad. Säg dock, brukar ni skära opp med bläckhornet?

Förlåt, Herr Hugo . . . nej, Herr Hofmarskalk! Jag har redan skurit opp, recenserat boken och äfven skickat af min recension, svarade Herr Flabbe med ett angenämt leende.

Hvad? fabulerar ni, herre? Skriften har ju knappt tvenne timmar varit i ert våld?

Jag flög igenom innehållet medan jag skar opp den; uppteckn andet af mina tankar kostar mig så godt som ingen tid. Dessutom ha vi, i vår redaktion, hittat på vissa handgrepp och genvägar.

Ni är en knäfla Damascenus. Genvägarna måtte väl inte bestå i att icke läsa hvad man recenserar! Men i alla fall, hur komma sjelfva tankarne så prompt på er? Vi få väl se, hvad klokt ni hittat på. Men då ni redan känner boken, torde ni väl inte vilja vara med om läsningen?

Med mycket nöje. Så trefliga, så genialiska saker kan man aldrig läsa för ofta. Dessutom kan jag på visst sätt säga, att jag än intet läst boken, annat än i största allmänhet. Tillåter Herr Hofmarskalken att jag får bli den föreläsande? Man påstår, att jag har någon talent i den vägen.

Slottsherrn nickade, och Herr Flabbe begynte. Herr Hugo hade den seden, hvilken dock Furumo sällan tillät honom, att gerna vilja afbryta läsningen och genom bifall eller tadel ge luft åt sina känslor och tankar. Huru vida detta är trefligt eller otrefligt för de öfrige åhörarne, beror hufvudsakligen af anmärkningarnas klyftighet. Herr Flabbe hade alldeles samma tycke, men kände sig något bunden af respecten.

När inledningen var slutad, anmärkte Hofmarskalken: Jag finner af ingressen, hvilken jag för öfrigt icke öfverallt förstår, att denna roman har en stor tendens: den vill lösa, heter det, en af tidens problemer.

Genialiskt! Genialiskt! Genialiskt! utbröt Herr Flabbe.

Nå, så gå då på, Herr Flabbe! mina öron äro spetsade.

Sedan ett par blad voro lästa, afbröt Herr Hugo: rätt bra, rätt bra, jag känner igen vår vän Richard: allt är så lifligt, så friskt, så nätt berättadt: det är i sanning en rigtig "tafla ur lifvet."

Genialiskt! Genialiskt! Genialiskt! upprepade Herr Flabbe.

Men för knäfveln, herre! Har ni då inte mer än ett läte? — Ni sliter ut det ordet, ni använder det i tal och skrift på ett sätt, att ingen på tjuge år mer kan bruka det. — Men låt oss höra vidare!

Efter en stund inföll åter Herr Hugo: Bravo! Jag tycker om Sergeanten. Det är en rask och hurtig karl. Jag skulle rigtigt önska honom till min inspektor. Det skadade intet, Herr Flabbe, om ni ville ställa honom till ert mönster. Men ni skulle just inte derföre behöfva slunga ikring er så mång "skock millioner granater", så många "vet hut," så många "lymlar och rackare".

I sjelfva Grimstahamns Nybygge, anmärkte Rudolfina, förekomma sådana blockeder oftare, än jag just tycker nödvändigt vara. Ordet "rackare" är dessutom ett rigtigt favoritord hos Furumo.

Allt detta, svarade fadren, hör till hans begrepp om Svenskheten, och visst är att vårt språk är förundransvärdt rikt på sådana talesätt. Skulle nu Richard ha rätt deruti, så börjar nationaliteten att med stora steg gå under; ty till och med vid militären lär man gjort den upptäckten, att sakerna gå lika bra utan både svordomar och prygel. — Hvad nu Sara Widebeck angår, så har jag ingenting mot henne heller. Till grundlynnet är hon mycket lik Brita i Skällnora Qvarn . . .

Jag har också i min recension anmärkt denna likhet, inföll Herr Flabbe.

Men vår Sara är artistiskt vida bättre utförd. Det är ett Furumoiskt svenskt qvinno-ideal: det är ett förståndigt, klokt, bastant fruntimmer; för öfrigt en äkta prosaisk, karlavulen och köttig person, kanske

ändå mer lik en Holländska än en Svenska. Hon påminner mig om åtskilliga bilder, som jag i min ungdom sett på nederländska målningar. Courage måste likväl den ha, som vill gifta sig med henne. Bra i sin sort är hon i alla fall. Men låtom oss gå vidare!

Man kom nu till den första kyssen. Då sade Herr Hugo: Har då Sara inga seder, som låter kyssa sig af en så godt som vildfrämmande karl och låtsar — "som ingenting händt"? — Så gjorde inte i min ungdom den tidens borgarflickor, inte ens anständiga pigor. Eller kanske verlden förändrat sig i våra tider, sedan ångbåtarne blifvit upptäckta. Hur menar vår vän Flabbe?

Herr Flabbe betygade, att han aldrig kysst eller försökt kyssa någon flicka, och hade föröfrigt ganska litet rest på ångfartyg.

Ni är en hygglig ungdom. Ursäkta, jag trodde likväl så, efter ni ju också idkat erotisk poesi. Annars vet jag, att Furumo har sin egen theori om kyssar. Han tycks enkom anse dem vara uppfundna till kyskhetens iståndsättande. Se här, läs Jagtslottet sid. 80—84. Kommen ni ihåg, hur han sjelf kysste den vackra men lättfärdiga Magdalena, på det hon skulle bli "ärlig och täck i sin själ"? sedan knuffade han henne ned i strömmen, på det hon skulle få dö "i sin skönhets stund". Det är en ganska betänklig historia — men jag har alltid trott att Furumo ljugit på sig sjelf, ty annars skulle jag näppeligen mottagit honom i mitt hus. Men bra förryckt är det i alla fall.

Åter efter en stunds läsning, hörde man Herr Hugo mumla för sig sjelf: Kommer det då inga andra personer fram, än den der Sergeanten och Widebeckskan? Det vore dock katten, om de på egen hand skulle vara i stånd att upplösa något af tidens vigtigaste problemer! Nå, låt se hur det går till!

När i boken den upplysningen förekom, att de båda älskande haft fyra nattläger mellan Arboga och Mariestad, hörde man honom åter brumma: det här måtte bli en rätt uppbygglig historia. Säg mig, Herr Flabbe, ni, som känner boken, kunna våra fruntimmer få vara med längre?

Det förefaller ingenting oanständigt. Visserligen framkommer Sara Widebeck snart med en ny theori om äktenskapet, som kan synas något besynnerlig, men . . .

Godt, gå bara på då!

Straxt derefter (sid. 117) kom förklaringen öfver den långa resan och hvad som tilldrog sig om natten på Bodarne. Herr Hugo for upp, ropande: "Damiana gnäggar" *)! Gån, mina fruntimmer, gån! detta är latin för eder **)! — Sedan damerna lemnat rum-

---

*) Talesätt i Sir John Bruces familj, sedermera upptaget i Hofmarskalken Löwenstjernas, för att uttrycka, "när för mycket blifvit sagdt, eller var på vägen att sägas". Se Hermitaget, sid. 190.

**) Talesätt af Serena, för att utmärka någonting opassande. Se Grannarne.

met, fortfor han: Men, min värdaste Herr Flabbe, begriper ni då aldrig det ni läser? "När de om morgonen stego upp, var Sara icke fullkomligt väl. Hon . . . . knappt hafva sofvit halfva natten". I Guds namn, märker ni då inga ugglor i måsen?

Ugglor? Märka? Hvad är här att märka? upprepade Herr Flabbe. Kan någonting finnas oskyldigare? Sara hade ju rest flera dar på en bondkärra; och jag, som inte är van att åka i landauer, vet nog hvad motion man har i sådana persedlar. Och dessutom händer ju ofta, att man inte kan sofva, då man är rigtigt trött. Hur naturligt! Hur trefligt!

Ni är mycket aktningsvärd och mycket menlös, förträffligaste Herr Flabbe! — Ulla, Ulla! Du torde väl haft rätt ändå. — Men fortsätt! Jag är likväl nyfiken på, hvartåt allt detta skall ta vägen.

Ej långt derefter begynte Sara utveckla sin philosophi öfver äktenskapet. Herr Hugo började blifva allt mer och mer mörk i hugen. Men han gjorde våld på sig, till dess Sara talat ut. Då utbrast stormen.

Aha! är detta nu lösningen på den stora samhällsknuten; är det på detta sätt, "menskligheten skall räddas i sedligt afseende"? Har någon skruf nu till julen gått lös i Richards hufvud? Jag tycker, att

han borde hålla sig för god att gå i skole hos Ny-Fransoserne. Är det inte nog, att han till oss importerat Victor Hugos och Eugène Sue's sträckbänks-historier; skola vi nu också få oss St. Simonismen och den fria qvinnan på halsen! Jag tar alldeles min hand ifrån Richard, jag emanciperar mig från den menniskan. Han får skrifva sina Törnros-böcker sjelf; han må släppa lös sina "irrande Hindar" på egen risk. Men mig får han inte mer blanda in i sina historier. — Hvad skall nu min gudfruktige vän i Lund, hvad skall hela Vermland, ja hela Sverige tänka om mig och Richard? — Och Ulla se'n! Nu har hon rigtigt fått vatten på sin qvarn! — Men jag hoppas, kära Flabbe, att ni åtminstone denna gång gifvit er vän dugtigt på pelsen.

Herr Flabbe mumlade någonting, som man icke så noga förstod. Slutet tycktes dock klinga ungefär, som ansåge han boken för icke så särdeles förförisk.

Ja, ni kan på visst sätt ha rätt, Herr Flabbe; emedan nemligen saken är så groft tilltagen. Bättre flickor och ynglingar förför derföre boken icke, oaktadt författarens celebritet. Men ni bör besinna, att den, i anseende till sin lätta beskaffenhet, egnar sig att vara en lånbibliotheks-vara; och hvem svarar er för det intryck denna philosophi kan göra på gesäller, kammarjungfrur, sergeanter, handtverkardöttrar och dylika personer? Det fria äktenskapet är i dessa classer nog gängse förut, utan att det enkom behöfver sanctioneras af en berömd författare. — Men

märk föröfrigt, huru oskickligt saken är inledd. När Fru Dudevant, som dessutom sjelf lärer vara eller varit illa gift, advocerar för concubinatet: så ställer hon så till, så vidt jag känner af hennes romaner, att endera af makarne är en ovärdig person, att den gifta frun förut varit kär i sin Celadon; hon låter henne länge kämpa emellan pligt och passion, framställer kärleken med de mest glänsande färgor, uppfinner med ett ord hundra motiver, hvarigenom förvillelsen får en viss ursäkt. Men, besinna, hur går det nu till i *Det går an*? Projektet utgår här icke från mannen, utan från qvinnan. Sara Widebeck är en hederlig borgardotter, och har således fått en christlig uppfostran; svårligen har hon dessutom läst någon af Unga Frankrikes eller Unga Tysklands romaner; hennes natur är kall, ytterligt prosaisk och beräknande; hennes kärlek för Sergeanten är blott ett par dagar gammal. Huru är det nu rimligt, att hos en sådan person, och under dylika förhållanden, en så afvita idee kunnat upprinna och mogna: och detta endast af det lösa motivet, att hon sett sina föräldrars äktenskap vara olyckligt? Hela hennes galna theori har endast sin grund i en kall egennytta. Herr Furumo har sjelf på ett annat ställe sagt så vackert: "Hvad är våga älska? — Det är att kunna dö". Hade nu Sara för sin Sergeant hyst någon annan tillgifvenhet än blott sinnlig lusta, så hade hon väl kunnat våga sina glasbitar och sitt arma kitt! Hvem tänker på sådana förskansningar, när man är rigtigt kär; hvem förutser då, att man engång kan komma

hvarandra i håret? och att det då är godt, att man icke är "hopläst"? Jag frågar nu: är detta en äkta kärlek? Jag frågar vidare: är detta en svensk flicka? — Kommen J ihåg, mina vänner, att Furumo i "*Fattigdomen*" påstår att före honom ingen svensk poet, ingen svensk romanförfattare hittills funnits, som tecknat svenska seder och svenska sinnelag, och att "ingen röst ur landet sjelf tycks höras ur deras arbeten." Skall nu denna fräcka, prosaiska, sophistiska Sara vara mönstret för den äkta svenska qvinnobildningen? Är då det, som vi hittills ansett för religion och moralitet, intet annat än "en tusenårig osanning", — ett "oupphörligt hyckleri"? Skall detta Saras påfund vara ett af den nya tidens försök till en "räddning af det sköna och oskyldiga i grunden för vår tanke" — till "upplifvandet af det i sanning goda" — af "en i årtusenden misskänd himmel" — af bemödandet att "finna harmonien emellan verklig, ren sed, och verklig, ren lycka"? Jag citerar ur inledningen. Hvilka colossala förvillelser!

Här, sid. 7, anmärkte Julianus, gifves också en vink om, att när vi så handla, "följa vi Christus".

Ja, ser du, återtog Hofmarskalken, när en man af snille börjar vurma, så gör han det med besked; men vid det här lär det ändå inte komma att stadna. Vet ni hvad, go vänner, hvad brefvet *från Leonhard* innehåller? J torden påminna er, att Fredrik i *Colombine* antar som ett axiom, att verklig dygd icke står att finna i salongerna och societetslifvet, utan

att den äkta sorten endast är att söka på bordellerna. Der utväljer han också åt sig sin maka; och detta sker nästan alldeles på måfå, rent af på vinst och förlust. Ty något annat prof på Colombines bättre natur och benägenhet att återvända från lastens stråt, finne vi icke, än det att hon följer med, då Fredrik, efter en för henne mestadels obegriplig discurs, ropar kom! Hade han, en ung, rik, vacker grefve, äfven till alla de andra af hennes systrar utsagt detta sitt "följ med mig"! — så skulle de ofelbart allesammans gjort sällskap, och således den unga herrn fått sig en artig seralj. Också gör Colombine sjelf denna ganska rigtiga anmärkning. Mellertid hyser nu denne Fredrik ärliga grundsatser: han vill gifta sig med flickan, sedan han först haft det nöjet att omvända henne: nu följa ett par verkligen vackra scener, och i min tanke går omvändelsen rigtigt för sig, ty Ullas inkast tyckes mig stödja sig på ett blott förfluget ord, som mera är att anse för en misslyckad naiveté, än det innebär en immoralisk intention. — Hvad nu Leonhard åter angår, så är han så till vida en bror till Fredrik, att han har samma tycke för dylika nympher; men han går vida längre. Hören då på! — Den karlen hade en mycket fin smak, hade i fruntimmersvägen "det mest nogräknade, det mest utsökta, det svårast tillfredsställda tycke." Ett, tu, tre råkar han en flicka: ett, tu, tre, "vid första mötet — efter fem, sex ord — är hon hans". — Den personen var således hvad man annars på vanligt menniskospråk kallar en h—, och det af den

allra-facilaste sorten. Men dermed är inte nog. Ett, tu, tre, blir hon smittad, men NB. icke af Herr Leonhard, och icke heller hade detta inträffat före hans bekantskap. Ändock var hon ingen "bedragerska", ändock hade hon "aldrig upphört att älska honom." Leonhard, det fåret, besöker henne på kurhuset, och när slynan omtalar historien, hvilken läsarn föröfrigt intet får veta, så talar hon "med en serafs röst, en daggblommas tårar." Och när hon med ett "underbart leende hviskade: jag blir snart frisk igen" — så hörde man i dessa ord "en himmelskt mild melodi". — Tvi sådan seraf! För f—n! kan då Furumo inte mer skilja serafer från gath—r?

Utan tvifvel, anmärkte Herr Flabbe, måtte det ligga något tref— . . . något genial— . . . jag menar en djup betydelse, en "andemening" i den historien. Men jag "förstår den icke" — och detta tänker jag också säga i recensionen.

Betydelse? Hvarföre inte, Herr Flabbe? Richard gör visst ingenting för ro skull, och förmodligen icke eller nu, då han så djupt doppat sina vingar i smuts. Denna kurhus-historia är blott ett litet förspel till qvinnans fullkomligaste emancipation, som slutar med polygami, ja äkta tibetansk polyandri. Således också ett stycke ny "samhällsförbättring." — Fy, Richard. — Jag tänker utklippa dessa blad ur mitt exemplar af din annars så vackra bok, och önskar att jag kunde göra det i allesammans!

Herr Hugo hade talat sig varm; han torkade svetten från sin panna, och drack ett glas friskt Rüdesheimer. Mellertid hade han blifvit litet mera lugn, och hans tankar hade tagit en sidoväg. Han vände sig nu till Herr Flabbe.

De anmärkningar, jag yttrat, äro hvarken särdeles djupsinniga eller ligga långt borta; men det kan dock vara ovisst, om de, vid er recension, just runnit er i hågen. Jag förstår inte, min vän, hvarföre ni så skulle flänga dermed. Föll det er intet in, att ni af våra raisonnementer möjligen kunnat få någon ledning? Låt vara, att ni är ett snille — men ni tycks alltid ha litet svårt, att träffa hufvudet på spiken.

Det är en grundsats för vår tidning, att alla nya böcker genast måste anmälas.

Hvilken jag dock icke vet, om jag skall gilla. Om recensioner rätt skola gagna läsarn, måste han ju förut känna boken: detta hinner man på det sättet icke till, åtminstone icke i landsorterne. Jag vill derföre icke påstå, att en recension bör låta vänta på sig fjerndels och halfva år, såsom ofta nog skedde i de Upsaliska LitteraturTidningarna. Men säge hvad man vill, så fick man ändå der skäligen besked om en bok, och stundom ibland litet deröfver.

Afsigten med våra korta anmälanden, Herr Hofmarskalk, är egentligen, att underrätta allmänheten om utgifna arbetens existens, samt att gifva nyttiga

råd, huru vida det kan löna mödan att köpa eller icke köpa ett nyss annonceradt arbete.

Men just derföre, att edra recensioner äro så korta, hinnen J sällan till, att anföra rigtiga skäl och motiver; utan J måsten stadna vid blotta maktspråk, ja stundom nästan endast vid blotta epitheter. För öfrigt: hur kan man, äfven med bästa vilja att vara oväldig, undvika misstag och grundlösa omdömen, då man först måste läsa och recensera allt möjligt, och sedan dertill har så liten tid? — Men lemnom detta, och låt oss återkomma till Sergeanten och hans — jag vet icke hvad. Kanske torde ändå historien ta opp sig, och den moraliska dissonansen kunna lösas på ett tillfredsställande sätt.

Nej, nej, utbröt Hofmarskalken, när läsningen upphört. Mitt förakt för Sara Widebeck har genom slutet blifvit än mer stegradt. Samma dag hon begrof sin moder, skickar hon bud efter sin courtiseur, för att ta honom till sig i huset! Den otäckan! — Icke engång en så allvarsam händelse, som en moders död, kan ett ögonblick lägga band på hennes lustar!

Herr Hugo steg upp och vandrade en stund fram och åter, hvilket alltid var hans sed när han begrundade en sak. Slutligen begynte han:

Nej, det här är för odrägligt! Jag kan icke tåla, att Hofmarskalken Hugo Hamilkar Löwenstjerna

sammanblandas med Sergeant Albert och glasmästardottern Sara Widebeck. Jag blir en visa för hela landet: man säger nog ändå, att jag håller till med idel fantaster och grillfängare: skall man nu också säga, att jag blifvit en patron för osedligheter? Nej, nej, någonting måste ske, mina vänner: jag måste inlägga en protest inför allmänheten. Men huru — detta sväfvar ännu oredigt för mina tankar. — Gif akt, barn! Akademien (Herr Flabbe inbegripen) sammanträder ånyo i morgon kl. 5 e. m., för att då förnimma mitt beslut.

6.

Andra Sessionen.

Sedan alla intagit sina platser, utlät sig Herr Hugo som följer:

Såsom denna Akademis Ordförande har jag, under förutsättande af edert bifall, värde ledamöter, beslutat, att till prisämne utsätta en *vederläggning af den äktenskapstheori, som finnes uttryckt i skriften Det går an.* Denna vederläggning får författas i hvilken form och stil hvar och en finner för godt, helst dock med inskränkning till det allvarsamma. Jag hoppas alla ledamöterne i vår Akademi, så manliga

som qvinliga, deltaga i denna täflan, och dervid göra sitt bästa. Hvad prisbelöningen beträffar, så veten I, att denna hittills bestått uti tillåtelsen, att på detta såkallade Jagtslott få vistas en längre eller kortare tid. Detta kan nu svårligen komma i fråga; för det första derföre, att, efter jag ändå måste försörja er allihop, en sådan belöning för er icke skulle bli någon särdeles stimulus; för det andra måste jag tillstå, att jag icke litet blyges inför allmänheten, att hafva utsatt ett så beskaffadt pris. Det är ju ett fel emot den svenska, särdeles mot den berömda Vermländska gästfriheten? Hela verlden vet, att hvar och en hederlig gäst är välkommen hos oss; är han nu dertill en interessant person, en litteratör och en utmärkt författare och skulle hos oss vilja tillbringa några veckor, en månad, ja hela sommarn, så ser naturligtvis jag, liksom alla mina andra grannar, det mycket gerna. Vinsten är ju mera vår, än hans? Jag begriper sannerligen icke, hvarför Richard, innan han lät kungöra underrättelsen derom i vår tolfte del, icke gjort mig uppmärksam på det oskickliga deruti för mig, och det stötande för pristagaren. Har Herr Hugo lust att hålla sig en Akademi, så har han också råd att bestå dukater. Mellertid har jag beslutat, att priset för denna gång skall, i fall den lycklige är en karl, bestå i min superba, nyss tämda Flamingo, af Strömsholms bästa race, samt, ifall priset tillfaller ett fruntimmer, uti en shawl, den vackraste som står att fås vid nästa Fasting. Skulle åter mot

förmodan ingen skrift kunna belönas, så annoncera vi derom i tidningarne.

Men, inföll Julianus, skulle intet Farbror tycka, att detta kunde så gerna ske straxt? Man kunde då vara så mycket mer förvissad om, att få en rigtigt gedigen skrift.

Detta var också min första plan, men jag har haft mina skäl, att afstå derifrån. För det första är ämnet så klart, ligger så helt och hållet inom sunda förnuftets område, att detta icke bör bli något särdeles perlstickar-arbete, helst som J kunnen få någon ledning dels af hvad jag redan förut yttrat, dels af hvad Herr Flabbe förmodligen kommer att i sin recension anföra. För det andra äro, Gudi lof, denna familjs ledamöter inga dufungar; och föröfrigt hoppas jag, att Herr Flabbe, som är litterat ex professo, skall göra oss den äran, att uppträda bland de täflande och vidare utföra sina tankar. För det tredje skulle, i fall hela allmänheten inbjödes att deruti deltaga, detta erfordra nog lång tid, hvilket icke behagar mig. Slutligen medför mitt nu träffade arrangement den särskilda fördelen, att priset stadnar inom huset. Richard påstår i Jagtslottet, att Herr Hugo är en man, som visst inte anser penningar för lappri, — och deruti torde han hafva rätt. Skulle än Herr Flabbe bli den segrande: nå väl, så vare också honom Flamingo rätt gerna unnad! Men i sådant fall bör jag prevenera er, min vän, att ni måste bättre passa på tömmarne, än i

söndags, då ni på släta kyrkvägen körde ikull med den gamla, allvarsamma Camilla.

Hvem kommer då att bortge priset? frågade Rudolfina.

Hvem annan än jag? Hur kan du fråga så enfaldigt, min flicka? Känner du då inte vår Akademies grundlag, som till och med redan finnes tryckt? Dessutom när alla Akademiens ledamöter deltaga, eller supponeras deltaga i täflingen, så äro ju de allesammans jäfvige, utom jag? För öfrigt hoppas jag, att du icke sätter i fråga min oväld eller min omdömesförmåga?

Men vore det inte allrabäst, att min bror sjelf skrefve med? frågade Eleonora.

Jag vill inte ta bort shawlen för dig, svarade Herr Hugo, leende. Dessutom vet du, min syster, att jag bättre talar än skrifver, och att jag hellre dömmer öfver goda skrifter, än sjelf befattar mig med att skrifva sådana.

Men när skola täflingsskrifterna inlemnas? frågade Rudolfina.

Sednast i dag fjorton dagar till; inom den tiden bör enhvar af eder hinna till, att frambringa något förnuftigt. Skrifterna, med iakttagande af öfliga formaliteter, såsom valspråk, namnsedlar, anonymitet, cacherade stilar, aflemnas alltefter som de bli färdiga, till Jacques, som är en tystlåten person, och som sedan tillställer dem mig. Tre dagar efter fatalie-

dagen kommer resultatet att kungöras af Akademien, det vill säga af mig. — Något vidare påminner jag mig icke att säga eder; jag önskar blott, att J måtten samla alla edra krafter, ty J hafven att göra både med ett stort geni och en stor sophist! Behöfven J böcker, så veten J hvar bibliotheket är beläget. Si så, lycka till, mine Herrar och Damer! Sessionen är slut: protokollet blir således denna gång inte långt.

7.

Hvad som vidare tilldrager sig på Jagtslottet.

Långsamma fjorton dagar! mumlade Slottsherrn för sig sjelf ett par dagar derefter. Jag önskade, att hela verlden kunde tänka och skrifva så flinkt som Herr Flabbe, eller som hans mästare, Furumo sjelf. Mellertid är det kanhända bättre, att man sjelf stryker ut för sig, än att man öfverlemnar detta besvär åt allmänheten.

Ett tidsfördrif hade han mellertid likväl uti, att läsa de många redan ankomna och immerfort ankommande recensionerna, och att deröfver göra sina anmärkningar. J sen, go' vänner, började han, att

Herr Hugo icke mer är "den sagolystne Paschan", som låter smörja i sig alla möjliga slags sagor och historier, likt och olikt. Nej, vi ha nu, Gud ske lof, fått en Akademi och dermed kritik i huset! — Men se här ha vi diverse recensioner, hvilkas läsning jag hittills sparat. Aftonbladet har, som vanligt, först blifvit färdigt. Man halkar der lätt förbi den anstötliga äktenskapstheorien, man låtsar ingenting märka. Dagligt Allehanda, som i allmänhet plägar ha litet bättre förstånd i litterära ämnen, så ofta den andra kamraten ej har sin O. O. tillhands, har ett par artiklar i ämnet. Den ena är emot; den andra loverar mellan ja och nej. Nå ja: allt detta är helt naturligt: å ena sidan vill man inte hacka ut ögonen på en broder (ty Richard är ju med i båda bolagen), å den andra sidan vill man icke stöta sig med allmänheten; ty, som jag förnimmer af bref från flera håll, är man ännu inte mogen för denna "samhällsförbättring", och allraminst tyckas våra fruntimmer låta påskina någon lust, att bli emanciperade. Men för katten, hvad skulle min son Richard på galejan? Hvad kan han ha att beställa i de stora tidningarna? Hvad som vi hos honom värdera, finner ju der ingen användning? Deras sträfvanden måste återigen förekomma honom såsom en barnlek; ty hans reformförslager äro, såsom jag nu tydligt märker, så vidunderligt tilltagne, att de förutsätta en ny uppenbarelse, en ny sedolära, ett nytt samhälle. Detta allt lärer väl inte i hast låta göra sig, och vid ett sådant storstöp lära väl våra Publicister ändå inte

ha lust att lägga handen. Månn tro således man å ömse sidor rätt känner hvarandra? Eller månne väl den ena blott vill begagna den andres folkgunst och credit, för att ömsesidigt drifva fram hvar och en sina grundsatser? — Poeten Richard Furumo, medarbetare i Aftonbladet och Dagligt Allehanda! sådant hade jag för ett par år sedan aldrig kunnat drömma om!

Se här, barn, sade Herr Hugo en annan dag, se här ha vi också Litteratur-Bladet för December. I en not tilldelas der Sara Wideheck en örfil med rigtig Vermlands-hand. — Men apropos, Herr Flabbe, nu borde väl också er artikel hafva hitkommit. Jag är nyfiken, att se, hvad ni med ert goda hufvud (ty ett sådant har ni ju?) kan hafva att säga i ämnet. Det var förargeligt, att Eos skulle uteblifva i går.

Oaktadt dessa och andra sysselsättningar blef tiden rätt ofta lång för den gamle herrn, och detta så mycket mer, som nästan alla af familjens ledamöter numera voro ovanligt litet synliga. Likväl, så mycket nyfikenheten än plågade honom, tillät han sig dock, af grannlagenhet för Akademiens ära och värdighet, intet ens den aflägsnaste fråga om hvars och ens projecter för den stora högtidsdagen; men väl nödgas vi erkänna, att Herr Hugo, när han gick förbi vissa dörrar, liksom händelsevis stadnade, för att, om möjligt, förnimma en pennas raspande. Ja, han har också sjelf medgifvit, att, när någon af de

tre "bättre pigorna", hvilka plägade åhöra Törnrosromaunterna *), inkom i rummet, han var barnslig nog att efterse, om deras fingrar voro bläckiga, för att derigenom upptäcka, om äfven de voro sysselsatta med att fäkta för könets reputation.

Postväskans öppnande var en af de befattningar, som Slottsherren förbehållit sig sjelf. Dess uppläsande och brefvens utdelande skedde alltid med en viss högtidlighet, och Herr Hugo såg gerna, att så många af familjens medlemmar, som kunde vänta bref, dervid voro närvarande.

Nu måtte vi väl få Eos, sade Herr Hugo, under det han läste upp väskan. Ja rigtigt! Men si, detta är trean, och tvåan har således uteblifvit. Curiöst! Min vän, ÖfversteLieutenant Flach, känner jag för en så ordentlig man, att på hans postkontor inga bref eller tidningar bortslarfvas eller bli qvarliggande. Han sköter sin syssla, han, rigtigt *con amore!* Men det faller mig in, att jag sista postdagen var bortrest, och lemnade nyckeln åt er, Herr Flabbe. Ni, öppnade, kan jag tro, väskan på er kammare, och der har n i säkert kommit, att sticka undan bladet. Var god och gå efter det!

Herr Flabbe, synbart förlägen, stammade någonting, som uttryckte den meningen, att hans lilla recension vore ett hastverk, en obetydlighet, som på intet sätt förtjente läsas.

---

*) Jagtslottet, sid. 101.

Herre, utfor Hofmarskalken med hetta, ni måtte väl icke med flit gömt undan Nummern. Tidningen är min: ni skall, om ni fordrar, få se qvitto från Carlstads Postkontor. Hvarken ni eller någon annan har rätt att lägga beslag på min egendom. Langa således hit bladet, karl; jag måste ha det, om det också bara vore för samlingens skuld. Jag tål inga defecter, till och med inte ens i sjelfva Blackan.

Herr Flabbe gick, och infann sig snart ganska rigtigt med den saknade Tvåan. — Godt, min vän! sade Herr Hugo. Här står nu artikeln. Du, Fabian, kan läsa opp den för oss. — Men hvad, Herr Flabbe, ni vill gå? Stadna dock qvar: jag förmodar, att ni icke skrifvit någonting, som ni behöfver skämmas för. Var derför inte så modest! Vi ha nu inga öfverdrifna anspråk; det är ju här inte fråga om någon prisskrift.

Fabian (läsande): "Hvilken vänligt skön själ är icke denna glasmästardotter, det naiva, öfver den dumma convenansen och fördomen höjda naturbarnet!"

Herr Hugo. Är ni besatt, Kolskrifvare! Kallar ni en slik person för en skön själ, ett naturbarn?

Fabian (läsande): "Oss har åtminstone detta trefliga och fridfulla Still-leben särdeles behagat."

Herr Hugo. Hur har ni då läst boken, kära Flabbe? Den handlar ju ända igenom om en resa, dels till sjös, dels till lands? Derunder svär, träter och

grälar ju den der Sergeanten med ångbåts-jungfrur, skänkmamseller, skjutsbönder och hållkarlar, om mat, smörgåsar, skjuts och Gud vet allt. — Kallar ni sådant för Still-leben, och finner ni slikt så förb. trefligt?

Fabian (läsande): "Boken har äfven en stor poetisk sida, ty den handlar om menskligbetens restauration genom en förändring af äktenskapet, hvilket är en af tidens största frågor. Inledningen visar på engång författarens snillrika blick och hans varma hjerta för menskligbetens väl, samt hans . . . . fasta tro, att vår tid är en tid af det ädelt mensklgas uppklarning ur fördomarnas förmörkande dimmor, en uppklarning af himlen på jorden, som af tusentals dumheter, menniskobud, fördomar, convenanser blifvit höljd af moln."

Herr Hugo. Damiana gnäggar! — Men läs på, Fabian!

Fabian (läsande): "Det är mycket ruttet i vårt samhällslif . . . . Ett af slägtets sjuka ställen, som annars mest borde ligga åt lifvets sol-sida, kärleken, är äktenskapet . . . . För mängden af de "hoplästa" eller vigda är äktenskapet olyckligt och högst otrefligt . . . Genom Förf:s förslag att ej göra det "*de jure* evigt, utan upplösligt, när makarne finna sig ej passa för hvarandra", blir "mängden af makar ej tvungen att svära mened vid sin vigsel, derigenom nödgas de icke för alltid bo tillsammans och förstöra hvarandras psychiska och physiska väl,

såsom nu är fallet. Der det inre bandet är slitet, der är ceremoniens band mer af skada än af gagn. Således kan Förf. ha många och vigtiga skäl för sin . . . . åsigt af samhällslifvets förbättring genom en ändamålsenligare förändring af äktenskapet . . . Emellertid är det säkra, att Förf. menat ingenting samhällsstörande, utan samhällsförbättrande och förlyckligande."

Under läsningen häraf hade Slottsherrns vrede hunnit till kokpunkten, och hans ansigte till hvitglödning. Likväl kämpade han synbart med sin hetta, för att icke förgå sig. Men när den sista raden var uttläst, utbröt han: Herre! För svedda djefv. . . . Men jag svär aldrig, och tål också inga svordomar i mitt hus. Herre, ni är ett . . . Men jag är en förnäm man, och förnämt folk äro aldrig ohöfliga. Jag tar alla närvarande till vittnen, att jag icke kallat er för ett får, så mycket ni än retar folk, att ge er den benämningen.

Herr Hugo steg upp, tömde ett stort glas vatten, och begynte vandra fram och åter på golfvet, under det han räknade till femtio, och under det Herr Flabbe framstammade några ursäkter. Sedan på detta sätt Hofmarskalkens häftighet blifvit något afkyld, nalkades han Kolskrifvaren med hela Philip II:s grandezza i Don Carlos, när denne tilltalar den darrande hertigen af Medina Sidonia, och utlät sig på följande sätt:

Herr Flabbe! Hittills hade jag trott, att ni vore en anständig person, möjligen något bornerad i era omdömen, men ändock en yngling med sunda, moraliska grundsatser. Nu har ni likväl inför verlden uttalat sådana, som göra det betänkligt, att hysa er i ett hus, der det finns unga fruntimmer. Det står er fritt, att, när fråga blott är om Furumos æsthetiska skrifter, i era recensioner exstasiera er och ropa ert eviga genialiskt! trefligt! vid hvarje rad, eller att kalla *) ett sådant stycke som Amorina för "en genialisk tragi-komedi", som "på engång omfattar hedendom och christendom", — dermed gör ni ingen annan skada, än att ni samkar skratt öfver er; — men när ni, helst i ett blad, hvars flesta läsare kanske består af ungdom, träder in på religionens och moralens område, så borde ni vakta er, att förvexla svart med hvitt, och ej obesedt kyssa er mästares fotspår. — Han värper många ägg, han, men alla äro inte guldägg — Hur sade ni: "De flesta giftermål äro olyckliga." — Hur vet ni det? är redan detta så bestämdt afgjordt? — Boken, påstod ni, skulle befrämja "mensklighetens restauration genom en förändring af äktenskapet;" .... genom otukt och skörlefnad, borde ni ha sagt. Vackra läror! Vacker "himmel på jorden!" Ni säg ju, att sjelfva de stora tidningarna liksom baxnats att underskrifva denna i Sverige hittills oerhörda lära, som lär höra till Furumos "framtids"-vurmerier. Men ni, Herr Flabbe,

---

*) Eos, 1839. N:o 68.

som är lärd, som tagit kameral-examen och stora theologi-examen, ni finner er inte generad af några slags betänkligheter, att dertill sjunga amen. Sådana galenskaper kallar ni för "samhällsförbättrande" och "förlyckligande." Ni borde skämmas, Herr Flabbe! Kort och godt: ni kan i morgon packa ihop er kappsäck. Lönen ända till Michaeli skall utbetalas eder på kontoret. Adieu, min herre!

Herr Hugo gick dervid in i sina rum, och lemnade Kolskrifvaren mållös och alldeles förbluffad. Frans tog honom vid armen och förde honom upp på sin kammare.

Sednare på eftermiddagen inträdde Frans i sin faders sängkammare, och fann honom, med stirrande blickar, sittande på sin stora konst-stol, i sin bekanta, år 1833 förfärdigade gröna siden-nattrock.

Jag fruktade nästan att jag skulle störa min goda fars middagssömn, började ynglingen.

Förargelsen med den välsignade Flabbe har alldeles förderfvat den för mig, svarade Herr Hugo.

Efter några omsvep begynte Frans, att till Kolskrifvarens urskuldande anföra hvarjehanda: — hans stora brådska vid recensionens uppsättande, — hans bekanta devotion för Furumo, som i allt hvad som rörde denne hans vän gjorde honom fullkomligt blind, — hans tillgifvenhet för huset, och slutligen hans hittills ådagalaggda stilla uppförande och otadeliga vandel . . .

Men hur kan detta stå tillsammans med sådana grundsatser? frågade Herr Hugo.

Grundsatser? Jag tror just icke, att Herr Flabbe egentligen äger några sådana, jag menar i litterära ämnen; ty annars är han visst hjertans from och beskedlig. Men han lider, säger han, stundom under sina skrifverier af starka distraktioner; så att det då händer honom att säga, hvad han just icke menar eller borde mena. Han har i Eos visat mig en hel hop så beskaffade ställen, som verkeligen tala till hans ursäkt. Men nu är han helt ångerfull, och det alltsedan han hört Pappas raisonnement under läsningen af *Det går an*.

Så-å? frågade Herr Hugo, betydligt blidkad. Men kan man verkligen lita derpå? — Frans fortfor:

Såsom ett bevis på uppriktigheten af sin ånger och för att tillika godtgöra sin förseelse, erbjuder han sig att, under titel af *Qvinnans Emancipation*, skrifva och till Redaktören af Eos insända en afhandling af alldeles motsatt rigtning mot sina i den olyckliga recensionen uttalade åsigter.

Hm, det vore verkligen icke så illa. Men jag kan likväl inte inse, huru redaktionen för sin heder skull möjligen skulle kunna intaga ett sådant stycke, helst så straxt efter.

Derföre, svarade Frans, erbjuder sig Herr Flabbe att ansvara. Denna tidning, säger han, står öp-

pen för alla möjliga slags åsigter, af hvilka läsaren kan välja hvilken han finner bäst lämplig. Min Far har någongång talat om den grundlärde Upsala-Doctorn på Pappas tid, hvilken, rådfrågad af de sjuke, plägade uppräkna alla möjliga särskilda curer alltsedan Hippokrates, utan att dock ge företrädet åt någon enda, hvilket han öfverlemnade åt patienten; kunde nu denne icke förmås att sjelf välja, så använde han sjelf ingen af alla dessa lärda recepter, utan föreskref till slut en simpel hus-cur. Ungefär så tror jag man förfar i den redaktionen, ehuru jag väl inte precist vet, om några curer alls der stå att finna.

Nå, kalla då in karlen! sade Slottsherrn leende.

När Herr Flabbe inkommit, började Herr Hugo: Herre, ni har begått en dumhet, en stor dumhet. Men jag har hört, att ni nu är omvänd och tänker, för att godtgöra ert fel, vederlägga er sjelf. Godt: jag vill då ge er anvisning på Conversations-Lexicon och Carus' Lehrbuch der Gynäkologie. Följ dessa så *presse* ni kan, och blanda så litet som möjligt in edra egna tankar, — så skrifver ni då engång någonting förnuftigt!

Jag skulle blott önska, genmälte Kolskrifvaren, att få ställa denna skrift så, som vore den blott en fortsättning af min förut uttryckta åsigt. Läsarn märker ingenting. Allmänheten är glömsk, god och dum: jag har alltid denna sanning för ögonen när jag skrifver.

Må göra då, svarade Slottsherrn, ehuru jag just inte annars tycker om, att man blåser flera väder med samma mun. — För öfrigt hör jag, att ni förmenar det deltagandet i våra Akademiska sammanträden skulle kunna lända er till någon förkofran i era æsthetiska studier. Ni må alltså stadna qvar hos oss, efter ni så önskar. — Frans! låt honom då till en början studera våra Handlingar, NB. våra egna, äkta, icke de Furumoiska! — Vänd dem till er nytta, så mycket ni kan! Håll föröfrigt bättre ordning i kol-räkningarna! Men framför allt ber jag er, herre, att, medan ni vistas i mitt hus och bland mina fruntimmer, ni icke gör er besvär med att arbeta på samhällets förlyckligande och mensklighetens restauration.

8.

Akademiens stora Högtidsdag.

En vecka eller något mera hade framskridit. Man såg på Hofmarskalkens förnöjda utseende och behagliga mysning, att prisskrifterne började inlöpa. Dock iakttog han immerfort en mystisk tystnad, och lät intet ord undfalla sig. Sedan den sista inlemningsdagen gått förbi, blef hans mine mera högtidlig och tankrik, och nu sysselsatte han sig mest på sina rum.

Ändteligen kom den högtidliga dagen. Under Eleonoras och Auroras förenade uppsigt, hade salen blifvit enkelt men smakfullt decorerad. Ljus brunno i candelabrerne, och i stora kronans alla armar. Bordet, med de massiva silfverstakarne, med Törnrosens bok och Akademiens Handlingar och Protokoller, alla väl inbundna, gaf en viss imposant anblick. För närvarande funnos vid detta endast tvenne stolar, en fauteuil för Ordföranden, och, midt emot honom, en stol för den för tillfället extra tillförordnade Sekreteraren. Akademiens ledamöter voro efter kön och ålder placerade på ena sidan; i samma rad, men skild genom ett litet afstånd, satt Herr Flabbe, såsom ännu icke officielt utnämd ledamot, utan tills vidare blott Akademiens ämnesven och Alumnus; bakom dem suto Ermenhest, Fabian och ett par andra af familjens yngre medlemmar. Midt emot, till höger om bordet, hade platser blifvit utsedda för Vicarius Pastoris Frycksell, Grufpredikanten Fryckstedt, Bruksdoctorn Fryckholm, Assessorn och Kronofogden Frycklund med deras fruar och döttrar, jemte åtskilliga andra för tillfället inbjudne vittra gäster. I fonden af salen voro taburetter framsatta för de tre æsthetiska pigorna, hvilka också voro förhanden.

På slaget fem inträdde Herr Hofmarskalken Löwenstjerna i full uniform med nordstjernan, bugande sig för åskådarne, till höger och venster, höfligt men med värdighet. Efter honom gick förste Bokhållaren

Fryckblad, bärande på ett silfverfat de inkomna prisskrifterna. Men under det att Slottsherrn långsamt nalkades sin stol, hade, obemärkt af de fleste åskådarne, en främmande qvinsperson inkommit och tagit plats bland de tre "servanterna".

Mine Herrar och Damer! började Ordföranden med högtidlig röst. J kännen . . . Men för knäfveln, Herr Fryckblad, stå inte der och krusa! Jag har ju uttryckligen sagt honom, att han för i dag är constituerad till Sekreterare, efter Frans sjelf är jäfvig och alltså för tillfället icke kan fungera. Sitt då ner, kära vän, och gif noga akt på hvad här säges och förhandlas, och skrif det ned med samma ordentlighet, som han i sina böcker brukar registrera in brännvin, spannemål, stångjern och dagsverken. — . . . Alltså, mine Herrar och Damer! . . .

Men i det Herr Hugo såg sig omkring, blef han varse den nyss omtalta obekanta personen. — Hör hit, Jacques, hvad är detta för en menniska i främmande drägten, dernere bland pigorna? Hvad vill hon? hur har hon kommit hit in? — hvem är hon? — är det också en vitter person?

Med Hans Nåds förlåf, svarade Jacques, så är det Herr Furumos såkallade "vildnarciss", Brita på Skällnora Qvarn, numera gift med bonden, redlige och förståndige Per i Grana. De ha gifvit sig hit upp åt våra bygder med en brännvinsfora. Hustru Brita har inte velat resa från orten, förr'n hon fått

uppvakta Hans Nåd, om hvilken hon hört talas så mycket; ty nådig Hofmarskalken är känd också i hela Roslagen. Dessutom har hon flitiga helsningar från Herr Furumo, och som nu Hans Nåd så ofta sagt, att i religion och vitterhet ingen rang gäller, så har jag på denna stora högtidsdag velat göra Hans Nåd en liten glad öfverraskning, och derföre öfvertalt Brita att komma in. Blyg är hon också intet af sig.

Så-å! Brita är då ingen diktad, ingen idealisk person. Jag kunde väl tro det, hon är alldeles för naturlig. — Men i sanning, Jacques, du tar dig bra stora friheter: det är din lycka, att jag och du äro så gamla vänner. Men jag menar likväl du visste, att jag aldrig tyckt särdeles om den menniskan?

Ja, Hans Nåd, men den rätta Brita är på långt när icke så tvär och otreflig, som hon var emot Herr Furumo på Qvarnen. Kanske har hon nu blifvit muntrare och litet mer upp-piggad, se'n hon blef gift. Men en fördömd rospiggska talar hon alltjemt.

Nå ja, låt henne då bli qvar. I morgon har jag, min själ, lust att pröfva, om hon verkligen är så stark i balancerkonsten och equilibristiska öfningar, som hon är utropad. Ja, som sagdt: låt henne då sitta, efter hon engång kommit in! Men det säger jag dig, Jacques, att skulle också den andra "vildnarcissen", jag menar den gemena *Widebeckskan*, komma åkandes med sina glasaskar, så visar du henne genast på porten. I mitt hus får hon inte sticka sin fot. — Vänta! — Skulle också Herr Furumos tredje

svenska qvinna, den der Androgynen, det der "himmelska Djuret" — *Tintomara*, begriper du, — få lust att hemsöka oss, så låter du henne förstå, att jag med henne icke särdeles vill ha att beställa. Dock jag kommer ihåg, hon är längesedan död: för henne äro vi då säkre. Men det finns ändå i parti andra dylika "narcisser", både vilda och tama, af Furumos kunder! Säg då Richards *Magdalena* — *Juta* "Prinsessan-nunnan" — "*Norrköpings Sol*", — helären *Anastasia* — "*Dufvan från Skåne*" — demoiselle *l'Enclos* — mamsell *Amorina Libius* — Konung Iwileks tjugesju hustrur och sextiosju Pelagschim — säg Leonhards "Seraf" — fru *Bruno* — fru *Cecilia* — *Angelika Rönnqvist* och fröken *Aurora*, ifall de komma, att jag inte är hemma för det herrskapet . . . Men för näcken, den sista är ju min egen dotter! Jag är alldeles förbryllad . . . det går omkring i mitt hufvud . . . Jacques! hit med ett glas vatten. Skällnora Brita har gjort mig alldeles perplex *).

Hofmarskalken drack sitt glas, och började sedan i sitt hufvud leta tillsammans sina concepter. Detta kostade honom väl någon ansträngning, men såsom en öfvad talare, repade han sig dock, så att åhörarne ej gingo miste om det tillämnade talet. Slutet

---

*) Genom ett missförstånd af Herr Fryckblad hade ofvanstående samtal, som fördes halfhögt och icke var bestämdt för offentligheten, kommit att inflyta i protokollet; men sedan detta engång skett, har Herr Hugo, som älskar fullständighet, låtit det qvarstå.

deraf innehöll, att sju täflingsskrifter hade inkommit. Af dessa hade N:o 1 väl förrådt en öfvad penna, men likväl burit vittne om alltför stor brådska; föröfrigt hade sjelfva picturen varit så gnetig och på allt sätt omöjlig, att Akademien ådragit sig ett par dagars ögonverk och ändå icke kunnat taga reda på hälften. — Trenne hade blifvit hugnade med mention honorable, och skulle intagas i Akademiens egna Handlingar.

Dessa skrifter blefvo nu upplästa, deras särskilda värde charakteriseradt, och felen på ett fint och grannlaga sätt antydda. Till undvikande af vidlöftighet, har detta likväl, på Herr Hugos befallning, blifvit uteslutet vid tryckningen; men om någon läsare derföre skulle interessera sig, äger han att vända sig till Akademiens n. v. Sekreterare, som är anbefalld att skicka den hugade fullständigt protokollsutdrag utan lösen.

Sedermera fortfor Ordföranden: De trenne öfriga skrifterna hafva på ett mera utmärkt sätt fästat Akademiens uppmärksamhet. Den ena, med valspråket: "Sjutton och en half skock millioner granater. *Sergeant Albert,*" röjer en rask och hurtig ton, men är något kort, och bevisen alltså för ofullständigt utförda. Likväl, ehuru blott e t t pris blifvit utlofvadt, kommer den dock att extra belönas. Jag bryter således namnsedeln, och läser: *Henrik Löwenstjerna!* Lycka till, min son! Upprigtigt sagdt, hade jag knappt trott dig derom. I belöning undfår

du min fågelbössa, till hvilken jag märkt att du länge haft ett godt öga. Träd fram, Jägmästar Henrik Löwenstjerna, och emottag ditt pris!

Ordföranden räckte sin son bössan, hvilken Jacques, enligt förut gifven befallning, redan inburit. Han fortfor derefter:

N:o 6, med valspråket: "Det är menniskans högsta problem att finna harmoni mellan verklig ren sed, och verklig ren lycka. *Inledn. till Det går an,*" röjer icke blott en öfvad talent, utan äfven mycken qvickhet, mycken styrka i bevisningen, och saknar dessutom icke philosophisk blick. Denna skrift kommer att på ett lysande sätt honoreras, nemligen med fullblodshästen Flamingo. I namnsedeln, som jag nu öppnar, läser jag namnet *Frans Reinhold Löwenstjerna.* Träd fram, Brukspatron Frans Reinhold Löwenstjerna, herre till Edsbacka och Sekreterare i Akademien på Jagtslottet! Som Flamingo är en häst, så finner du, att han icke anständigtvis kan inledas här, i Akademien, men han står när som helst till din disposition.

Till yttermera uppmuntran för de båda författarne ämnar jag, under förutsättande af deras bifall, föranstalta om skrifternas offentliggörande, på sådant sätt nemligen, att jag inskickar den förra till tidningen Svenska Biet, och den sednare till Freja *).

---

*) Henriks uppsats finnes intagen i Sv. Biet N:o 3 och Frans's i Freja N:o 4. Furumo, eller en af hans vänner, har svarat i N:o 6, hvarefter Frans vederlagt honom i Num-

Visserligen hade jag hellre önskat, att se dem införda i de båda stora liberala Tidningarne, såsom mera lästa; men derpå lärer icke vara att tänka.

---

ret derpå, hvilket svar torde befinnas både bindande och qvickt. Mellertid har Förf. af *Det går an* kort derefter i Aftonbladet infört en artikel, hvaruti han söker skilja sin äktenskapstheori, hvilken skulle gå ut på sedlighet, från NyFransosernes, hvilken går ut på liderlighet. För det förra finnas dock inga bevis anförda — och svårligen torde sådana vara att påfinna. Emedan Herr Furumo dock tyckes funnit sig vara drifven i klämman, har han sökt hålla sista nödfalls-reträten för sig öppen, genom sin vanliga advokats-invändning, att det kan vara oafgjordt, antingen dessa satser utgå från Författaren sjelf eller från de personer han skillrar. Ännu vet man icke, om Brukspatron Frans ämnar fortsätta striden. I sådant fall torde han väl fråga sin motpart: Har också Sara Videbeck skrifvit Inledningen, der denna theori med tydliga ord framställes såsom ett försök till samhällets förbättring, till sedlighetens och lyckans restauration? Eller har Sara också skrifvit titelbladet? Antyder icke redan detta ett adprobatur för den omtvistade satsen? — Ett nytt kryphål har Furumo öppnat sig i N:o 11 af Sv. Biet. Boken "skall icke vara en afhandling, utan ett konststycke. Man får då icke taga den närvarande af brister och ofullkomligheter uppfyllda menskliga ordningen i betraktande, utan man bör hängifva sig rent och fullt åt den nya sinnlighetens ordning, hvilken konstnärn framskapar, och den enda måttstocken för bedömmande af dennas sanning, falskhet eller lögn blir det dunkla medvetandet af Gud och hans ursprungliga mening med menniskoslägtet, innan det onda kom i verlden", m. m. Men, bästa Herr Furumo, har då det Onda icke kommit till Lidköping? Gäller intet äfven der svensk lag, och svensk sed, och "mensklig ordning"? Hade scenen varit förlagd till

Beträffande slutligen skriften N:o 7, med valspråket: "Hvarför blandar jag mig i en familjs angelä-

en af Söderhafvets öar, så hade denna bevisning kunnat låtit höra sig: då hade blott den småsaken återstått att bevisa, att sådana pligt-lösa äktenskap vore enliga med Guds och Förnuftets lag. — Straxt derefter heter det: "I samma stund makarne upphöra att älska hvarandra i fullkomlig frihet, upphör också äktenskapet att vara sedligt. Det blir sedermera icke ett menskligt, utan ett djuriskt äktenskap; icke frihetens, utan tvångets lag (den genom vigseln uppkomna nödvändigheten) förenar dem. Då flyr sedlighetens andedrägt och osedlighetens anda framträder. De båda individerna blifva stygga och fula både inför hvarandra, inför Gud och inför andra menniskor" . . . Hvilken upp- och nedvändning af alla sedebegrepp! Visserligen hör till ett lyckligt äktenskap mer än blotta pligten. Men om de båda makarne, ehuru deras kärlek upphört vara passion, ändock förblifva hvarandra trogna, och behandla hvarandra väl icke såsom älskande, men såsom de innerligaste vänner: så skall detta förhållande vara osedligt, styggt, fult? Ja, om (olyckligtvis) sjelfva vänskapen svalnar, men aktningen för ömsesidigt åtagna heliga skyldigheter fortfar: är ett slikt äktenskap "djuriskt?" — Bi-artikeln slutar: "Det vore väl, om konstnären till det djuptänkta stycket *Det går an* (ty djupare och i menskligheteus moraliska häfder mera ingripande arbete torde väl kunna efterletas, men svårligen igenfinnas) äfven ville uppträda med en afhandling under detta namn". Uppsatsen är väl icke af Furumo sjelf, fast den är i hans stil?

Sedan tryckningen såväl af dessa protokoller som af Fröken Eleonoras skrift nära var färdig, utkom helt oförtänkt fortsättningen af *Det går an*. Man gissar på Julianus Löwenstjerna, såsom dess författare. Då Herr Hugo hade läst boken, yttrade han: Den författarn har tagit saken un-

genheter, den ni sjelf sköter så fullkomligt. *Julius K* s:d. 38"*, har Akademien åt densamma tillerkänt det stora, egentliga priset; på grunder, som jag hoppas skola vinna de värda åhörarnes bifall, sedan de hört den sig föreläsas. Först öppnar jag namnsedeln och finner deruti, hvad jag förmodat, namnet *Eleonora Mathilda Löwenstjerna*. Shawlen skall icke gå dig ur händerna, min syster! Akademiens

---

gefär som jag tänkt mig den. Han skrifver som en karl; ja bättre, tycker jag, än sjelfve Furumo, innehållet oberäknadt. Boken måste, min själ, hederligt remunereras! Den Widebeckskan, hon ruinerar mig i grund! — Föröfrigt begriper jag intet hur Furumo nu skall komma ifrån saken, så framt han icke alldeles stryker segel. Jag ser, att han i alla Tidningar lamenterar öfver den obudne bolagsmannen. Men bättre vore, om han sjelf skrefve en fortsättning; der måste han antingen låta Sara och hennes Sergeant lefva som annat beskedligt gift folk, men i det fallet förklara, hvad särdeles ondt det kan vara uti, att deras giftermål välsignas af Kyrkan, och erkännes af Staten. Eller ock, i fall meningen är, att de båda contrahenterne förändra tycke för hvarandra och ingå nya förbindelser, måste han utreda, huru det då skall gå med barnen, deras uppfostran, arf, ställning i staten o. s. v. Han är för hederlig karl att vilja inkasta dem på barnhuset; men skola de, efter skillsmessan, delas mellan föräldrarne, eller hur? I St. Simonismen är icke blott qvinnan, utan äfven förmögenheten och barnen, en gemensam tillhörighet: detta är åtminstone consequent. Besynnerligt, att vår man släppt ut sin bok, utan att ha förklarat sig öfver dessa angelägna punkter. Ty han måtte väl vid äktenskapet tänkt på något mer än blotta parningen, ehuru "dame Sara" visserligen anser det för hufvudsaken.

ordinarie Sekreterare torde nu uppläsa den, emedan den tillförordnade, såsom jag tror, icke är mycket öfvad i läsningen af vitterhetsstycken.

Frans begynte:

MÅNNE DET GÅR AN?

Akademien, vidtog Ordföranden efter skriftens uppläsning, tackar Fröken Eleonora Mathilda Löwenstjerna, i synnerhet för den lyckliga tanken, att gifva sin vederläggning formen af en fortsättning af samma roman, för att på detta populära sätt åskådligen visa följderna af en så beskaffad förbindelse. En sådan kan slå ut på flerahanda sätt, men alltid olyckligt, åtminstone så länge vår religion, våra känslor, vårt samhälle, våra lagar, ja, jag vågar tillägga, sjelfva menniskonaturen icke undergått en fullkomlig förvandling. Det skulle hafva varit lätt, att af detta såkallade äktenskaps fortsättning hafva uppdragit en högst tragisk, en högst upprörande tafla. Till exempel: Sergeanten hade snart kunnat ledsna vid sin kalla, egoistiskt beräknande maka: deraf först gnabb och kif och sedermera hela bolagets upplösning. Emedan nu Sara icke betraktar äktenskapet såsom en religiöst-moralisk inrättning till inbördes sedlig utbildning och till uppfostran af sedligt danade barn, hvilka hon icke alls upptager i sin theori; utan betraktar detsamma blott såsom en anstalt för tillfredsställandet af sinnlig drift, utan att man derföre "behöfver bråka sönder hvarandra" eller låta ekonomien komma i olag; — i följd af denna åsigt,

är det helt naturligt, att Sara ingår det ena hjonelaget efter det andra; i hvart af dessa hade hon kunnat få kullar af barn, som, i sin uppfostran vanvårdade, föraktade af sina likar och ständigt åskådare af onda exempel, nödvändigt måst blifva utskum i samhället, och slutligen, med än större skäl än Johannes i Amorina, gå att befolka skogarna, fängelserna, galgarne; — slutligen Sara sjelf, alltmera sjunken och förnedrad, ända sitt lif på tukthuset. — — Jag erkänner, att jag i början önskade, att du ungefär på det sättet tagit saken. Men din fina, qvinliga takt har ledt dig på en bättre väg. Af alla möjliga sätt, på hvilka ett sådant äktenskap påbehaglig-tid kunnat fortgå, har du just valt det mildaste. Långt ifrån att utveckla det fräcka, det egoistiska, som ligger på bottnen af Saras charakter, har du i stället låtit henne undergå en verklig moralisk förädling: likaså har du rigtigt förhyggligat Sergeanten, som i hufvudskriften väl i grunden är en bra gosse, men i sitt yttre sätt att vara, dock något för mycket Svensk på Furumoiska viset, det vill säga litet för mycket lurk. På dig lär Richard således intet med skäl kunna klaga, att ha "diktat osedliga personer" *); snarare har motsatsen inträffat. I stället för att utmåla till det yttersta de olyckor, som måste uppstå af en sådan förbindelse, har du endast framställt de allra-vanligaste och nödvändigaste; men då detta oäkta äkten-

*) Dagligt Alleh. 1840, N:o 44. om Forts. af *Det går an.*

skap, allt detta oaktadt, slår ut på sätt vi sett, så torde din skrift verka så mycket större öfvertygelse.

Icke otreflig, men ogenialisk! sade Herr Flabbe för sig sjelf. För mycket moral och predikande! Jag tycker inte om sådant. Herr Hugo fortfor:

Med ett ord: jag är så nöjd med din lilla novell, att jag beslutat särskildt aftrycka den, och låta den beledsagas af våra akademiska Protokoller i ämnet; ehuru jag befarar, att deras torrhet torde taga sig något illa ut vid sidan af den lefvande tafla du uppställt. Vi skola, på Furumos manér, söka för dem uppfinna ett halft dussin olika titlar. Tar inte den ena, tar väl den andra. För att skaffa oss rigtig credit hos allmänheten, torde kanske vår vän Flabbe ha godheten anmäla skriften i Eos. Få se, om ni då vill kosta på vår Törnros-bok några korn rökelse; eller är kanske hela ert sortiment redan engång för alla upptingadt för Furumos räkning?

Förut hade väl dessa Protokoller bordt justeras af oss alla gemensamt. Men denna justering må öfverlemnas åt kunnigare domare än oss: — jag menar den oväldiga och förståndiga delen af allmänheten. Visserligen inser gamle Hugo, att han dermedelst sätter sin reputation på spel. Å ena sidan torde de lärde herrarne, och bland dem Professor A**, som förut kallat mig "pratsam", tycka att jag om så vigtiga ämnen utlåtit mig alltför kort, och, hvad värre vore, alltför ytligt och landtjunkaraktigt. Å andra sidan torde jag stöta mig med en hel sekt;

ty jag hör, att det här i landet har uppstått ett slags Törnros-cult, som särdeles bland ungdomen lärer räkna talrika anhängare. Men just för ungdomen, ja för en hvar, hos hvilken inbillningskraften är starkare än det egna omdömet, anser jag åtskilliga af dess läror för ganska farliga, emedan de, inhöljda i vackra ord och smyckade med poetiska blomster, så lätt insmyga sig i öppna sinnen. Mina egna söner och brorsöner, med undantag af Henrik, kunna derpå äfven tjena till bevis: ja, den, som läser Törnrosböckerna, kan också se, att det hittills gått sjelfva gubben Hugo föga bättre. Mina ögon hafva dock nu blifvit öppnade. Men, då jag nu för allmänheten framlägger mina betänkligheter, hoppas jag, att hvarje billig inser, det frågan här alldeles icke är, att frånkänna vår vän Richard hans sanna och verkliga författar-förtjenster, hvilka i flera fall äro stora och beundransvärda; utan att vi blott vändt oss emot det, som vi i hans skrifter funnit förvändt, vilseledande och samhällsvidrigt. Skulle han sjelf i våra anspråkslösa anmärkningar finna en vink, som kunde leda honom på en bättre väg, så vore sådant oss allramest kärt: dock är detta något, som vi mera önska, än våga hoppas. Han har ju sagt, att kritiker (förmodligen menas dock blott tadlande och beriktigande) ej röra honom mer, än "det som rör Araucana"! Kanhända torde vi dock vinna något gehör hos de minst fanatiske af hans anhängare: jag tycker mig nästan kunna smickra mig med ett sådant hopp, då vi redan omvändt en, som hittills varit

Törnros-ordens edsvurne vapensven och oförtrutnaste banér-förare.

Apropos, Frans! N:o 5 af Eos, som innehåller början af Herr Flabbes recantation, under titeln: "Om Qvinnans emancipation, det periodiska äktenskapet m. m.", är nu ankommen: laga att dess innehåll till protokollet antecknas. I anledning af denna angenäma vändning får jag utnämna Herr Conrad Johan Flabbe till ordinarie ledamot af denna Akademi. Stig fram, Herr Flabbe, tag emot ert diplom och intag stolen N:o 11 vid detta bord!

Innan vårt sammanträde upplöses, vill jag tilllägga ett slut-ord om Richard Furumos skrifter i allmänhet. Från första stunden af vår bekantskap har jag, såsom J veten samt också kunnen läsa i tryck, ansett denne man såsom ett stort, men "brustet", ett både utomordentligt och oordentligt snille. Jag misströstade således, att det någonsin skulle lyckas honom, att utbilda sig till en helgjuten konstnär, att blifva fullt herre öfver sitt ämne, samt att någonsin kunna frambringa annat än interessanta fragmenter. Åtskilliga af hans bättre skaldeverk hafva dock på ett lysande sätt vederlaggt denna min fruktan, och jag förmodar att hvilken kritik som helst icke skall tveka, att sätta dessa bland de yppersta på vårt språk. Deremot trodde jag fordom, att Furumos förnämsta styrka låge i speculationen: jag trodde mig hos honom finna anlag till en Böhme, Novalis, St. Martin, Frans Baader, Steffens eller dy-

likt. Jag trodde, att när han engång hunne få sina tankar ordnade, vi då skulle få se någonting storartadt och rigtigt djuptänkt framkomma: t. ex. ett nytt philosophiskt system, en theosophi, en öfverbyggnad till Svedenborgs lära eller något ditåt. Men hvad finne vi, oftast, i stället? Antingen någonting så ytterst flackt och trivialt, att man rigtigt måste studsa dervid; eller också någonting så ytterst förvändt, orimligt och tillika så crasst och materielt, att man icke begriper hur en skald så kunnat tänka. Visserligen märkte jag redan i början ett och annat åt detta håll: men jag ansåg dessa ännu blott liksom händelsevis framkastade och ännu dunkelt antydda satser för blotta infall och nycker, eller såsom coquetterande paradoxer, beräknade på att väcka uppmärksamhet. Deruti erkänner jag mig dock hafva gjort Furumo orätt: alla de villfarelser, som nu temligen tydligt trädt i dagen, ligga i frö redan uti hans äldsta skrifter; de utgöra ett af honom noga genomtänkt system, som är hans djupaste och fullaste allvar, och hvarmed han tillika menar både väl och uppriktigt. Huru vidunderligt likväl detta system är i alla dess rigtningar, hafva vi förut nogsamt skärskådat. Jag tycker mig kunna construera det på följande sätt: Rita först upp en figur *pro lubitu*; fyll denna figur med en religiös känslo-substans, sammansatt af egna förunderliga elementer, men måhända närmast liknande Hamanns, så vidt jag känner denne författare. Sätt i denna massa en medelpunkt, som föreställer sinnlig lusta, och låt derifrån radier utgå åt alla håll. Omskrif denna figur med en poetisk tri-

angel af den mest glänsande colorit. Omskrif åter samma poetiska triangel med en musikalisk cirkel. Låt vidare denna cirkel inskrifvas i en qvadrat, hvars ena sida föreställer Svedenborgianism, dess andra Basedowisk philanthropism, dess tredje Carl-von-Carlsbergska "Menskliga Eländet", dess fjerde modern radicalism. Sätt utanför sistnämnda sida en punkt, kallad S:t Simonism med alla dess emancipationer, dock utan hierarchi. Drag ut från nämnda sida räta och sneda linier, till dess de råkas i bemälta punkt. Drag slutligen från qvadratens trenne öfriga sidor oändeligen många linier, föreställande tidens tendenser, och låt dem räcka så långt ske kan, till dess de förlora sig i den aflägsnaste rymden. Denna figur är visserligen confus nog: men jag kan inte hjelpa det. — Hvad skole vi nu göra med den? Låt oss behålla den vackra poetiska triangeln och den musikaliska cirkeln, samt bringa reda i figurens innersta central-chaos, — och sedan stryka ut allt det öfriga! — Med andra ord: må Furumo låta fara alla sina reformförsök, alla sina välmenta fuskerier med religion, sedelära, historia, samhälle, uppfostran, universiteter! Vi hafve sett, hvartut allt detta bär. Må han i stället ånyo tillreda sin poetiska char; må han på den åter gifva sig upp i poesiens ljusaste och ætherblåaste rymder, så högt, att hans öron icke förbryllas af jordens sorl, hans ögon icke omtöcknas af dess dunster! Det är der vi älske, att återfinna honom.

RÄTTELSER:

Sid. 21	r. 16	*Ispara*	läs	*Ipsara*
— 23	- 25	*dock*	—	*dock ej*
— 26	- 7	*djupaste*	—	*doldaste*
— 32	- 22	*origininel*	—	*originel*
— 35	- 4	*Humilkar*	—	*Hamilkar*
— 48	- 14	*sansade*	—	*sansades*
— 58	- 2	*Skönhetens*	—	*Storhetens*
— 60	- 2	*Prosten*	—	*Doctor*
— —	- 6	*snillen*	—	*snille*

— 90 I anledning af den i stycket *Menniskans Stöd* uppställda motsatsen mellan kärleken till Gud och kärleken till våra medmenniskor, utber sig Fröken Ulla att få åberopa bibelspråket: "Den der icke älskar sin broder, som han ser, huru kan han älska Gud, som han icke ser?" 1 Joh. Ep. 4: 20.

I Novellen MÅNNE DET GÅR AN?

Sid. 61 r. 10 *välmenande* läs *välmående*

1840

PALMBLAD, TORNROSENS BOK.

UPSALA. 1840.